T.C

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADIN ÇALIŞMALARI

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADIN KONUKEVİNDE KALAN ŞİDDET MAĞDURU KADINLARIN YAŞAM DENEYİMLERİ VE GELECEK PLANLARI: ANTALYA İLİ ÖRNEĞİ

NURAN CALDU

1188266155

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ EBRU ZÜMRÜT BOYACIOĞLU

Edirne, 2022

Tezin Adı: Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Deneyimleri ve Gelecek Planları: Antalya İli Örneği
Hazırlayan: Nuran CALDU

ÖZET

Şiddet; dil, din, ırk, cinsiyet ayırmaksızın, insanları etkileyen önemli sorulardandır. Şiddetin her türü ve biçimi yıkıcı olmakla beraber, kadına yönelik şiddet, küresel ve ulusal düzeyde devam eden insan hak ihlalleri arasında yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet ve ataerkil kalıplar, kadın ve kız çocuklarının ikincilleştirilmesi fırsatlardan eşit ve adil bir şekilde faydalanmamaları yaşam deneyimlerinde savunmasız kalmalarına neden olabilmektedir. Bu araştırmada, Antalya Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşam deneyimlerinin ve gelecek planlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Niteliksel araştırma yöntemiyle tasarlanan çalışmanın ölçüt örneklemini Antalya Büyükşehir Belediye Kadın Konukevinde kalan şiddet mağduru kadınlar oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla 31 kadın görüşmeci ile yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre; Antalya konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşam deneyimlerinin şekillenmesinde, kültürel değerler ve demografik özelliklerden dolayı eğitim imkânına ulaşılamaması, çalışma hayatına katılamaması ile birlikte yoksullaşma sorunu gündeme gelmiş, ekonomik olarak bağımlı olan kadınlar şiddet karşısında savunmasız kalmış, çoğu durumlarda da susmayı tercih etmişlerdir. Gelecek planlarında; ekonomik bağımsızlık, istihdamda yer almak, şiddet ortamından uzakta kendine ait güvenli bir evde yaşamak ilk sırada yerini almaktadır.

Araştırma sonucunda; görüşmeci kadınların; uzun süre şiddet ve istismara maruz kalınması sonucu, şiddeti normalleştirerek özsaygı ve benlik duygularını kaybetmelerine neden olduğundan gelecek planlarının bilinçli bir şeklinde kurgulanmasında engel teşkil ettiği görülmüştür. Bundan dolayı konukevi hizmeti sürecinde yapılan güçlendirme çalışmalarında sosyal, hukuki ve bireysel haklarının bilgilendirilerek şiddet tehlikesine karşı kendilerini koruyabilecekleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimler: Kadına Karşı Şiddet, Yaşam Deneyimi, Gelecek Planı, Antalya Örneği

Title of the thesis: Staying in the Women's Guesthouse Women Victims of Violence Life Experiences and Future Plans:Antalya Province Example

Prepared by: Nuran CALDU

ABSTRACT

Violence; language, religion, race, is one of the important problems affecting people regardless of gender. Although all types and forms of violence are destructive, violence against women is one of the ongoing human rights violations at the global and national level. Gender and patriarchal stereotypes can cause women and girls to be subordinated, not to enjoy equal and fair opportunities, and to be vulnerable in their life experiences. In this study, it is aimed to determine the life experiences and future plans of women who are victims of violence staying in Antalya Metropolitan Municipality Women's Guesthouse.

The criterion sample of the study, which was designed with a qualitative research method, consists of women who are victims of violence staying in Antalya Metropolitan Municipality Women's Guest House. in-depth face-to-face interviews were conducted with 31 participants using a semi-structured interview form. According to the research data, in the future plans of the women who are victims of violence staying in the guesthouse; economic independence, participation in employment, living in a safe house of one's own away from violence took place in the first place. Due to cultural values and socio-demographic characteristics, the problem of impoverishment came to the fore because women could not access education and participate in working life, economically dependent women became vulnerable to violence and preferred to remain silent in most cases.

As a result of the research; After leaving the guesthouse service, participating women staying in Antalya guesthouse being exposed to violence and abuse for a long time in shaping their future plans, It has been seen that violence causes them to lose their self-respect and sense of self by normalizing it, thus preventing them from consciously constructing their future plans. been determined that they can protect

themselves against the danger of violence by informing their social, legal and individual rights in the strengthening works carried out during the guesthouse service process.

Keywords: Violence Against Women, Life Experience, Future Plan, Case of Antalya

Teşekkür

Tez konusu seçimimde, tezin bitimine kadar araştırma boyunca zamanını ve manevi desteğini esirgemeyen, önerileri ve yönlendirmeleriyle yol gösteren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ebru Zümrüt BOYACIOĞLU' na teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca jüri üyelerim Doç. Dr. Seda DONAT BACIOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Serdar CANBAZ'a katılımları ve yorumları içim teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez süreci boyunca her zaman yanımda olan ve her türlü desteği sağlayan sevgili anneme ve babama,

Sonsuz teşekkür ederim.

Nuran CALDU

İÇİNDEKİLER

ÖZET i

ABSTRACT ii

TEŞEKKÜR iv

İÇİNDEKİLER v

TABLOLAR LİSTESİ ix

ŞEKİLLER LİTESİ x

GRAFİK LİSTESİ xi

KISALTMALAR xiii

GİRİŞ 1

BÖLÜM 1: TOPLUMSAL CİNSİYET VE FEMİNİST DÜŞÜNCE TEORİLERİNE İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE 3

1.1.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği 3

1.1.1. Ataerkil 6

1.1.2. Feminizm Düşünce Teorileri 7

1.1.2.1.Liberal Feminizm 8

1.1.2.2.Marksist-Sosyalist Feminizm 10

1.1.2.3.Radikal Feminizm 11

1.1.2.4.Kültürel Feminizm 12

1.1.2.5.Varoluşçu Feminizm 13

1.1.2.6.Psikanalitik Feminizm 14

1.1.2.7.Eko Feminizm 14

BÖLÜM 2: ŞİDDET KAVRAM VE TÜRLERİ 16

2.Şiddet 16

2.1. Kadına Yönelik Şiddet 18

2.2.1. Kadına Yönelik Şiddet Türleri 19
2.2.1.1. Fiziksel Şiddet 21
2.2.1.2.Cinsel Şiddet..... 22
2.2.1.3. Psikolojik Şiddet..... 23
2.2.1.4. Ekonomik Şiddet 24
2.2.1.5. Israrlı Takip 25
2.3.Dünyada Yönelik Karşı Şiddet..... 26
2.4.Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet 31
BÖLÜM 3: KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN DÜZENLEMELER 37
3. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Düzenlemeler..... 37
3.1. 1791 Kadın ve Yurttaş Hakları Bildirgesi..... 37
3.1.2. 10 Aralık 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 38
3.1.3.Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi(CEDAW) 40
3.1.3.1. Kadına Karşı Her türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesinin 19 No'lu Genel Tavsiye Kararı 41
3.1.3.2. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşmeye İlişkin Ek İhtiyari Protokol 42
3.1.3.3. CEDAW Raporu..... 42
3.1.4. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu 47
3.1.5. İstanbul Sözleşmesi 49
3.2. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet İle İlgili Yasal Düzenlemeler..... 54
3.2.1. T.C. Anayasası 54
3.2.2. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu..... 55
3.3.3. Türk Ceza Kanunu 56
3.2.4. Türk İş Kanunu..... 57

3.2.5. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun 57
3.2.6. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 59
3.3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Hizmet Birimleri 63
3.3.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 64
3.3.2. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü (ŞÖNİM) 65
3.3.3. İlk Kabul Birimi 67
3.3.1.1. Kadın Konukevleri Müdürlükleri 67
3.3.1.2. Kadın Konukevlerinin Fiziki Özellikleri 68
3.3.1.3. Kadın Konukevine Başvuru, Hizmetten Yararlanma ve Ayrılış 69
3.3.1.4. Konukevlerinde Kalma Süresi ve Giriş-Çıkış Saatleri 70
3.3.1.5. Güvenlik ve Gizlilik Önlemleri 70
3.3.1.6. Beslenme Harçlık ve Yardım 71
3.3.1.7. Tedavi Yardımı 72
3.3.1.8. Çalışanların Niteliği 72
3.3.1.9. Konukevlerinde Ayrılış- Çıkarılma 72
3.4. Konukevi Hizmetinden Faydalanmış Kadınlar İle İlgili Yapılan Araştırmalar 74
BÖLÜM 4: Antalya İli Belediye Kadın Konukevi Müdürlüğü'ndeki Şiddet Gören Kadınların Gelecek Planları Analizi 81
4. Araştırmanın Modeli 81
4.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 81
4.2.Araştırmanın Yöntemi 82
4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları 85
4.4. Bulgular 85
4.4.1. Demografik Özellikler 85

4.5.Gündelik Yaşam Hakkında Bulgular 95
4.5.1. İlk Evlenme Yaşı ve Evlilik Biçimleri Hakkında Bulgular..... 96
4.5.2. İyi Mutlu Evlilik Hakkında Düşünceler..... 99
4.5.3. Maruz Kalınan Şiddet Türleri 101
4.5.4. Şiddet Sıklığı ve Şiddet Öyküsü..... 105
4.5.6. Şiddet Karşısında Yasal Mercilere Başvuru Durumu 108
4.6. Kadın Konukevine İlişkin Bulgular 110
4.6.1. Kadın Konukevine Gelme Süreci..... 110
4.6.2. Konukevi Hizmet Süresi 114
4.6.3. Konukevi Hizmetine İlişkin Memnuniyet..... 115
4.6.4. Konukevi Hizmetine İlişkin Talepler..... 117
4.6.5. Konukevi Kazanımları 119
4.7. Gelecek Planları Hakkında Bulgular..... 122
4.7.1. Yaşadıklarınız Hayatınızı Nasıl Etkiledi..... 122
4.7.2. Hayatınızda Değiştirebilseydiniz Neleri Değiştirirdiniz..... 124
4.7.3. Hayattan Beklentiler ve Konukevi Sonrası Planlar..... 126
SONUÇ VE ÖNERİLER..... 130
KAYNAKÇA..... 139
EKLER..... 157

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Verileri (2016-2020)……34

Tablo: 2 CEDAW Gölge Raporları……..43

Tablo: 3 Görüşmecilerin Yaşları Durumları…….86

Tablo: 4 Görüşmecilerin Eğitim Durumları……86

Tablo: 5 Görüşmecilerin Meslekleri……..88

Tablo: 6 Görüşmecilerin Anne Eğitim Durumları Dağımı …….89

Tablo 7: Görüşmecilerin Anne Mesleklerinin Dağılımı ……..90

Tablo 8: Görüşmecilerin Baba Eğitim Dağılımı…….91

Tablo 9: Görüşmecilerin Baba Mesleklerinin Dağılımı ……..……92

Tablo:10: Görüşmecilerin Uyruğu……93

Tablo 11:Görüşmecilerin Çocuk Durumu…….93

Tablo 12: Görüşmecilerin Çalışma Durumları……94

Tablo 13 :Görüşmecilerin Sosyal Güvenlik Sahibi Olma Durumları……95

Tablo 14: Görüşmecilerin İlk Evlilik Yaşı……..96

Tablo 15: Kadın Konukevinde Kalan Kadınları Evlilik Biçimlerine Göre Dağılımı…….97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Kadına Yönelik Şiddet Türleri……20

Şekil 2: Israrlı Takip Türleri…….26

Şekil 3: Kadın Cinayetleri Bölgesel Dağılım 2020 ……..35

Şekil:4. Kurumsal Hizmet İletişim Bilgileri…….63

Şekil:5 Şiddet mağduru kadın başvuru ve kurumlar arası yönlendirme….64

Şekil 6. Görüşmecilerin Evlilik Durumu……..87

GRAFİK LİSTELERİ

Grafik 1. Fiziksel Şiddet Yaygınlığı: Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Fiziksel……..21

Grafik 2. Cinsel Şiddet Yaygınlığı: Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Cinsel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi (2008-2014)…….23

Grafik 3: Eşi ya da birlikte olduğu erkeklerin ekonomik şiddetine maruz kalmış kadınların yüzdesi (2014) ……24

Grafik:4 Kadına Yönelik Küresel Şiddet Verileri ……30

Grafik 5: Kadın Cinayeti Küresel Dağılım ……31

Grafik:6 Türkiye'de 2010- 2020 Yılları Arasındaki Kadın Cinayet Verileri ……..34

Grafik: 7 Kadın Konukevlerinden Hizmet alan Kadın ve Çocuklar (2016-2020) …73

KISALTMA LİSTESİ

CEDAW: Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Beyannamesi (Declaration on the Elimination of Discrimination against Women)

KSGM: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

ASHB: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

KADEM: Kadın ve Demokrasi Derneği

KYAİŞA: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

AB: Avrupa Birliği

FRA: AB Temel Haklar Ajansı

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün

HÜNEE: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü

TUİK :Türkiye İstatistik Kurumu'nun

TCK:Türk Ceza Kanunu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

KEFEK: Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu

5393 sayılı Belediyeler Kanunu'yla

GREVİO: Kadına Yönelik ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Uzmanlar Grubu

KADER: Kadın Adayları Destekleme Derneği

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

ŞÖNİM: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlükleri

SHM: Sosyal Hizmet Merkezleri

KKE: Kadın Konuk Evleri

ADNKS:Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

KPSS: Kamu Personel Seçme Sınavı

AÖF: Açık Öğretim Fakültesi

4320 sayılı Kanunun: Ailenin Korunmasına Dair Kanun

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

UNFPA: Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu

EUROSTAT: Avrupa İstatistik Ofisi

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddetin, tarihi çağlardan itibaren devam eden, insan hak ihlalleri arasında yerini aldığı söylenebilir. Çoğu durumda, kadınlar şiddete en yakınları tarafından maruz bırakılmış, ailenin kutsallığı, çevrenin ve yakınlarının olumsuz tepkileri gibi etkenlerden dolayı kadınlar tarafından şiddet gizlenmiş ve şiddet ortamında yaşamları, devam etmiştir. Kadınlar, şiddet karşısında savunmasız bırakılmış bu duruma bağlı olarak, özsaygı özerlik gibi insanı ihtiyaçlarında zedelenmeler oluşmuştur. Yasal düzenlemelerle kadına karşı şiddet engellenmek amaçlanmış, çeşitli kurumsal hizmetler verilmeye başlanmıştır. Şiddet ortamından uzaklaşmak için kadınlar, korunma ve temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere varsa beraberindeki çocuklarla birlikte konuk evlerine başvurmuşlardır.

Konukevleri kadınların şiddet ortamından korunması ve sonrasında kadınları güçlendirme ve destek olmak için açılan kurumlar olsa da geçmişi 16. Yüzyıla dayanmaktadır. Kadına karşı şiddettin toplumsal bir sorun olarak görülmesi, eril şiddetin engellenmesinde karşılaşılan sorunlar yakın bir tarihe denk gelmiştir. Feminist hareketlerin bir sonucu olarak dünyada 1960'larda, Türkiye'de 1980'lerde kadının varoluşu üzerine yapılan vurgular sayesinde kadına karşı şiddet konusunda dikkat çekilmeye başlanmıştır. Kadına yönelik şiddetin bireysel değil toplumsal bir sorun olduğu algısının yayılması amacıyla toplantılar yapılmış ve mitingler, broşür, kitap ve dergiler basılmış dayağa karşı sloganlar üretilerek bilinç yükseltmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır (Pekkolay, 2021:2).

Bu çalışmada, kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların deneyimlerini ve gelecek planlarını incelenmek üzere ulusal ve uluslararası alan yazın taranmış, şiddetin kadınlar üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Ayrıca kadınların deneyimlerinin gelecek planları üzerindeki etkisini, konukevi kazanımları araştırılmıştır.

Birinci bölümde, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil düşünce kaynaklı kadınların ikincilleştirilmesi, temel ihtiyaçlarının cinsiyetlerinden dolayı görmezden gelinmesi veya kısıtlanmasına değinilmiştir. Erkeğin kadın üzerinde hâkimiyet

kurmak, ataerkil düzeni devam ettirmek için başvurduğu en sık yöntemlerden birisi olan kadına yönelik şiddete vurgu yapmak amacıyla feminist kuramsal yöntemlere değinilmiştir.

İkinci bölümde, şiddet olgusu, kadına yönelik şiddet, maruz bırakılan şiddet türleri kadınların Dünyada ve Türkiye'de şiddetin yaygınlığı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Kadına karşı şiddet karşında güvenli bir barınak görevi üstlenen konukevlerinin kuruluşu ve işleyişi hakkında bilgiler yer almıştır. Konukevlerine başvurma şekli ile şiddet karşısında Dünya'da ve Türkiye'deki yasal düzenlemeler hakkında değinilmiştir.

Üçüncü bölümde, Antalya ili Büyükşehir Belediye Kadın Konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların sosyo-demoğrafik özellikleri, gündelik yaşamları hakkında bilgiler, kadın konukevi süreci ve kalış zamanı geleceğe dair planları hakkında düşünceleri üzerinde analizler incelenmiş ve elde edilen bulgular paylaşılmıştır.

1.Bölüm

Toplumsal Cinsiyet ve Feminist Düşünce Teorileri İlişkin Kavramsal Çerçeve

Toplumu oluşturan bireyler biyolojik farklılıklarından ötürü kadın ve erkek olarak ayrılmıştır. Cinsiyet sadece biyolojik olarak anlam kazanmamakta toplum tarafından oluşturulan yargılar ve rollerle de ifade edilmektedir. Cinsiyet nedenli ayrımcılıktan dolayı kız çocukları eğitim hayatları yarıda kesilmiş, söz sahibi, mal mülk edinme, kararları elinden alınmış kadını erkeğe ekonomik olarak bağımlı hale getirilmiştir. Bu nedenle aile içi maruz kalınan eril düşünce temelli şiddetlere kadınlar çoğu zamanda sessiz kalmıştır. Şiddet sonucu birçok bedensel ve ruhsal problemler ortaya çıkmıştır.

Çoğunlukla kadınlar şiddete en yakınlarından aile bireyleri tarafından maruz kalmış, ilişkinin değil şiddetin biteceği fikriyle uzun süre sessiz kalmayı tercih etmişlerdir. Kırılma noktası olarak şiddetin boyutun artması ve çocuklara uygulaması nedeniyle bir kuruma başvurmuşlardır. Araştırmanın bu bölümünde toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddeti meşru kılan ataerkil düşünce kavramını ve feminist düşünce teorileri hakkında bilgiler verilecektir.

1.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Kadın ve erkek arasındaki evrensel ve biyolojik farklılıklar cinsiyetten kaynaklanmakta, kadın ile erkek arasındaki farkların toplumsal kültürel değerlere göre şekillenmesi ise toplumsal cinsiyeti oluşturur. Kişiler toplum tarafından verilen

cinsiyet rollerine göre hareket etmektedir. Doğduğumuz zamanki cinsiyetimiz doğal ve kolaylıkla değişemez kişilerin cinsiyete göre ayrımları toplumdan topluma ve tarihi dönemler arasında farklılık olmamakta toplumsal cinsiyet insan icadı olduğundan farklılıklar yer alabilmektedir (Yılmaz, 2018: 2-3). Bu farklılıklarla kadın ve erkeğin toplum tarafından nasıl algılandığı, düşünce biçimlerini davranış şekillerini belirlemeye yönelik tutumlarında toplumsal cinsiyet rolleri açıklayıcı olabilmektedir (Esen, Siyez, Soylu ve Demirgürz, 2017: 47).

Toplumsal cinsiyet rolleri, kişilerin, grupların ve toplumlukların farklı isteklerine yönlenebilmekte, kişinin değer ve inanışları, cinsiyet roller arasında etkili olabilmekte bulunduğu kültürün, hangi tür davranışların hangi cinsiyete uygun olduğuna ilgili fikir verebilmektedir (Blackstone, 2003). Bu yönüyle kadın ve erkeklerin toplumdaki rolleri normal süregelen görev dağılımından ziyade kültür tarafından belirlenen ve zamanla değişken roller ve sorumluluklardan oluştuğu görülmektedir. (Esen vd. 2017: 48).

Connell (1998) toplumsal cinsiyet rolünü, toplumsal yapıyı kişiliğin oluşumuyla bağlayarak, bireylerin toplumsal hayata dâhil olması "*rolün öğrenilmesi*", "*toplumsallaşma"* veya "*içselleştirme*" yöntemiyle olduğunu ifade etmektedir (Ünal, Tarhan ve Köksal,2017: 228). Başka bir değişle toplumsal cinsiyet biyolojik cinsiyetin aksine sosyalleşme ile öğrenebilmekte toplumsal roller mevcut durumdaki zamanda aynı toplumda farklılaşabilmekte, kadın ve erkeklere kendine ait sorumluluk ve sınırlıkları oluşturabilmektedir (Özvarış, 2015: 37). Bu sınırlılıklar çocuk doğduğu andan itibaren başlamakta kızlara pembe, erkeklere mavi renklerde kıyafetler seçilerek kız ve erkek çocukların farklı özellik ve görevler biçilmektedir. Çoğu toplumda kadınlarda ılımlı, uysal nazik, ilgili, büyüten, boyun eğen gibi özelliklerinin bulunmaları ve bunların kusursuzlaştırılması; erkeklerin ise güçlü kuvvetli akılcı, lider gibi güç temsil eden özellikler sahip olmaları beklenmekte ve bu özellikler yaşamların sonraki dönemlerinde etkileyeceği düşünülmüş, hatta Batı'da erkeklerin çalışma yaşamlarında girişken özelliklerin iş ve politik alanlarda daha yetenekli olacakları düşünülürken; ılımlı ve yetiştiren özellikleri sayesinde kadınların ise doğal olarak çocuk bakıcılığı, hemşirelik, öğretmenlik kütüphanecilik gibi bakım özellikleri olan işlere yetenekli olduğu düşünülerek yönlendirilmektedir (Tire, 2017: 100). Kadın ve

erkeklerin hayatlarını biçimlendiren toplumsal cinsiyet bireylerin imkânlara ulaşmada cinsiyetler arası eşitsizliği de belirlemektedir. Toplumsal cinsiyet kaynaklı eşitsizlikten dolayı, kaynaklara ulaşımda da adaletsizlikler yer almakta dünya nüfusunun yarısı kadınlar oluşturmakta, kadınlar çalışan nüfusunun 1/3'üne dünyadaki gelirlerin 10'da birine, dünyadaki malların yüzde birine sahiptirler. Yeryüzündeki yoksulların % 70'i kadınlar tarafında oluşmaktadır. Toplum ve aileler tarafından kadın ve kız çocuklarına verilen düşük değerler Dünyadaki verilerde de okur- yazar olma durumunda belirgin bir farklılık yer almakta ilkokula başlamamış 130 milyon çocuğun 2/3'ü kız çocukları oluşturmaktadır (Özvarış, 2015: 37). Böylece ailenin içinde bulunduğu toplumsal çevrenin ve alınan eğitimin etkisiyle kız ve erkek çocuklar cinsiyetlerine uygun roller edinmekte toplumsal cinsiyet kimliği kazanmaktadır. Bu kapsamda kadınlar için ev ile ilgili işleri üstlenme, çocuk bakımı işler ön planda olurken, erkekler içinse iş rolleri aile rollerine göre daha önemlidir (Günay ve Bener, 2011: 158). Toplumsal cinsiyet erkeler ve kadınlar arasındaki katılaşmış eşitsizliğin cinselleştirilmiş halidir (Butler, 2019: 17).

Connell (2005) toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın ve erkek arasında mücadele yarattığını egemen tabakanın, işçi tabakasına baskı altında tutabilmek adına devlet aracılıyla şiddet uygulayabilmesine benzeterek, toplumsal kaynaklarının çoğuna sahip olan erkeklerin gücü elinde tutabilmek adına kadına şiddet uyguladığını ifade etmiştir. Ataerkilliğin kadını güçsüz, korkak, bağımlı olarak betimlemiş olsa da kültürel silahların olduğunu erkeklerin şiddet uyguladığında bu üstünlük fikrinden destek almıştır. Toplumsal cinsiyetin erkeklere vermiş olduğu kuvvet ve iktidar erkeklerin kadına yönelik şiddet uygulamasını meşru ve gerekli mecburi kılmakta, erkek egemenliğini şiddet eylemiyle yeniden kurmaktadır. Kadına yönelik şiddet toplumdaki erkek egemenliğini güçlendirmek için kadını baskı ve denetim altında tutmayı amaçlamaktadır (Öztürk, 2020: 17-43).

Ataerkil düzeni sürdürmek itaat sağlamak ve süregelen güç dengesizliğini muhafaza etmede en etkin yöntem olan kadına karşı şiddet ve bir alt türü olan kadına karşı aile içi şiddettir. Toplumun her alanında var olan cinsiyet eşitsizliğin bir yansıması olarak kadına karşı şiddet karşımıza çıkmaktadır. Kadına karşı şiddetin en önemli sebebi erkek egemen ideolojili bir toplumsal yapının olmasıdır. Erkek egemen

ideoloji şiddeti doğurup beslemekte hatta kadınların yardım almalarını engelleyerek şiddetin devamlılığını sağlamaktadır (Başar ve Demirci, 2015: 42-43).

1.1.1. Ataerkil

Toplumsal problemlerden birini oluşturan şiddet, ataerkil kültürel anlayışın yansıması olarak kendini göstermiştir. Birey ataerkil şiddeti kültürel bir olgu olarak çocuk yaşlarda aile, okul döneminde arkadaş ve akran çevresinde, her türlü medya sunumlarında mesaj olarak öğrenmektedirler. Böylece şiddet ortamı bu davranış türleriyle beslenerek pekişmesi sağlanmakta bu davranışların normalleşmesine neden olunmuştur. Ataerkil sistemde şiddet davranışları çizgi filim dizi eğlence spor ve tartışma programları kanalıyla toplumun tüm kesimlerine yayılır. Şiddete maruz kalan kadın başka bir kadının da şiddet maruz kaldığını gördüğünde " bak o da şiddet görüyor" diyerek kendi durumunu normalleştirmektedir. Bu öğrenilmiş davranış biçimi ailede genelde erkeklerin kadınlar üzerinde baskı kurmalarından dolayı bir çeşit kontrol mekanizması ve erkeğe boyun eğmeyen kadınlarda ise şiddet uygulanmasının meşrulaşmasını sağlanmıştır (Afşar, Baran ve Arıtan, 2017: 136). Yapılan eylemlerde meşruluğa yaslanarak şiddet olarak algılanmamasına neden olunmuştur (Aysu, 2020: 6). Geleneksel ataerkil toplumda kadını baskı altına alma, önemsememe, denetim baskı altına alma ayrımcılığa maruz bırakma çeşitli şiddet biçimleri arasında yer almaktadır (Ayan, 2018: 252).

Walby (1990) ataerkiyi erkek egemen bir ailede babanın yönetiminde olan bir sitemde cinsiyetler arası asimetrik ve hiyerarşik güç ilişkinde yer alan erkeklerin kadınlara üretim, cinsellik üzerinde hâkimiyet kurduğu kadınları baskı ve sömürü altına aldığı geleneksel ve sosyal yapılar bütünlüğü olarak tanımlamıştır (akt. Ayan, 252).

Hooks (2018) Ataerki yaşamı en fazla tehdit eden erkek bedeni ve ruhuna saldıran toplumsal hastalık şeklinde tanımlamıştır. Yine de çoğu erkek günlük yaşamında ataerki kelimesinin kullanmaz ne anlama geldiği ve nasıl oluşturduğu ve

sürekliliğinin nasıl devam ettiği üzerinde düşünmezler. Söz konusu kelimeyi bilen ve duyan erkekler durumu kendileriyle özdeşleştirmemekte kadınların kurtuluşu ve feminizme bağlamaktadırlar. Ataerki, erkeklerin kalıtsal olarak hükmeden, zayıf olarak algılanan herkesten ve her şeyden özellikle de kadınlardan üstün oldukları zayıf olanı hükmetme ve yönetme, bu egemenliği çeşitli şekillerde psikolojik terörizm ve şiddetle devam ettirme hakkının erkeklere verilmiş olduğunu iddia eden politik ve toplumsal sistemdir.

Ataerkil sistem içinde beş bin yıldır toplumsal cinsiyet rolleri belirlenmekte, böylece kadın ve erkek arasında hiyerarşik bir sistem yaratılır. Söz konusu sistemde erkekler özne, aktif, olumlu taraf iken kadınlar ise öteki, pasif, olumsuz tarafa olarak kodlanmıştır. Dolayısıyla ataerkil sistemde kadınlara annelik, ev kadınlığı, toplayıcılık, fahişelik, kölelik, bakıcılık gibi toplumsal rol verilirken erkeklere avcılıktık, yöneticilik, askerlik, sanatçılık gibi roller verilmiştir. Ataerkil sistem hem kamuda hem de özel alanlarda karşılaşırız, bu düzende kadının özel alanla yani ev ve ailesi ile kısıtlarken erkeği ise kamu siyaset iş, kültürel yaşama hâkim kılınmıştır (Korkmaz ve Başer, 2018: 72.)

Feministler ataerki sistemi eşitsiz cinsiyet ilişkilerini nitelemek için kullanmıştır. Söz konusu durumda erkek otoritesi temel alınır fakat aileye ve kadının ev içi üretimi süreçlerine de referans verilir. Erkeğin kadını tahakküm altına alması üzerinden işlenen sisteme kadınlar tarafından erkek egemenliği sistemi olarak değerlendirilmektedir (Şanlı,2019: 291).

1.1.2. Feminizm Düşünce Teorileri

Feminist kuram yer yer bir köken başlama anı, ataerki fikrinden öncesine kadınların ezilmesinin tarihinin olumlu olduğu dönemi kanıtlamaya çalışan hayali perspektifi mümkünleyen bir döneme atıfta bulunma eğiliminde yer almıştır (Butler, 2019 : 91).

Tarihsel dönemde de kadının konumu ile ilgili, farklı toplumsal yapılarla ilgili tezler öne sürülmüştür. Bunlardan en popüler olan biri anaerkil/matriarkal diğeri ise ataerkil/patriarkal toplum yapısıdır. Özellikle avcı- toplayıcı toplumlarda kadının konumunun daha itibarlı olduğu anaerkil /matriarkal dönemde kadın güç ve iktidar sahibi olarak görülmüştür. Tarımın ağırlıklı olduğu zamanda ise ataerkil/patriarkal dönemde güç erkeklerdeydi. Feminist tartışmaların genelinde ataerkil/ patriarkal toplumdaki kadının günümüzde dahi etkisinin devam ettiği eleştirilmiştir (İlter, 2014: 3.) çünkü patriarkal toplumlarda erkeğin baskın olması öğretilir. Kadınları eşit olarak görmezler. Eşitliğe izin vermez ve kadını baskı altında tutar (Bişgin, 2019: 19). Feminizm hareketlerde bu baskıya ve kadın erkek arası eşitsizliğe tepki olarak ortaya çıkmıştır.

Cinsler arası eşitliği kadın haklarının genişletilmesiyle sağlamaya çalışan 18. yüzyılda İngiltere'de doğan toplumsal bir harekettir feminizm. Başka bir tanımda da feminizm erkeklerin sahip olduğu hakları kadınlarında yararlanması ve kadınların siyasi, hukuki sosyal ve iktisadi halkların sahip olmasını savunan onların arasındaki eşitsizlikleri hedef alan hareket olarak da tanımlanmıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere 18. yüzyılda doğan feminizm hareketleri, toplumsal ve siyasal şartlar kapsamında zamanla farklı düşüncelere yönelme ve kendi içlerinde dahi fikir ayrımları yaşanıldığı görülmüştür dolayısıyla feminizm kadınların durumunu iyileştirmeyi ve toplum içerindeki konumunu genişletmeyi hedefleyen doktrin olsa bile bu amaç uğruna mücadele veren gruplar homojen gruplar olmadığından farklı feminist yaklaşımlar ortaya çıkmıştır (İlter, 2014: 6-11).

1.1.2.1. Liberal Feminizm

Tarihsel süreçte feminist teoriler farklı biçimlere, ideoloji ve felsefeye sahip olsa dahi tüm feminist düşüncelerin temel amacı genel manada kadının konumunu güçlendirmek ve kadına yapılan baskıya karşı mücadele etmektir. Liberalizm, kadının erkeklerden farklı olmadığını öne sürerek kadının zayıf yanlarının toplumun akıl dışlılığından kaynakladığını savunan en bilinen ve en baskın feminist teoridir. Liberal

feminizm kadın ve erkeğin ontolojik olarak benzer olduğu varsayımdadır. Dolayısıyla bu amaçla kanun önünde eşitlik ilkesi kadınlara oy kullanım izninin verilmesi eğitim ve iş hayatında kadınlara fırsat eşitliğin tanınması ve kadınların özel alana hapsolmaktan kurtulmasını talep etmiştir. Bu bağlamdan liberal feministlerin görevi toplum ve hukuktaki cinsel temelli ayrımcılığı gidermeyi ve erkeğin kadın üzerindeki egemenliğini kaldırmak, erkeklere karşın kadın himayesini temin etmeye yönelik tedbir almak ve kadını özel alana kısıtlama anlayışını reddeden hayatın tüm alanlarında kadınlar için gerçek eşitliği elde etmeyi sağlamaktır (Yüksel, 2001: 59-61).

Liberal feminizm öncüsü olarak kabul edilen Mary Wollstonecraft kadınlarında erkekler gibi eğitim sürecine katılmaları neticesinde erkeklere boyun eğmelerinin önüne geçildiğini savunarak; ruhun ve zekânın cinsiyeti olmadığı düşüncesinden hareketle kadın ve erkeğin aynı eğitim imkânlarından faydalanması gerektiğini, eğitimi olmayan kadının, kendi statüsünü eleştirel bakışla incelenmesinin mümkün olmadığı olaylar arası genel prensipleri bilemeyeceğini ve doğru cevap veremeyeceğini hatta kadınların oy kullanmasındaki en büyük engellin eğitimsizlik olduğunu; ayrıca eğitim sayesinden kadınlar iki önemli yönü oluştuğu, birincisi kadınlar kendi statülerini daha doğru ve net şekilde düşünmelerini bu sayede kendi çıkarlarını düşünmeden hareket eden köle ruhlu birey olma olasılığı azaltacağı, ikincisi ruh ve zekâları gelişerek fiziksel ve entelektüel olarak var olma yeteneği elde ederek; eğitim sayesinde meslek sahibi olup ekonomik özgürlüklerini kazanacaklarını söylemiştir (Altınbaş, 2006: 28-29) .

Fransız feminist Mitchell'e göre eşitlik kavramının güçlenmesi en yüksek insanlık amacı olduğu ileri sürmüştür. Kişi sadece liberal düşünce içinde özgür varlık olurlar. Mitchell'e göre eşitliğin liberal açılımı ekonomik ve kültürel dönüşümden ziyade kapitalizm ve ataerkil düzen içinde demokrasi talebi biçiminde oluşmuştur. Kadın ve erkekler fırsatlardan eşit olarak yararlanmalıdır ayrıca kadın ve erkekler arasındaki kişisel etkileşimi dikkate alarak politik ve yasal yenilikleri desteklenmeli. Erkekler, kadınları eşit hakları elde etmeleri için onları destek olmalıdır (Yavuz, 2018: 16).

1.1.2.2. Marksist – Sosyalist Feminizm

Liberal feministlerin kadın sorunlarının çözümü için getirdiği kadın- erkek eşitliği önerisinin uygulanıp uygulanmaması ilgili 19. yüzyıl ortalarından sonra oluşan tartışmalar Marksist Feminizm doğmasına olanak sağlamıştır. Temelde Karl Marx ve Friedrich Engels'in düşüncelerinden Marksist feminizmde esinlenilmiştir (Dikici, 2016: 526).

Marksist Feminizmde kadına karşı yapılan baskının sınıf temelli sosyal sitem içinde yapılandırılmış eşitsizlik nedenli yapıldığını vurgulamıştır; çünkü kadınlar kapitalizm için iş gücünün yeniden üretilmesi ve sorumluluk yüklenmesinde ve çocuk bakımında önemli rol oynamaktadır (Tunç, 2013: 213). Cinsiyet farklılığından ziyade kadınların ezilmelerinin asıl nedeninin sınıf farklılığı olduğu konusunda Marksistler ısrarcılardır bundan dolayı sınıf ayrımının olduğu toplumlarda fırsat eşitliği olamayacağı gibi kadınların ezilmesinin asıl sebebi ise kapitalizmdir (Dikici, 2016: 526). Zaretsky' e belirttiği gibi kapitalizmde cinsiyetçilik, ücretli iş ile evde yapılan işin ayrılması nedeni ile daha tehlikeli olduğunu söylemiştir; çünkü kadınların artan biçimde ezilmesinin nedeni ücretli işin dışında bırakılmalarıdır. Erkeklerin ücretli iş yapmak zorunda olmaları ve kadınlara ücretli iş yapmalarına izin vermemelerinden dolayı Zaretsky kadınların ezildiklerini vurgular. Kadınların ücretli iş konusunda dışlanmalarının birinci nedeni kapitalizmdir çünkü kapitalizm ev dışında ücretli iş yaratır ve kapitalist düzende ücretli işçilerin üretim sağlayabilmeleri için evde çalışmalarını gerektirir. Kadınlar ücretli işler için psikolojik olarak beslenmelerini sağlar iş gücünü yeniden üretirler, işçilere yabancılaşma denizinde mahremiyet adasına kavuşmalarını sağlarlar. Kadınlar erkekler için değil aslında sermaye için çalışıyorlardır. Kadının erkekler için çalıştığı düşüncesinin nedeni evin iş yerinden ayrıldığı fikri kapitalist düşüncenin getirmiş olduğu ev işinin özelleştirilmesidir (Acar-Savran ve Demiryontan, 2020: 161- 163).

Çağdaş toplumlarda kapitalist ve ataerkil düşünce birbirini destekleyerek kadınlarının ezilmesine neden olan etkileşim içinde olduklarını söylemiştir. Sosyalist

feministler kadınların ezilmesinin sınıfın yanı sıra toplumsal cinsiyetin de yer aldığını fikrini savunmuştur (Atan, 2015: 7-8).

1.1.2.3 Radikal Feminizm

Radikal feministler için "*kişisel olan politiktir*" özgün ve temel sınıf farkının cinsiyetler arasında olduğu tarihi güdüleyen gücün erkeklerin kadınlar üzerinde egemenlik ve üstünlük kurma mücadelesinden oluşan yani *cinselliğin dialektifliği* anlamına gelir (Acar –Savran ve Demiryontan 2020: 172). Başka bir ifadeyle kadınların toplumsal kalıp yargılardan kurulmak için biyolojik rollerinden ayılmalarıdır.

Radikal feministlere göre kadınlar ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar yüzünden kadınların özgürlüklerinin kısıtlanmasını ve baskı altında tutulması neden olur (Atan, 2015: 7-8.); ayrıca radikal feministlere göre kadınların baskı altında tutulmasının nedeni ise aile kurumunda ataerkil sistemin türemesinden dolayı olduğunu söylemişlerdir. Aile ataerkil sitemde kadınların erkeklere hizmet etmeye ve bu rolü kabul etmeye zorlayan erkek egemen ideolojinin yeniden üretilmesini sağlayan kurum olarak düşünülür radikallerce (Dikici, 2016: 528- 529). Ataerkil düşüncenin terk edilmesiyle kadını baskı ve kontrol altına almayı başlayan cinsel ve fiziksel şiddetin ortadan kalkacağını belirtilmiştir (Tunç, 2013: 211). Kadınlar, kendilerine yapılan baskı, engelleme ve şiddet sömürüden kurtulmalarının tek yolu ataerkil sitemi yıkıp, kadınların egemen olduğu yeni anaerkil bir sitem oluşturulmasında görülür. Kendilerini anne ve eş olma gibi cinsiyetçi ve toplumsal roller verilmesi kadınların ataerkil düzen içinde özgürlükleri önünde en büyük engel ve temel tehdit kaynağıdır. Bundan dolayı ataerkil düzenin yıkılması kadınlar için her türlü sorunun temelden çözüme kavuşacağı düşünülmüştür. "*Kadının erkeğe benzemesi, kadın hareketine vurulacak en büyük darbedir. Bu nedenle radikal feminizmde kadınsı kültür yüceltilir. Kadınlığa atfedilen güzellik, estetik, ses tonu, cilve, nezaket, doğurganlık gibi kadınsı vurguların hâkim olduğu bir kimlik edinme politikası geliştirilir*". Radikalistlere göre kadın erkeğe göre farklı özellikleri sahip olmalı, kadın, kadın gibi

olmalıdır. Bu sebeple kadının erkekten farklı olduğunu gösteren doğurganlık olmak üzere tüm özellikler kadın kültürü ve kimliğini öne çıkarır ve önem kazanır (Özyön, 2018: 263).

1.1.2.4 Kültürel Feminizm

Liberal feminizmin realist ve yasal duruşundan farklı kadının statüsü siyasal değişiminden ziyade geniş bir toplumsal ve kültürel değişimleri amaçlayan düşünceler kültürel feminizm olarak adlandırılır (Yüksel, 2001: 80). Kültüre feminizmde " *kadın farklıdır*" ifadesiyle kadının ayırt edici özellikleri üzerinde yoğunlaşarak siyasal değişimden ziyade kültürel değişim önemsenir. Kültürel feminizm kadının ezilmişliği ve ikincil konumda olmasının nedeni liberal feminizm öne sürdüğü kadın ve erkeğin yasalar önüne eşit konumda olması düşüncesi ile değil asıl sebebin başka olduğu ve bu bağlamda kültürün sorgulanması gerektiği üzerinde vurgu yapılmıştır (Altun, 2008: 49-50).

Kadınların eşitliğiyle ilgi farklı bakış acısı olan kültürel feminizme kadınların fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak farklılıklarının kabul edilmesi görüşündedirler. Kültürel feminizmde eleştirel bakış ve kendini geliştirmenin önemine değinilirken yaşamın sezgisel ve kolektif yönlerine üzerine de vurgu yapmıştır. Kadının erkek karşısındaki pasifliğinin ve ikincil sınıf statüsünün sebebi ataerkil bağımlılıktan kaynaklandığı söylenmiştir (Yüksel, 2001: 80-82). Kültürel feminizm temelleri anaerkil düşünce üzerinde şekillenmiştir. Bu düşünceye göre ataerkil kurulmadan önce kadınların egemen olduğu tarihsel dönemlerde kadınların toplum içindeki statülerinin ikincil konumda yer almadığı barış içerisinde yaşayan bir topluluk olduğu açıklanmıştır (Çavuşoğlu, 2015: 24-25).

Kültürel feminizm önemli temsillerinden biri olan Matilda Joslyn Gage göre, ataerkil bir kurum olan din kadınların, kendilerini geliştirmeleri açısından en büyük engellerden birisidir. Dolayısıyla geçmişten gelen batıl inanışlar, kadınların erkeklere bağımlı olması düşüncesi kötü ve aşağılık konumda gösterilmeleri gibi geleneklere itiraz edilmelidir; ayrıca Gage, göre İncil kadınların hak ve sorumlukları gasp etmiş

kadını ikincil konumda olmalarına neden olmuştur. Bu sebepten insanların dini inanç yerine akılcı inancın geliştirmelidir. Kültürel feminizm öncülerinden Charlotte Perkins Gilman'a göre toplumdaki en ilkel ataerkil toplum ailedir. Aile erkek egemenliğinin en yoğun olarak hissedilen yerdir; ayrıca Gilman, göre aile kadının gelişimine engel olduğu gibi toplumsal gelişmeyi de yavaşlatmıştır. Kültürel feminizm üzerinde durduğu bir diğer konulardan birisi de cinsel özgürlüktür. Kadın cinsel bir meta olarak görülmemeli ve kadın vücudu üzerinde söz sahibi olma hakkı bulunmalıdır. Kürtaj ve doğum kontrolün kadının tercihine bırakılması gerektiğini kültürel feministlerce savunulmuştur. İlk kez eşcinselliğin doğal bir hak olduğu ve özellikle lezbiyenlik haklarını savunmuşlardır (Yüksel, 2001: 84-86).

1.1.2.5 Varoluşçu Feminizm

Besin kaynakları Hegel ve Sarter olan Varoluşçu Feminizm Simon de Beauvoir'in betimlemeleri dikkatleri üzerlerine çekmiştir (Özsöz, 2008: 53). Beauvoir İkinci Cins kitabında " *kişi kadın doğmaz, kadın olur*" demiş ve Beavuoir e göre kişinin kadın olduğu açıktır; fakat kültürel mecburiyetleri vardır. Kadın olma varlığını gerçekleştiren kişinin mutlaka dişi olduğuna dair herhangi bir ifade olmadığı gibi mecburiyeti dayatan "cinsiyet" değildir. Dolayısıyla "*beden bir durumdur*" ifadesi gereğince, cinsiyet kültürel anlamlarda biçimlenmeden anatomik olarak açıklanamaz yani; cinsiyetin tanımı, öncesi itibariyle toplumsal cinsiyetin var olduğunu söylenilmiştir (Butler, 2019: 53-54). Böylece toplumsal cinsiyet tartışmalarının önünü açarak erkek ve kadın cinsi arasındaki hiyerarşik baskı, tarihsel toplumsal ve kültürel ortamlarda yapılandırılmıştır (Yükselbaba, 2016: 126). Kadın ve erkek arasındaki farklılıkları kabul eden Beauvoir, bu farklılıkların kadınlar aleyhine betimlendiğini, kadının erkeğin karşısında ötekileşmesinin sebepleri inceler. Kadının fiziksel farklılıkları nedeniyle erkekler karşısında ötekileştirdiklerini vurgulamış, kadının bedeni üzerinden ikincil statüye iten düşünceyi eleştirmiştir. *Kadın, kendi başına var olmanın ötesinde kendisi için vardır*. Dolayısıyla erkek hâkimiyeti üzerine oluşmuş toplumsal yapılar içerinde sorunun çözüleceğine inanmamıştır. Bu neden kadının öteki

konuma yadsıyan değer algıları değişmedikçe kadının varoluşuyla ilgili problemler de giderilmeyeceğini belirtmiştir (Geçer ve Kıymaz, 2019: 187).

1.1.2.6. Psikanalitik Feminizm

Psikanalitik Feminist teori, Freud tarafından geliştirilen toplumsal cinsiyet kimliklilerinin inşasıyla ilgili yapılan çalışmalarla ün kazanmıştır. (Ecevit, 2011:19) Kadın ve erkekler rollerinin incelediği sıra dışı çalışmalar feminist araştırmaları için önemli kaynak sağlamıştır. Kadını erkek için var olan bir meta durumuna getirilen düşüncede Freud ciddi şekilde eleştirilmiştir. Freud'un " *anatomi kader*" görüşüne saplanan "*biyolojik determinizm*" yoğun eleştiriler almıştır. Bu ifadeden başlayarak Freud kadını boyun eğmesi gereken olarak betimlemiştir (Özsöz, 2008: 53). Yukarıda bahsedildi gibi kadının erkek karşısında boyun eğmesi geri planda bırakılması sonucunda kız çocukları, annelerini kendilerine rakip olarak görmüştür.

Freud annenin, babanın özelliklerine sahip olunmaması ve bu eksiklikten dolayı duyduğu kıskançlığa " *penis kıskançlığı*" olarak açıklamıştır. Freudcu feministler ise kadınların erkeklerde olup, kendilerinde olmayan bir şey için hissettikleri kıskaçlık yüzünden bilinçsizce biçimlendirilmiş bireyler yerine alternatif psikolojik sisteme katkılar sağlayacak kişiler görür. *Örneğin Chodorow feminist politik gündem içinde,* çocuk bakımı ve yetiştirilmesi erkeklerce paylaşılması toplumsal cinsiyet kaynaklı ezme ezilme ilişkilerinin değişiminde önemli görev üstleneceğini savundu (Ecevit, 2011: 19-20).

1.1.2.7. Eko Feminizm

Françoise d'Eaubonne tarafından 1974'te kullanılan ekolojik feminizm 1970li yılların ortalarında ortaya çıkmış ve 80'li yıllarda gelişerek, etkilerini günümüze kadar devam ettirmiştir. Eko feminizm, kök olarak karışık olmasının yanı sıra diğer feminist

teorilerle iç içedir (Özsöz, 2008: 83). Ekolojik teori, pratikte çeşitli görüşlere atıfta bulunarak kullanılmış, bu görüşler günümüzdeki çevre sorunların yapısı ve çözünmeleriyle ilgi farklı fikirlerde bulunmuşlardır. Birbirlerinden farklı fikirlerin olmasına rağmen, eko feministler doğa ve çevrenin zarara uğratılması, politik olarak kadın üzerinde süregelen egemenliklerin benzer olduğu konusunda hemfikirdir (Yavuz, 2018: 23). Bu açıdan eko- feminizm; ekolojik problemler doğanın, hayvanların ve kadınların baskı altında olmasının temel nedeni erkeksi değer ve bu değerlerle iç içe toplumsal yargıları görmektedir. Kadınlara karşı kaba ve baskısı tutumlar doğaya duyulan nefret ve ekolojik yıkımlarla parelerdir. Eko - feminizm doğa üzerindeki baskı ile kadınların ezilmesi arasında bağlantı görmüşlerdir. Eko feministler kadın bedeni üzerinde uygulanan eziyetle doğaya uygulanan baskı ile birbirini özdeşleştirmiştir (İlter, 2014:24-25).

Feminist teorilerin ilk öncülerinden biri olan radikal feminizm kadın ve erkek arasındaki ataerkil düşünce kaynaklı ayrımcılığa karşı gelmiştir. Radikal kuramsal çerçeve araştırmanın oluşmasında rehberlik ederek; ataerkil düşünce sistemi yok sayıldığında cinsiyet temelli kadına karşı şiddetin ortadan kalkacağı radikal feministlerce savunulmuştur. Bu kasamda araştırmanın ilerleyen bölümlerinde de bahsedildiği üzere kadına karşı şiddetin nedenlerinden biriside ataerkil düşüncedir.

2.Bölüm

Şiddet Kavramı ve Türleri

2. Şiddet

İnsanlık tarihinden günümüze kadar devam eden şiddet, toplumun tüm kesimini ilgilendiren halk sorunu olduğu söylenebilir (Özer, 2019: 3). Şiddet birçok biçimleriyle toplumda karşımıza çıkmıştır. Şiddet olgusu değerlendirilirken şiddet mağduru, şiddet uygulayıcısını ve içiresinde bulundukları kültürel değerleri bireylerin şiddet algısına bağlı farklılıkları değerlendirilmediler. Toplumda şiddetin kültürel olarak nasıl tanımlandığını şiddet olgusunun kuşaklar arası aktarımı şiddetle mücadelede oldukça önemli bir noktadır (Yüksel, 2020:11).

Şiddet olgusu zamana ve topluma göre değişebildiğinden, Osmanlı zamanındaki şiddet olgusunun toplumda algılanışı ile günümüz Türkiye'sinde algılanışı arasında farklılıklar olduğu söylenebilir. Zamanla toplumda var olan normların doğal değişimleri sonucunda oluşmuştur (Kayman, 2020: 14). Şiddetle mücadelede şiddetin nasıl tanımlandığı şiddet olgusunun çağlar boyunca aktarılması oldukça büyük önem taşımıştır (Okutan, 2007: 12). Şiddet olgusunu tanımlanmasında birey ve toplumlarda ki algılama biçiminden farklılıklarından dolayı birçok tanımlamalar yapılmıştır. Şiddet olgusu, felsefe hukuk, biyoloji, psikoloji gibi bilimler tarafından tanımlanmaya çalışılmaktadır. Şiddet sözcüğü Arapçadan Türkçeye 15. yüzyılda dini metinlerle girmiştir. Türkçe sözlükte birden fazla anlamları olan şiddet "1. Bir hareketin, bir kuvvetin derecesi, yeğindik, sertlik. 2. Hız. 3. Bir hareketten gelen güç. 4. Karşı fikirde olanlara kaba güç kullanma. 5. Mecaz, kaba kuvvet 6. Mecaz, duygu veya tutumda aşırılık" biçiminde tanımlanmıştır (Kareem, 2020: 5).

Şiddet, kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik olarak zarar görmesi veya acı çekmesine sebep olan ya da acı çekmesiyle sonuçlanmasına yönelik

davranışları tehdit ve zorbalık ya da hürriyetin keyfi olarak engellenmesini kapsayan toplumsal, kamu ve özel alanlarda meydana gelen fiziksel cinsel psikolojik olarak her türlü meydana gelen olumsuz tutum ve hareketleri ifade eder (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM], 2014: 26).

Şiddet Arapçada sertlik, yoğunluk toleranssız olarak ifade edilirken, Latincede *violence*den gelen *violare* kelimesiyle zarar vermek incitmek, bozma, lekeme, tecavüz ve ihlal etmek anlamlarında yer alır. Yunancada ise şiddet *bia* kelimesiyle ilişkilidir kuvvet ve güç iktidar manalarını içermektedir (Gezgin, 2018: 12).

Felson (2009), insanlara bilinçli olarak zarar veren yöntemlerden biri olarak şiddeti tanımlamıştır. Imbuch (2003), şiddet olgusunun fiziksel ve psikolojik yaralanmalardan yolda sporda belirli suç biçimlerinden ve kaba davranışlardan sosyo-politik ayrımcılığa kadar uzadığını tanımlamıştır.

Şiddetle alakalı herkesin kesin olarak kabul görebileceği bir tanım yapmak kolay değildir. Her acıdan herkesin uzlaşabileceği bir tanım yapılamasa bile şiddetin insana özgü bir tutum olduğu tartışılamaz. Örneğin doğal afetleri şiddet olarak tanımlayamayız. Bazen şiddet gösterileri de spor olarak algılanabilmektedir. Roma'da insanların ya da gladyatörlerin birbirlerini öldürmesi, bir spor gösterisinde kişinin diğerini yaralaması şiddet olarak sayılmamaktadır (Çiçek, 2017: 2). Ortaçağ Avrupası'nda erkeklerin eş, köleleri, çıraklarını şiddet kullanarak cezalandırma hakkına sahiplerdir (Yalçın, 2014:5). Bu durum şiddet eyleminin anlaşılmasını zorlaştırmakta ve aynı zamanda insanoğlu tarihini aşan çelişkili bir olgu olarak yer almaktadır (Çiçek, 2017: 3).

Şiddet olgusuna, günümüzde farklı açılardan bakılmakta ve çok fazla şiddet türleri sayılmaktadır. Alkol ve madde bağımlılığı, intihar, trafik kazaları, medya terörü, terör, yargısız infaz, kan davası, enflasyon, işsizlik, aşırı rekabet, sosyal güvence yoksunluğu, töre ve namus cinayeti, hayvanların dövüştürülmesi, adak ve kurbanların açık alanda kesimi, çevrenin tahrip edilmesi ve kirletilmesi düzensiz kentleşme, kişinin görmezden gelinmesi, mobing vd. birçok olgu da şiddet olarak ifade edilebilir ve hayatın tüm zamanında kendini sergilendiği bilinmektedir. Şiddet olgusu çözümü zor ve çok boyutlu bir sorundur. Bu nedenle şiddet olgusuna neden olan tüm

etkenler analiz edilmeli ve şiddeti besleyen unsurların tamamı çözüm sürecine katılmalı (Gözüm, 2019: 14). Ayrıca şiddet çevresel etkenlerden meydana gelen içgüdüsel davranış şekli olarak görülür. Şiddete sebep olan etkenler ise anne, baba, çocuk ve aile ilişkisinin kuşaklardır sürdürülen davranış türü olarak değerlendirilir (Koçöz, 2011: 247).

2.1. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına karşı şiddetin dayanağı cinsiyettir. Kadının kadın olmasından kaynaklı uygulanan şiddet, kaynağında eşitsiz ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinden dolayı kadınları olumsuz şekilde etkilemektedir (KSGM, 2014: 35). Açıkçası bu durumun nedeni olarak da yetiştirilme tarzıyla bağlantılıdır. Kişinin yetişme tarzında şiddet aktif bir durumda ise şiddetin devamlılığına neden olmuştur (Çiçek, 2017: 7). Bitmeyen bir süreç olan yetişkinlik erkeğin hegemonik erkeklik arzuna ulaşabile çabası içinde yer almıştır (Öztürk, 2020: 99). Hegemonik erkeklik kavramı sonucunda kadını baskı altında tutulmasını sağlayacak bir erkeklik düzenin yaratılması kadının sahip olunan ve kendisinden ve namusundan sorumlu bir nesne olarak görülmesine sebep olmuştur (Kolburan, 2017).

Cornell'e göre "*hegomen erkeklik*" ataerkil toplum yapısıyla beraber kültürel etkenleri içeren erkekliğin kuruluş ve devamlılığı ile ilgili önemli bir kalıp sunmuştur (akt. Öztürk, 2020: 34). Ataerkil düşünce yapısı kaynaklı erkek egemenliğini kanıtlamak amacıyla kadına karşı yapılan her türlü suiistimal ve kötü muamele listesinde bulunan çatışma ve şiddet mekanizmasını meydana getiren cinsel, sözel, psikolojik olarak zarar veren her türlü davranışları erkek hegemonyasını oluşturmuştur (Hassan, 2019: 217).

Erkek hegemonyasının bir sonucu olan kadına karşı şiddet uluslararası insan hakları hukukunda ilk defa 1993 yılında Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı şiddetin Tasfiye Edilmesi Dair Bildiride tanımı yapılmıştır:

" *İster kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemleri tehdit etme zorlama veya keyfi olarak özgünlükten yoksun bırakma anlamına gelir*"(KSGM, 2016: 3).

Kadınlar şiddete genellikle eşleri tarafından maruz bırakılmıştır. Kadına yönelik şiddet uygulayan erkekler, genelde kadının kendisine biat etmesini sağlamak ve onu baskı altına tutmak ve davranışlarını kontrol etmek amacıyla yapılmıştır (Sabit, 2019: 6). Kadını baskı altında tutulacak erkeklik yaratılarak ataerkil düşüncenin sürdürülmesi sağlamak amaçlanmıştır (Öztürk, 2020: 35).

Ataerkil zihniyete sahip çok sayıda ülkede erkekler ve bazı kadınlar şiddetin kabul görülür bir düşünce olduğu ortaya çıkmıştır. 2010 ve 2014 yılları arasında yapılan Dünya Değerler araştırmasına göre erkeklerin 3/2 sinin eşlerinin dövmelerinin " *asla haklı gösterilemez*" olduğunu söylenmiş olsa da 29 ülkede yüzde otuz ile yüzde elli oranında erkekler, bunun tam tersi düşündüğünü belirtiler. 19 ülkede her üç kadından biri karısını döven erkeğin bazen haklı olduğu fikrine şaşırtıcı bir şekilde haklı görülmüştür (Gaag, 2018: 35).

Sosyo-ekonomik güç, aile kurumundaki eşitsizliğin pekiştirilmesi, erkeklerin üstün olduğuna dair inanışlar, kadın ve çocukların yasal, sosyal konumlarının gerekliliğini kabul etmeyen yasal ve kültürel engellemeler, ekonomik kaynakların yokluğu kadına yönelik şiddetin birçok sebepleri arasında yer almaktadır (Çakır, 2020: 44).

2.2.1. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Dünyanın her tarafında olduğu gibi kız doğmuş olmak, kadın olarak hayat sürmek hafif ya da ağır ölçüde olsa bile kadına karşı şiddeti yaşamış ve görmüş olmak demektir (Bora ve Günal, 2016: 41). Ailede sahip olunacak çocuğun cinsiyeti kız çocuk aleyhine belirlenmesi ve kız çocuklarının cinsel istismar uğraması, dövülmesi, çeyiz ve başlık parası, namus cinayeti, flört şiddeti, evlilikte şiddet, dayak, tecavüz, ekonomik psikolojik baskı, cinsel organa zarar vermek, sünnet, iş yerlerinde

psikolojik ve cinsel şiddet kadın ticareti, fuhuşa zorlama yaşlılıkta fiziksel ve cinsel, psikolojik saldırı cinayet kurbanı kadına karşı şiddet türlerindendir (Oktay, 2015: 65-66). Farklı şiddet türleri arasındaki bağı öğrenmek şiddetin toplumsal cinsiyet temelli kökenlerine aydınlığa kavuşturur (Alıcı ve Daşlı, 2019: 58).

Şekil 1. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Kaynak: Kadına Yönelik Aile içi Şiddetin Önlenmesi Projesi (2013),

https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/2%20KYAIS.pd (03.01.2021)

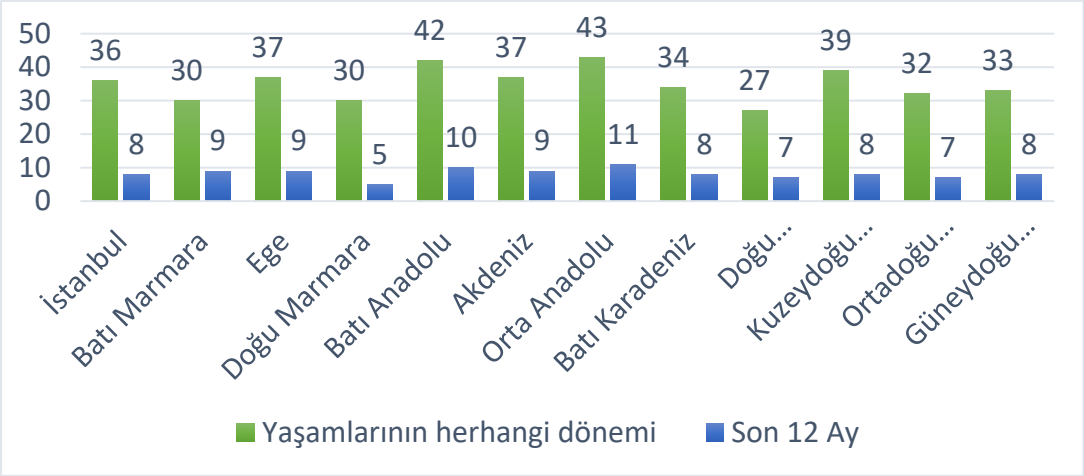
İlişkilerde birden fazla şiddet türlerine aynı anda görmek sık rastlanan bir durumdur. Çoğu zaman bu şiddet türlerinin mağdurda oluşan korku sindirme onun başka bir şiddet türü karşısında direncini de zayıflatır. Örneğin Fiziksel şiddet karşısında kadının bedensel direncini güçsüz kalması, psikolojik şiddet kadının şiddet ortamından ayrılması için ihtiyacı olan özgüven ve özsaygının azalmasına, ekonomik şiddette ise kadının şiddet uygulayıcıyla bağının sonlandırmak için ihtiyacı olan ekonomik araçları elinden alır (Sargın, 2012: 13).

2.2.1.1. Fiziksel Şiddet

Kadına karşı uygulanan şiddet türlerinden en yaygın olarak bilinen fiziksel şiddet; kadının canına kastederek hayatına son vermek, dayak, dövmek, tartaklamak; herhangi bir araçla darp etmek, boğazını sıkmak, yüzüne kezzap ve yanıcı madde atmak, eve kapatmak, tedavisine engel olmak kadına karşı uygulanan fiziksel şiddet örnekleri arasında yer almaktadır (Kadın ve Demokrasi Derneği [KADEM], 2014: 32).

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırması raporunda; yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğradığını belirten kadınların oranı yüzde 39 olarak bulunmuştur. Başka bir ifadeye göre fiziksel şiddete her 10 kadından 4'ü eşleri tarafından maruz kalmıştır (Yalçın, 2014:12).

Grafik 1. Fiziksel Şiddet Yaygınlığı: Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Fiziksel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi (2008-2014)

*Hesaplama en az bir kere evlenmiş kadınlara göre yapılmıştır.

Kaynak: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2014, Ankara

Grafik 1 verilerine göre fiziksel şiddetin bölgeler arası farklılaştığı görülmektedir. Yaşamlarının herhangi bir döneminde % 43 oranla ve son 12 ayda %

11 oranla en fazla fiziksel şiddete mağduru kadınlar Ortadoğu Anadolu Bölgesinde yer aldığı tespit edilmiştir. Yaşamın herhangi bir döneminde şiddet mağduru olma durumunun en az olduğu %27 pay ile Doğu Karadeniz yer alırken son 12 ayda en az şiddet mağduru bölge ise % 5 ile Doğu Marmara yer almaktadır (KSGM, 2014: 7).

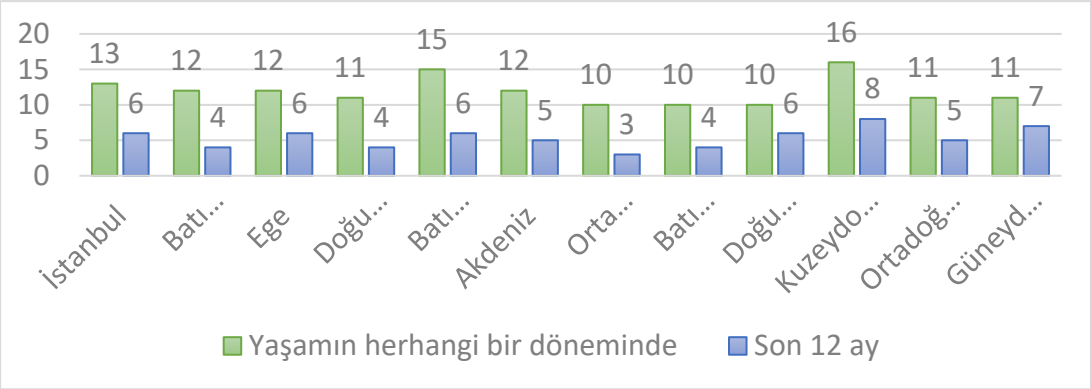
Şiddetin bölgesel olarak değişimlerde, farklılıklar göstermesinin nedenleri arasında çevresel etkenler, sosyal öğrenme yoluyla kendini devam ettirmesi yer almaktadır. Şiddet uygulayan ebeveynlerin geçmişlerinde fiziksel şiddete maruz kalmış olma oranları %70 olarak açıklanmıştır (Gökkaya, 2009). Şiddet kendini yenileyen kısır döngüye sahiptir. Şiddete engel olmak için şiddetin şiddete neden olduğu fikrine sahip olunmalıdır (Demir, 2019:4).

2.2.1.2. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, genellikle kadınların yakın partnerleri tarafından maruz bırakıldıkları, sıklıkla ağır psikolojik sorunlara ve sağlık sorunlarına yol açan, dar anlamıyla kadının istemediği zamanda ve istemediği biçimde zorla cinsel ilişki şeklinde gerçekleşmekle birlikte, korumasız cinsel ilişkiye zorlama, kadının hoşlanmadığı biçimde fiziksel temas, hamile kalmaya veya kürtaja, fuhuşa zorlama, cinsel yaşamda kadını küçümseyici eylemlerde bulunma ve kadın sünneti ve erken gebelikleri içeren eylemleri ifade eder (Özkan, 2017: 543).

Cinsellik erkeklere evlilikle beraber verilmiş en temel haklardan biri olarak görülmüştür. Geleneksel evliliklerde kadının değeri doğurganlık ve soyun devamlılığı namus ve şeref gibi özellikleri taşıyıcılıklarıyla ilgilidir. Kültürel özelliklerde kadının namus odağında yer almalarından dolayı baskıya karşı direnişleri engellemek en önemli sorunlardandır. Kadın cinselliği Müslüman toplumlarda aile ya da sülalenin onurunu bagdaşlaştırıldığından kadınların örtülme eve kapatılma ve kamusal yaşama katılmasını engellenme ve baskı altında tutulma yer almıştır (Öztürk, 2020:115-116).

Grafik 2. Cinsel Şiddet Yaygınlığı: Eşi veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Cinsel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi (2008-2014)

* Hesaplama en az bir kere evlenmiş kadınlara göre yapılmıştır.

Kaynak: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014 Ankara

Grafik 2 verilerden hareketle eşi ya da partnerleri tarafından yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kalmış oldukları cinsel şiddetin dile en çok getirildiği bölge ise Kuzey Anadolu Bölgesi yer alırken, son 12 ay içinde maruz kalınan cinsel şiddeti en az dile getiren bölgesi % 4 oranla Orta Anadolu bölgesi yer almıştır (KSGM, 2016: 11).

2.2.1.3. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, kadının psikolojik bütünlüğünü ağır bir biçimde ihlal etmekte, fiziksel şiddetten bağımsız bir biçimde uygulansa bile zamanla fiziksel şiddete dönüşme tehlikesi içinde bulunabilmektedir (Roukah, 2021: 43).

Küfür etmek, bağırmak, tehdit ve hakaret etmek, aşağılayıcı sözler söyleme, çocukları anneden ayırma, eve kapatma, başka kadınlarla kıyas etmek, sürekli telefonla aramak, takip etmek gözetlemek gibi vd. (KSGM, 2014: 36). Baskı kontrol altında tutarak kadının benlik duygusunu zedeleyen, kadının depresyona girmesine

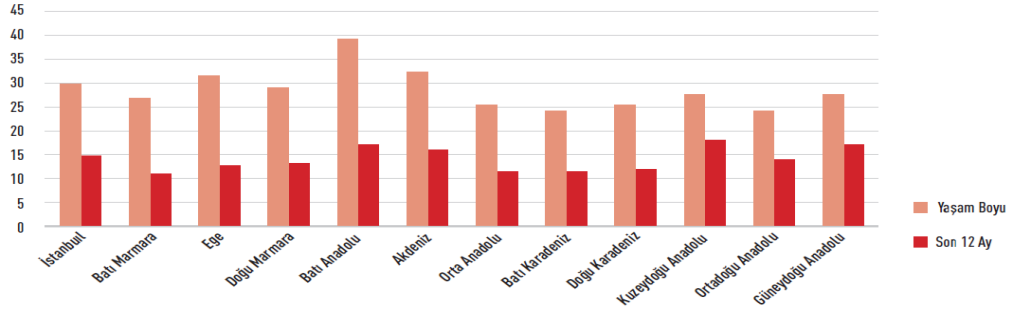
sebep olmak, çaresiz bırakılması gibi etkenlerin birleşimi ya da ayrı ayrı uygulanması ter türlüsü psikolojik şiddeti tanımlamakta; ayrıca sevgi, şefkat ilgiden kadını yoksun bırakmak yok saymak duysal olarak bir eziyettir (Meriç, 2021:19).

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) göre Türkiye' de kadınların hayatlarının herhangi bir döneminde psikolojik şiddete %44, son 12 ayda ise %26 olarak maruz kaldığını açıklamıştır (KSGM, 2020).

2.2.1.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, Kadının parasına el koyulması veya para vermemek, bütün harcamalarının kontrol edilmesi ve çalışmasına izin vermemek ya da işten ayrılmasına sebep olmak gibi davranışları içerir (KSGM, 2014: 36). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) göre Türkiye genelinde hayatlarının herhangi bir döneminde bu davranışlardan en az birine maruz kalanların oranı % 30 son 12 ayda ise %15 'tir. Çalışmasına mani olma veya bir işten ayrılmasına sebep olma kadınların maruz kaldığı en yaygın ekonomik şiddetlerdendir. Hayatlarının herhangi bir döneminde kadınların ¼'ü son 12 ayda ise 1/10'u ekonomik şiddete maruz kalmıştır (KSGM, 2016: 13).

Grafik 3: Eşi ya da birlikte olduğu erkeklerin ekonomik şiddetine maruz kalmış kadınların yüzdesi (2014)

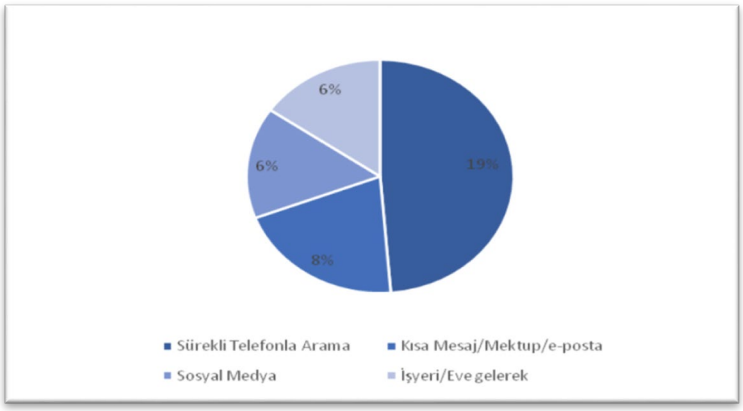
Kaynak: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem Planı 2021-2025, Ankara

Yukarıdaki grafikteki verilerden hareketle hayatlarının belli bir kısmında ekonomik şiddet maruz kalma Batı Anadolu'da daha fazla iken, Ortadoğu Anadolu ve Batı Karadeniz'de daha az yer almıştır. Son 12 ay içinde maruz kalınan ekonomik şiddet oranın en fazla olduğu bölüm ise Güneydoğu Anadolu yer almaktadır.

2.2.1.5. Israrlı Takip

Bireylerin aralarında aile bağı ya da bir ilişkinin olup olmadığına bakılmaksızın şiddet uygulayıcısı ile şiddet mağduruna yönelik, güvenliğinden endişe edilecek biçimde fiziki ya da psikolojik yönden korku çaresizlik hislerine neden olan içeriği ne olursa olsun fiili sözlü yazılı ya da her türlü iletişim araçlarıyla baskı altında tutmaya yönelik tutum ve davranışlara ısrarlı takip tanımını ifade etmektedir. (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021). Bu tanımı, bireyi defalarca takip etmek tehdit edici şekilde iletişime geçme isteği içeren davranışları kapsayabilmektedir. Söz konusu davranışlar arasında kişinin evine, işine, davetsiz ziyaretlerde bulunmak, sosyal alanda karşılaşma veya ailesi yakını ile iletişim kurma, kişi hakkında bilgi edinme, hediye ve türlü eşyalar göndermek, bireyin malı ve mülküne zarar vermek, ısrarlı takipler arasında sayılabilmektedir (Başar ve Sakallı, 2021: 24).

Somut olarak fiziksel şiddet olmasa da inatçı bir şekilde sürekli telefonla arama, elektronik mesajlar gönderme, fiziksel olarak takip etme, evinin veya işyerinin önünde bekleme gibi davranışlar ısrarlı takibi içermekte, Cupach ve Spitzberg'in (2004) yaptığı araştırmasında kadınların %26.29'u, erkeklerin %10.22'si ısrarlı takibe maruz kaldığını, ısrarlı takip yapanların %77'sini erkek oluştururken %22'sinin kadınlar oluşturmaktadır (akt. Başar ve Sakallı, 2021:24). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008, (KYAİŞA), Türkiye'de her 10 kadından hemen hemen 3'ünün en az bir kez ısrarlı takibe maruz kaldığı belirtilmiştir (Uyar, Öztürk ve Şahin, 2018: 159).

Şekil 2: Israrlı Takip Türleri

Kaynak: Yazıcıoğlu, M. (2021), Aile İçi Şiddet ve Cinsel Şiddet İle Mücadelede Gönüllülük Esaslı Danışmanlık Modeli Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul. S12.

Tablo 4 'deki verilere bakılarak, en yaygın ısrarlı takip türü ise %19 oranıyla telefonla sürekli arama, %8 oranıyla kısa mesaj, mektup ya da e-posta gönderme veya %6 oranıyla sosyal medyada takip etme ve %6 oranıyla kadının işyerine veya yaşadığı yere giderek rahatsız etme biçiminde yer alabilmektedir (Yazıcıoğlu, 2021: 11).

2.3. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet

Şiddet kavramı 3000 yıl öncesine kadar uzanmakta olup, arkeologlar tarafından yapılan araştırmalar sonucunda erkek mumyaların kemiklerinde %9-20 kırıklara rastlanmakta iken kadın mumyalarda ise bu oranın %30-50 olduğu görülmüştür. (Aytaç, Eteman, Aydın, Reçber ve Sezen, 2016: 276).

Geçmiş dönemlerde kadına yönelik şiddetle ilgili medeniyetin beşiği olarak adlandırılan Yunan felsefesine göre kadınlar ters yaratılmış erkekler olarak düşünülmüştür. Eski Roma'da ise erkekler eşlerine istediği gibi davranabilecekleri hatta sarhoş oldukları zaman öldürülmelerin suç olmayacağı ifade edilmiş, İngiltere'de ve Amerika'da ise erkeklerin eşlerini dövmeleri yasal olarak karşılanmaktadır. Ortaçağ Avrupa'sında cadı avı, şeytan çıkarma gibi batıl inançlar sonucu 90.000 kadın canlı yakıldığı düşünülmektedir. Hint geleneklerinde erkek öldüğünde kadın eşi ile birlikte yakılır, Çin kültüründe kadına verilen değer eşi ve eşinin ailesine yapmış olduğu hizmetlerle nitelendirilir. Türk toplumlarında ise kadın ailede, toplumda ve devlet yönetiminde söz sahibi, değeri bilinen, erkeklerle eşit haklara ve konuma sahiptir. Kadına karşı şiddet uygulanmaz işkence yapılmaz, şeytan olarak görülmez ve Türk tarihinde kadınların, ayrımcılığa maruz kalması itibarsızlaştırılması düşünülemez (Kımter ve Sezgin, 2018: 198).

Günümüzde ise kadınlar dünyanın her yerinde ve her zaman günlük yaşam alanları olan evlerinde, okullarda ve sokakta şiddete maruz kalabilmekte (Aytaç ve diğerleri, 2016: 276).

Dünya Sağlık Örgütü 1996 (WHO) yılında, kadına karşı yapılan şiddetin halk sağlığı sorunu olduğu ifade edilmiştir. Birçok toplumda kadına karşı uygulanan şiddet normal olarak algılanmış kadının ezilmesine göz yumulmuş, kadınların korunmasına karşı yapılacak olan destek hizmetleri yetersiz kalmış şiddetin çoğalmasına neden olabilmekte (Öztürk, Öztürk ve Tapan, 2016: 139).

Dünya sağlık örgütü tarafından 2013 yılında yayınlanan kadına karşı şiddet raporunda, kadınların %13-%61'i, 15-49 yaşlarında ve yaşamlarında en az bir defa fiziksel şiddete uğradığı, %6 ile %59'u, eşleri tarafından hayatlarında en az bir defa cinsel ilişkiye veya zorlanmaya maruz kaldıkları %1 den %28' i kadın ise hamilelik döneminde eşinden fiziksel şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir. Dünya sağlık örgütünün 2014 yılında kadına karşı şiddet raporunda, kadın cinayetlerinin %38 i eşleri tarafından %6'sı partnerleri tarafından gerçekleştiği tespit edilmiş %20'lik oranın failleri ise bulunamamıştır. 2012 yılında Avrupa Birliği (AB) üye ülkelerinde yaşayan 42.000 kadınla yapılan anket sonucu, kadınlar eşleri ya da birlikte oldukları

kişiler tarafından psikolojik, cinsel, fiziksel şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (Çalışkan, 2018: 221).

AB Temel Haklar Ajansı (FRA) 2014 verilerinde, her 5 kadından 1'i AB Bölgesinde yaşamlarının herhangi bir döneminde partneri tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz bırakıldığını, teknolojinin gelişmesine paralel olarak artan dijitalleşmede kadına karşı şiddetin yeni şekli olarak karşımıza çıkan siber şiddetin yaygınlığıyla ilgili FRA tarafından 2014'te Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Siber Şiddet araştırmasında, kadın ve kız çocuklarının giderek artan siber taciz ve takip mağduru oldukları görülmekte, 15 yaşından sonra her 10 kadından 1'inin siber şiddetin herhangi bir türünün yaşandığı tahmin edilen raporda şu şekildedir:

- Avrupa'da kadınların, yaşamlarının herhangi bir döneminde % 11; son 12 ayda ise % 5 oranda siber taciz mağduru olduğunu,
- Kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde % 5 oranında; son 12 ayda ise %2 oranında ısrarlı takip mağduru olduğu,
- Siber taciz mağduru kadınların %77 si ısrarlı takip mağduru kadınların %70 birlikte oldukları kişiler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddet biçimlerinden en az birine maruz kaldığını açıklanmıştır (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2021-2025).

Dünya Sağlık Örgütü 2016 raporunda, Dünyadaki her üç kadından 1'i eşleri ya da partnerleri tarafından fiziksel şiddet gördüğünü belirtilmiştir. Bu raporda kadına karşı fiziksel şiddetin en çok uygulandığı ülke %79 ile Nijerya, psikolojik şiddetin en çok uygulandığı ülke %86 ile Bosna Hersek, cinsel şiddetin en yaygın olduğu ülke %49 ile Etiyopya olduğu görülmüştür(Kımter ve Sezgin, 2018: 199).

2018 yılında Avrupa Komisyonu ve Yüksek Temsilcisi Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Bildirisinde, Dünya'nın dört bir tarafında 18 yaş altı yaklaşık 12 milyon kız çocuğunun evlendirildiğini, 200 milyon kadın ve genç kızın 30 ülkede kadın sünnetine maruz kaldığını, Avrupa Birliğindeki insan kaçakçılarının mağdurlarından %80'inin kadınlardan oluştuğu açıklanmıştır (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 2018).

Dünya Sağlık Örgütünün “Kadına Karşı Şiddetin Küresel Fotoğrafı 2018" haritasına göre kadına karşı şiddetin en yüksek olduğu bölge %37.7 ile Güneydoğu Asya, %37 oranıyla Doğu Akdeniz bölgesi, %36.6 ile Afrika, %29.8 ile Amerika, %25.4 ile Avrupa bölgesi yer almaktadır. Kadına Karşı şiddetin en düşük olduğu bölge ise %24.6 oranı ile Batı Pasifik bölgesidir (Anadolu Ajansı, 2018).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) 2019 yılında yayınladığı raporda, dünyada kadına karşı şiddetin en yaygın olduğu ülke Pakistan olarak açıkladı. 2019 yılında Pakistan’da hayatının herhangi bir döneminde yakın bir partnerinden fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı ise %85'tir. OECD raporuna göre Pakistan’ın yakın takipçisi Gine yer aldı. Gine' de kadınları yüzde 80'i şiddete maruz kalıyor. Kadına karşı şiddetin en fazla olduğu ilk on ülke Asya, Afrika ve Orta Doğu ülkeleri yer alıyor. Dünyada hayatların herhangi bir döneminde şiddete maruz kalan kadınların yüzdelerin en çok olduğu diğer ülkeler ise Senegal (%75), Benin (%78),Yemen (%67) İran(66) ve Bolivya (%64.1) Avrupa kıtasında kadına karşı şiddetin en yaygın olduğu ülke Moldova’dır. Moldova'da kadınların % 45.5 şiddete maruz kalıyor. Raporda kadına karşı şiddetin en az olduğu ülke yüzde % 1.9 oranıyla Kanada yer almıştır. Asya’nın en zengin ülkelerinden biri olan Singapur% 6.1 ile kadına karşı şiddetin en az olduğu ülke olan Kanada’dan sonra gelir. Kadına karşı şiddetin fazla olmadığı diğer ülkeler ise şu şekilde: Gürcistan (%6.1), Şili (% 6.7), Ermenistan (% 8.2) ve İsviçre (% 9.8) (Kronos34newtr, 2021).

Dünya Sağlık Örgütü 7 Nisan 2020 tarihli COVID-19 ve kadına karşı şiddet yazında salgında kadına yönelik şiddetin artığını belirtmiştir (Ergönen, Biçer ve Ersoy, 2020:50) Salgının ilk ortaya çıktığı yer olan Çin’in Wuhan kenti Şubat 2020 de ev içi şiddet olaylarının bir önceki yıla göre üç kat fazla olduğu, şiddet vakalarının %90’ının COVID-19 pandemisiyle ilgili olduğu bildirilmiştir. Fransa’da yüzde 30-36, Brezilya’da yüzde 40-50, Arjantin’de yüzde 25, Singapur’da yüzde 33, ABD’nin farklı eyaletlerinde yüzde 10-35 oranlarında salgın döneminde kadına yönelik şiddet artmıştır. Salgın, ev içi şiddet olaylarının artışı nedeniyle İtalya ve Fransa’da bazı oteller sığınak olarak hizmete açılmıştır (Ünal ve Gülseren, 2020: 90).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2021 kadına karşı şiddet tahminleri raporunda, 161 ülke ve bölge üzerinden 2018 küresel verileri karşılaştırarak hesaplamıştır. Eşinden ya da partneri tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadılar incelendiğinde;

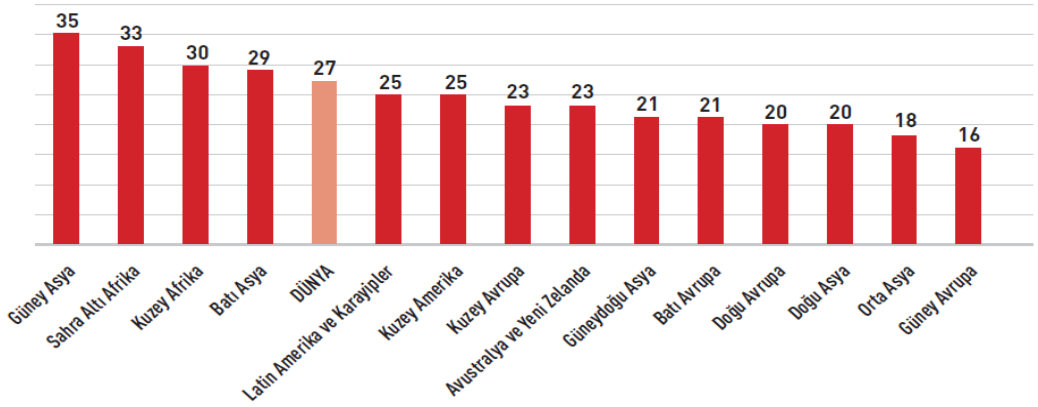
* Yaşamlarının herhangi bir döneminde 15 yaş üzeri kadınların %26

* Son 12 aylık dönemde 15 yaş ve üzeri kadınların %10

* Yaşamlarının herhangi bir dönemleri için 15-49 yaş arasında kadınların %27

*12 aylık dönem için 15-49 yaş arasında kadınlar %13 Eşinden ya da partneri tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmıştır(ASHB, 2021).

Grafik 4: Kadına Yönelik Küresel Şiddet Verileri

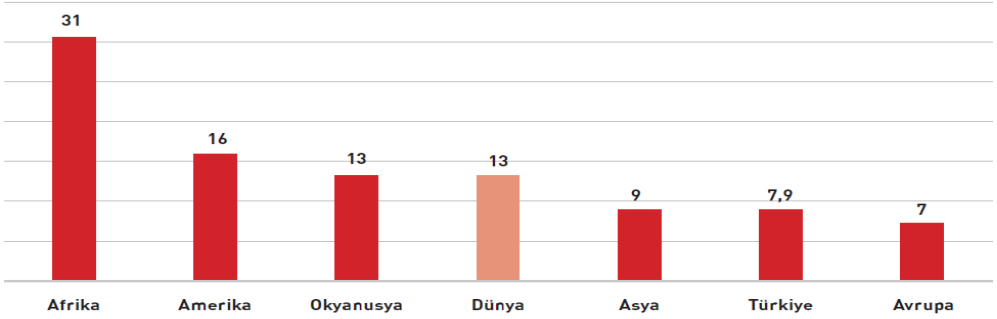

Kaynak: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem Planı 2021-2025, Ankara

Grafik 5'te yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel şiddet mağduru kadınların bölgelere göre dağılımı incelendiğinde, en düşük olduğu bölge Güney Avrupa % 16, şiddet oranının en yüksek olduğu bölge Güney Asya %35 olduğu görülmektedir (ASHB, 2021).

Dünya'daki çoğu toplum ataerkil düzende olduğundan gelişmiş ya da gelişmemiş olsun kadına karşı şiddetin birçok ülkenin en önemli sorunları arasında yer aldığı söylenebilir. Dünya'da gerçekleşen kadın cinayetlerinin %38'i eş ya da partnerleri tarafından gerçekleştirilmektedir (Kımter ve Sezgin, 2018: 199).

Grafik 5: Kadın Cinayeti Küresel Dağılım

Kaynak: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem Planı 2021-2025, Ankara

Grafik 6 incelendiğinde Partnerleri ve ya aile bireyleri tarafından öldürülme riskinin en fazla olduğu ülkeler, Afrika ülkeleridir.

2.4. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet

Türkiye'de kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan incelemelerin geçmişi kısa ve sayılarının az olduğu söylenebilir. Kadına yönelik şiddet ile ilgili kamuoyu araştırma şirketi tarafından 1988 yılında yapılan ilk çalışmada kadına karşı şiddetin görülme sıklığının % 75 olduğu tespit edilmiştir (Yetim ve Şahin, 2009: 48-50).

Türkiye' Kadına karşı şiddetle ilgili yürütülen ve ülke çapını temsil özelliği taşıyan ilk kapsamlı araştırma 2008 yılında gerçekleşen "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasıdır." KSGM, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE), ICON-Institut Pubblic Sector, BNB Danışmanlık ortaklığı tarafınca araştırma yürütülmüş; ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TUİK) internet sitesinde yayınlanan, araştırmada kadına karşı şiddet ile ilgili kentsel ve kırsal yerleşim yerleri hakkında bilgiler yer almakla birlikte uluslararası karşılaştırma imkânı sağlamaktadır. Araştırmada eş ya da partnerleri haricindeki kişilerce de kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddeti ilgili bilgiler yer verilmiştir (KSGM, 2009: 20-21). Yaşanılan şiddetin içeriğini öğrenebilmek için; yaşamın herhangi dönemi ve araştırmanın

yapıldığı dönemden önceki son 12 ay olmak üzere iki zaman dilimi dikkate alınarak çalışma yapılmıştır. Türkiye'de hayatlarının herhangi bir bölümünde kadınların % 39''u fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Yani her 10 kadından 4 'ü eşi ya da partnerleri tarafından fiziksel şiddete mağduru olmuştur. Son 12 ay içiresine bakıldığında fiziksel şiddette her 10 kadından 1'i maruz kalmıştır. Ülke genelinde cinsel şiddet eylemleri içeren davranışlara maruz kalan kadın oranı % 15 olarak açıklanmış; cinsel şiddette maruz kaldığını açıklayan kadınların neredeyse yarısı yakın dönemde yaşadıklarını belirtmiştir. Ülke genelinde kadınların % 42 oranla hem fiziksel hem de cinsel şiddeti aynı anda yaşadıklarını belirtmiştir (KSGM, 2009: 45-46).

2014 yılında yapılan Türkiye'de kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması" kadınların yaşamış oldukları aile içi şiddetin büyüklüğü kapsamı, neden ve sonuç risklerinin anlaşılması amacıyla ülke genelini temsil eden ikinci geniş örneklemeli araştırmadır (İpek ve Kızılgöl, 2019: 463).

Araştırma Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmüş, HNEE gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerine göre; ülkede yaşamlarının herhangi döneminde fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %36 son 12 ayda ise % 8 dir. 2008 yılı araştırma verilerine paralel olarak 2014'te de her 10 kadından yaklaşık 4'ü eşleri ya da partnerleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Ülke genelinde evlenmiş kadınların yaşamlarının herhangi döneminde cinsel şiddete maruz kalma oranı %12 dir. Son 12 ay da ise bu oran % 5'tir.Ülke genelinde yaşamlarının herhangi bir kısmında psikolojik şiddete maruz kalan kadınların oranı% 44 iken son 12 ayda bu oran % 26'dır. Ülke genelinde hayatlarının herhangi bir döneminde ekonomik şiddet mağduru kadınların oranı % 30 iken son 12 ay da ise bu oran % 15'tir.Ülke genelinde her 10 kadından 3'ü en az bir kere ısrarlı takibe maruz kaldığını belirtmiştir (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, 2016-2020: 10-13).

2008 ve 2014 yıllarında Türkiye'de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet araştırmalarının sonuçlarına şu şekildedir:

* Kadına karşı şiddet her yaştan her eğitim düzeyinden, her bölge ve refah grubundan olan kadın için tehdit oluşturmuştur

*15- 24 yaş aralığındaki kadınlar

*İlkokul ve okumamış düzeyde olanlar

*18 yaş öncesi evlenmiş olanlar

*Ekonomik gelir elde edemeyenler

*Refah düzeylerinin düşük olanların şiddet görme son 12 ayda oranları daha şiddet görme tehlikesi daha yüksektir (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, 2021-2025: 23).

2016 yılında Sabancı Vakfı tarafından yapılan kadına karşı şiddet araştırması sonucunda, çoğunluğu üniversite mezunu beyaz yakalı kadın çalışanların % 75'i yaşamlarında aile içi şiddete maruz kaldıklarını, %40' ı psikoloji- duygusal şiddete, % 35'i sosyal şiddete, % 17 ekonomik şiddete, % 8'i fiziksel şiddete maruz kalmıştır (Sabancı Vakfı, 2016: 13).

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu'nun raporuna göre, 2020 Mart ayında bir önceki yıla kıyasla psikolojik şiddet yüzde 93, fiziksel şiddet yüzde 80, konukevi talebi yüzde 78 oranında artış göstermiştir, Sosyo Politik Saha Araştırması Merkezi'nin, 28 kentte yaşayan 1873 kadının katılımıyla 3-8 Nisan 2020 tarihleri arasında, yapılan ankete göre pandemi sürecinde kadına karşı şiddet yüzde 27.8 oranında artmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Servisine 2020 Mart ve nisan aylarında ev içi şiddete maruz kalarak başvuran kadın hasta sayısının, bir önceki yılın aynı dönemine göre üç kat daha arttığını bildirilmiştir (Ünal ve Gülseren, 2020: 91).

2016-2020 yıları arasında Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma Komutanlığı tarafından hazırlanan Türkiye'de aile içi şiddet ve kadına karşı şiddet raporu aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo:1 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Verileri (2016-2020)

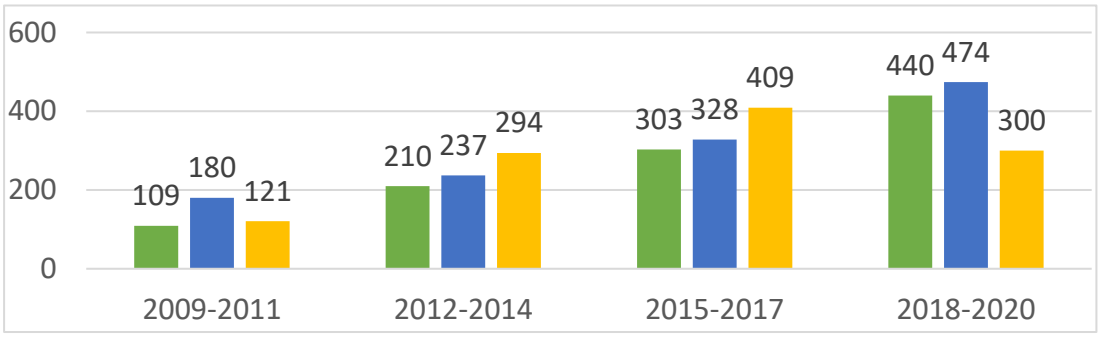
Yıl	Olay Sayısı	Mağdur Sayısı
2016	162.110	177.434
2017	180.307	193.363
2018	219.801	253.336
2019	186.556	206.043
2020 (6 ay)	117.192	126.880

Kaynak; **Tuncer, O. C., Şimşek, S. S., ve Akdemir, N. (2021).Türkiye'de Yerli Dizilerin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Algısı Üzerine Etkileri. Uluslararası Toplum Araştırma Dergisi, S 3369**

Tablodaki verilerden hareketle, 2016 -2020 tarihleri arasında aile içi şiddet ve kadına karşı şiddet olaylarında mağdur sayısında artış olduğu tespiti yapılabilir; 2019 yılında aile içi şiddet mağduru kadın sayısında %19 civarında bir azalma oluşurken; buna paralel olarak önceki yıllara göre 2019 yılına ait olay sayısında da azalma olduğu tespit edilmektedir.(Tuncer, Şimşek ve Akdemir, 2021: 3368).

Şiddetin en ağır sonuçlarından birisi olan kadın cinayetleri, 2010- 2021 yıllarına ait veriler aşağıdaki grafikte sunulmuştur.

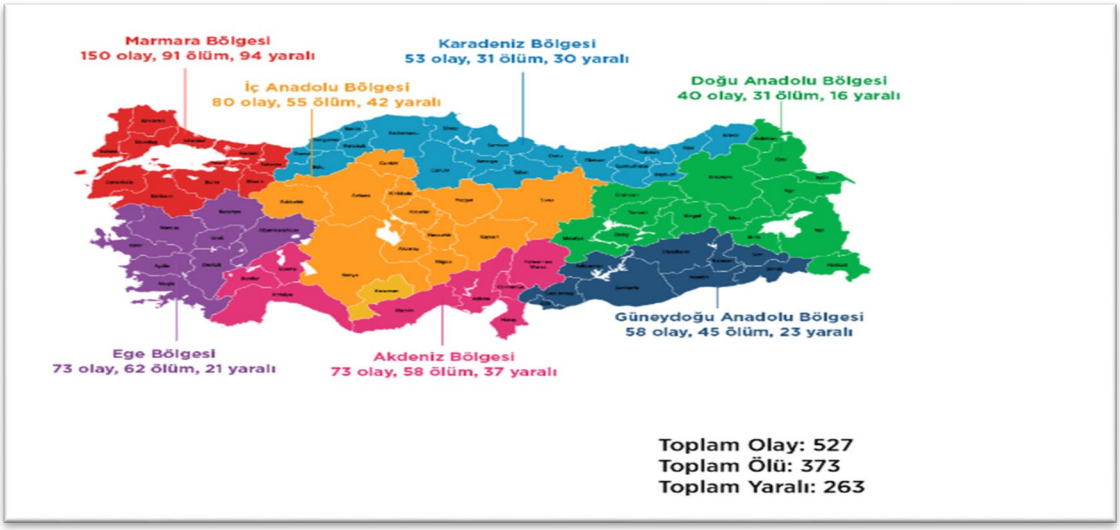
Grafik: 6 Türkiye'de 2010- 2020 Yılları Arasındaki Kadın Cinayet Verileri

Kaynak; **Arar, M. Yıldırım, F., ve Şahin, E. (2021). Kadına Yönelik Şiddetin Can Alan Yanı: Töre ve Namus Cinayetleri, Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi. S28**

Grafik 5'te Türkiye'de kadın cinayetlerinin son 10 yılda 4 kat artığı görülmektedir.2011 ve 2020 yılları hariç tutulduğunda her yılın bir önceki yıla göre artığı dikkat çekici bir durumdur (Arar, Yıldırım ve Şahin, 2021: 28).

2020 yılında Türkiye'de işlenen 527 kadın cinayetinde; az sayıda aile yakını olmak üzere 373 kadın öldürüldü, 263 kadın ve aile ferdi yaralandı. 2021 yılının ilk yarısında basına yansıyan kadın cinayet toplamı ise 2851'dir (Umut Vakfı, 2021).

Şekil 3: Kadın Cinayetleri Bölgesel Dağılım 2020

Kaynak: Umut Vakfı, 2020, http://umut.org.tr/umut-vakfi-2020-yili-kadin-cinayetleri-haritasi/

Şekil 3'ten hareketle kadın cinayetlerinin bölgesel dağılımı 91 ölüm ile Marmara bölgesi yer alırken, 31 ölümle doğu Anadolu bölgesi yer aldığı görülmüştür. Bu durumun sebepleri arasında sosyoekonomik düzeyinin ve eğitim seviyesinin düşük olması, genç yaş grubunda olma, alkol madde alımı, yabancı uyruklu olma, azınlık sınıfında olma gibi etkenler yer aldığı söylenebilir (Arar, Yıldırım ve Şahin, 2021: 79).

T.C. İçişleri Bakanlığının yapmış oluğu Türkiye'de 2016-2018 yılları arası kadın cinayet araştırma raporuna göre, kadın cinayetlerinin haftanın günlerine dağılımı %16,7 oranında en fazla cuma günleri iken %12 oranında en az cumartesi günü, mevsimsel olarak sonbahar mevsiminde %25,1 iken yaz mevsiminde bu oran %23,9

olarak görülmüştür. Saat olarak bakıldığında%27,9 ile 18:00-23:59 aralığında en fazla iken %17,9 ile saat 00:00-05:59 aralığında en az olduğu söylenebilir. Kurbanların yaş dağılımı 36-45 yaş aralığında %25,7 iken 0-17 yaş aralığında %8,6dır.Yurt dışı doğumlu yabancı uyruklu kurbanların %34,6sı Suriyeli kadınlardan oluşmakta iken İranlı kadınlar%3.8dir (Taştan ve Yıldız, 2019: 6-9).

Yapılan araştırmalarda Türkiye'de kadınlara şiddete uğrama sebepleri sorulduğunda vermiş oldukları cevaplar; eşine karşı cevap vermesi, parayı gereksiz harcaması, çocuklarını ihmal etmesi cinsel birlikteliği reddetmesi gibi bahanelerdir (Gökulu ve Hosta, 2013: 1837).

Anayasa'nın 17. Maddesinde yer alan "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya ve muameleye tabi tutulamaz" ifadesine istinaden şiddet anayasal hakkın ihlal edilmesi ve cinsiyet farklılıkları sonucunda meydana gelen hak ihlaliyle bir bütünlük kapsamaktadır. Söz konusu durumdan ötürü iş hayatı aile ortamında eşitsizlikler, üreme, çocuk bakımı eğitim haklarının kısıtlanması toplumsal cinsiyette ötürü maruz kaldıkları ayrımcılık kadına yönelik uygulanan şiddet olarak düşünülmelidir. Kadınlar ayrımcılığa maruz kaldıklarında şiddet görme riskleri artmaktadır (Aytaç ve diğerleri, 2016: 284) .Kadınların ayrımcılığa maruz kalmasının temel nedenlerinden birisi de ataerkil düşünce sistemin meydana getirdiği toplumsal yaptırımlar olduğu gözlenmiştir.

3. Bölüm

3. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Düzenlemeler

Kadına karşı hukuki düzenlemelerde belirli bir ayrımcılığın olmadığı düşünülse de mevzuatta ayrımcılıkla ilgili somut bir kural yer almadığından kadına karşı ilgisiz kalınması nedeniyle ortaya çıkmıştır. Kadınların problemlerine eğilmemek ayrımcılık nedenli meydana gelmiştir. İnsan hakları anlayışının ilerlemesiyle birlikte kimi mevzuatlarda kadına yönelik ayrımcılık yapılması doğrudan yasaklanmışken bazı mevzuatlarda genel olarak ayrımcılığın yasaklanmasından söz edilmiştir. Fransız devrimiyle parlayan eşitlik fikri sonucunda kadın haklarının korunması fikri yayılmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen uluslararası belgeler bu düşünceleri somut kılmıştır (Akın, 2013: 37).

3.1. 1791 Kadın ve Yurttaş Haklar Bildirgesi

Fransız ihtilali sonucunda yayımlanan "*insan ve yurttaş bildirisi*" ile tüm yurttaşların özgür ve eşit doğduğu kabul edilmiştir. Fransız İnsan ve Yurttaş Halk Bildirisi hazırlandığında kadınlardan söz edilmemiş ve önermeye katılmamış, kadınlar göz ardı edilmiştir. İhtilal süresinde destek veren kadınlar 1789 tarihinde bildiri hazırlanırken Fransızca' da yaygın anlamda erkek kelimesini ifade etmek için kullanılan "*homme* " kelimesi yerine "*homme- femme*" yani erkek- kadın yazılması istekleri kabul edilmemiştir. "insan" kavramıyla anlatılmak istenilen yalnızca beyaz erkek yurttaşlar olduğu bilincine varılmıştır. (TUİÇ Akademi, 2021).

Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları bildirisinin 1. maddesinde insanlar haklar açısından hür ve eşit doğup yaşarlar. Sosyal farklılar kamu yararına dayanabilir; ifadesi yer almakla beraber Fransız Devrimin temel amacı olan eşit yurttaş düşüncesinin beyaz orta sınıf erkekler olması ve kadıların siyasi hak öznesi kabul görülmemesi eksik yurttaş konumunda görülmesinden dolayı bildirge eleştirilmiştir (Sever, 2013: 36).

Fransız Devriminden sonra yayınlanan İnsan ve Yurttaş Bildirgesinin

aldatmacadan ibaret olduğunu vurgulamak amacıyla bildirgede yer alan insan kelimesinin sadece erkekleri ifade ettiğini ortaya koymak için Olympe de Gouges tarafından " İnsan ve Yurttaş Bildirisi ”ne yergi niteliğinde hazırlanan "*Kadın ve Kadın Yurttaş Bildirisi*" 1791 yılında yayınlanmıştır. Hazırlanan bildirgenin dikkat çekici maddelerinden biri olan 10. Madde de, kadınların idam sehpasına çıkma hakkı var ise kamuda da yer alma hakkı vardır. Gouges, insan ve yurttaş haklarının hem kadınların hem de erkeklerin hakları olduğunu aksi halde bahse konu hakların evrensellik düşüncesi taşıyamayacağını savunuyordu (Çakmak, 2007: 734). Olympe de Gouges'un devrimden beklentisi şu şekilde olmuştur. Evin yönetiminde söz sahibi kadının, ülke yönetiminde de söz sahibi olabilir. Kadın evleneceği insanı seçebiliyorsa Fransa'yı yönetecek insanı da seçebilir; fakat devrimin süreci Gouges beklediği gibi olmamıştır. Bundan dolayı da Olyme de Gouges' un Marie Antoinette' e yazmış olduğu mektupta “*Bu Devrim ancak bütün kadınlar kötü kaderlerinin farkında olurlarsa ve toplumdaki haklarını alamadıklarının bilincine varırlarsa tamamlanacak*” demiştir (Karadaş, 2019: 78). Olympe de Gouges, ihtilal mahkemesi kararıyla 1793 yılında kadının cinsiyetine aykırı biçimde siyasetle ilgilenmesi sebebiyle idam edilmiştir. Bu olayda önemli bir temsilcini kaybeden kadın hareketi, bildirgeyle birlikte kadın hakları mücadelesinin ilk yazılı belgesini oluşturmuştur (Kemaloğlu, 2019: 4).

Kadınlar 1789 ' da ekmek talebi için ayaklandıklarında sorun yoktu fakat Fransız Devrimi sürecinde kendilerinin de eşit insan olduğunu düşüncesinden hareketle kamusal rollere büründükleri zaman kötülük kaynağı canavara dönüştürülüp yok sayılmışlardır (Nasıroğlu, 2017: 2249).

3.1.2. 10 Aralık 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesinde (1789) ifade edilen klasik hakların anayasacılık fikrinin yaygınlık kazanmasıyla beraber pek çok batılı devletler anayasalarında yer almıştır. Fakat insan hakları 19. yüzyılda giderek ideolojik yaklaşımlarının gerisinde kalmaya başlamış ve bir önceki yüzyılla göre fikirlerin ve siyasetin gölgesinde kalmıştır. 20. yüzyılda tüm dünyayı etkisi altına aldığı ideolojik

çekişmelerin zirveye ulaştığı iki büyük savaş yaşanmıştır. Emperyalizm, ırkçılık, sömürgecilik ayrımcılığın yaşandığı dönemde aynı zamanda imparatorlukların dağılmasına tanık olunmuştur. İnsan haklarının evrenselleşmesinde en önemli engellerden biri olan ulus devletleri mutlak egemenliğin temsilcisi ve uluslararası ilişkilerin ana belirleyicisi olmuştur. Bundan dolayı insan hakları fikri ve pratiği açısından parlak bir dönem olamamıştır. 1. Dünya Savaş'ının yarattığı yıkım da insan haklarının düşünce ve siyaset dünyasına konusu olmayı başaramamıştır. Dünya barışını ve güvenliğini yeninden inşa edilmesi amacıyla kurulanan Milletler Cemiyeti'nin Misakı' nda insan hakları terim olarak bile yer almamıştır. Evrensel Bildirgenin ilanın hazırlık dönemi olarak ifade edilen 1900 ile 1945 yıları arası değerlendirilebilir. İkinci Dünya Savaşının sonlanmasıyla birlikte insan haklarının uluslararası korunmasına yönelik faaliyetler bir anda dünya gündemine girmemiştir. Çoğu kişi Nazilerin, Yahudilere uyguladıkları soykırımın dünyada yarattığı korku duygusu ve İkici Dünya savaşının yıkıcı etkisi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ilan edilmesine giden yollardan olduğu söylenilir (Birinci, 2017: 52). BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1948 yılında kabul edilmiştir Beyannamede ''cinsiyet ayrımı olmaksızın'' ifadesi yer almış, din, ırk ve renk gözetmeksizin sadece insan olmanın getirdiği yaşama, temel hak ve hürriyetlerden herkesin eşit olarak yararlanması amaçlanmıştır. (Börü, 2017: 45-46).

Cinsiyetçi ifadeleri önleyebilmek adına kadınlar beyanname taslağının her bir paragrafının incelemiş ve İngilizce cinsiyetçi şekilde hem erkek hem de insan manasına gelen "man" kelimesinin silinmesi için tartışmalar başlatılmıştır. Kadınların ısrarlı mücadelesi sonucunda 1. Madde "Bütün insanlar onur ve haklar bakımından eşit doğarlar" , ifadesi kabul edilmiştir. BM 'de Evrensel Beyanname, insan haklarını yasal olarak düzenleyen uluslararası sözleşmeleri bağlayıcı temel dayanaktır (Dinçer, 2014: 25).

3.1.3. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi(CEDAW)

İnsan hak ihlallerine yönelik düzenlenmiş sözleşmelerde din, dil, ırk gibi niteliklerde yaşanan ayrımcılığın yanında cinsiyet konulu ayrımın dâhil edilmemesi kadının ikincil konumda fikrinin yaygınlaştığı anlamına gelmiştir. Bahse konu durumun yaygınlaşmasının nedeni 1948 yılında onaylanan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin ilk maddesinden başlayarak cinsiyet ayrımcılığının reddedilmesi gerektiğine ilişkin düşünce görülmektedir (Kemaloğlu, 2019: 8).

Kadınların insan haklarıyla ilgili yapılan ilk uluslarası sözleşme 1979 tarihli Birleşmiş Miller tarafından yayınlanan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) dır (Gündoğmuş, 2020: 32). Bahse konu sözleşmenin en önemli özeliği diğer sözleşmelerde genellikle insanlara sağlanan hakların özelliklede kadınları kapsamasını garanti edilmesidir (Toprak, 2020: 25). CEDAW, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda kadınların eşit olarak yer almaları ve bu kategorilerde eşitliğin sağlanması amacıyla pozitif ayrımcılığı öngörmektedir. Sözleşmenin içeriği incelendiğinde başlangıç bölümü ve otuz maddesi ile birlikte altı kısımdan oluşmuştur (Tarkan, 2021: 53).

* CEDAW birinci madde kadına karşı ayrımcılığı tanımlamıştır. Kadınlara yapılan politik sosyal, kültürel, ekonomik ve diğer tüm ayrımcılıkları sınıflandırılmıştır. Dikkat çeken noktalardan birisiside diğer ayrımcılık terimidir; çünkü diğer kıstasına giren ayrımcılık terimi CEDAW' a değişen koşullara karşın dinamizm kazandırarak uyum sağlama yeteneği katmıştır.

*İkinci maddede ise kadınların yasal hakları kullanmasında fırsat eşitliği sağlanması ve özel önlemler verilmesi gerektiğini belirtilmiştir.

*Üçüncü maddesinde ise kadına yönelik ayrımcılığın önlenmesi için siyasi, sosyal, ekonomik, eğitim ve kültürel alanlarda kadının gelişimini ve ilerlemesini sağlamak taraf devletlerin yükümlüğüne verilmiştir.

*Dördüncü maddede, kadın erkek eşitliği sağlamak ve eşitliğin amacıyla ayrımcılığı kaldırarak "geçici ve özel önlemler" taraf devletlerce alınması gerektiği belirtilmiştir.

* Beşinci maddede ise, geleneksel önyargıların ve düşüncelerin değiştirilmesi için düzenlenmiştir. Toplumsal-kültürel kuralların değiştirilmesi genel yükümlülük olmakla beraber; eğitim faaliyetlerinin gözden geçirilip, ders kitaplarının ve müfredatın bu çerçevede düzenlenmesi taraf devletlere özel bir sorumluluk olarak karara bağlamıştır. CEDAW' ın ilerleyen maddelerinde kadınlara karşı ayrımcılıkların kaldırılması içeren düzenlemeler ile önlem alınması gereken konulara değinilmiştir. Sözleşme incelendiğinde dikkat çekici nokta kadına karşı şiddet konusunda herhangi bir düzenleme yer verilmemiş olmasıdır (Toprak, 2020: 25-27).

3.1.3.1. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin 19 No' lu Genel Tavsiye Kararı

CEDAW' da kadına karşı şiddet konusunda herhangi düzenlemeye yer verilmemiş olsa bile erkeklerin sosyo-kültürel davranışlarını değiştirilmesi ve geleneksel cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargıların, ortadan kaldırılmasına yönelik kuralların yer alınması ayrımcılıkla şiddetin bağdaşlaştırıldığına kanıt niteliğinde olduğu söylenebilir (Özgen, 2018: 56).

1992 yılında yayımlanan 19 No' lu Genel Tavsiye Kararında kadına karşı şiddet "kadınlara yönelik ayrımcılık" olarak kabul edilmiştir. Söz konusu kararda kadına yönelik şiddetti, kadının kadın olduğu için uygulanan ve /veya kadınların orantısız biçimde etkileyen şiddet olarak tanımlamıştır. Genel olarak CEDAW Komitesince yayınlanan 19 No'lu Genel Tavsiye kararında şiddeti kadına karşı ayrımcılık olarak var saymış ve devleti kadına karşı şiddeti önlemekle yükümlü kılmıştır (Toprak, 2020: 27). Bu Amaçla taraf devletler iç hukuklarında kanun ve politikalarında gözden geçirerek kadına yönelik şiddete dair ayrımcılığın her türünü ortadan kaldırmakla görevlendirilmiştir (Tarkan, 2021: 57) .

3.1.3.2 Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme ‘ye İlişkin Ek İhtiyari Protokol

Bireysel başvuru mekanizmasını etkinleştirmek ve CEDAW Sözleşmesi'nin uygulanmasını güçlendirmek amacıyla ek protokol oluşturulma ihtiyacı duyulmuştur. Sözleşmeyi imzalayan taraf devletlerin katılım ve onayına verilmek üzere, Ek ihtiyati protokol hazırlanmıştır. 1999 yılında kabul edilen protokol Türkiye’ de ise 2002 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda uygun görülmüş ve Cumhurbaşkanı tarafından da onaylanmıştır (Toprak, 2020: 27).

Söz konusu protokolde bireysel başvuru yöntemlerinin uygulanabilmesi için ilgili devletlerin sözleşme ve protokole taraf olması gerekir. Kendi ülkesinde mümkün olan bütün hukuki yolara başvurmuş olumlu çözüm sağlanmamış ve durumun kesinleşmiş olması halinde komite, yapılan yazılı başvuruları kişi veya kişilerin sözleşmede yer alan haklarının ihlali nedeniyle inceleyebilir. Bireysel başvuruların incelemeye alınmasının ön koşulu, iç hukuk sürecinde “dava dilekçelerinde” CEDAW' da belirtilen bir hak ihlalinin değinilmiş olmalıdır (Moroğlu, 2016: 13).

3.1.3.3. CEDAW Raporları

BM Genel Sekterine sunmak amacıyla taraf devletler sözleşme hükümlerine etkinlik kazandırmak ve kaydedilen ilerlemeleri tespiti amacıyla alınan hukuki, idari ve diğer önlemler hakkındaki raporları ilgili devletlerce yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde, her dört yılda bir ve komitenin talep ettiği zamanlarda rapor hazırlanmıştır. Taraf devletlerce sunulan raporlarda sözleşme hükümlerini uygulanması için alınılan hukuki ve idari önlemler açıklanmalı uygulamada karşılaşılan engelleri tanımlanmalıdır. Raporlamanın genel amacı hükümetleri, yasa ve politikalarını uygulamaları gözden geçirmeye ve sözleşme kurallarına uymaya zorlamaktır. Raporlar CEDAW tarafından değerlendirilirken bağımsız bir tartışma

formu oluşturulmuş bu durum taraf devletlerin sözleşme yükümlülüklerini yerine getirmelerine olumlu katkıları oluşturmuştur (Erşen, 2006: 71-72).

Raporlamanın temel amacı taraf devletlerin sorumluluklarını yerine getirerek sözleşmeye uyumluluklarını sağlamaktır. Bu amaçla, devletler yasalarını idari kural ve sözleşmeyi uygularken gerçekleştiklerini geniş biçimde gözden geçirir. Düzenli raporlamayla, sözleşmede belirtilen her hak uygulanılmasını devletler sürekli olarak izlenir. Raporlama sonucunda geri bildirimlerle devletler sözleşmede yer alan haklardan ülkedeki vatandaşlardan hangi ölçüde faydalandıkları görür. Sözleşmenin uygulanmasını engel olan etkenler tespit edilir (Erşen, 2006: 58-59).

Türkiye tarafından 1985 yılında onaylanan sözleşmenin yürürlüğe girmesi 1986 yılında olmuştur. Ayrıca Türkiye her dört yılda bir kadına karşı şiddet raporunu 1990 yılından başlamak üzere ilgili komiteye sunmaktadır. (Özgen, 2018: 56). Türkiye tarafından sunulan raporlar şu şekildedir:

Tablo: 2 CEDAW Gölge Raporları

CEDAW Gölge Raporları	**CEDAW Konusu**	**CEDAW'a, İlişkin Hedefler**
1997 Türkiye Gölge Raporu Cedaw Komitesi'nin 16. Oturumunda verilmek amacıyla hazırlanmıştır.	Kadına yönelik şiddet konusuna yer verilmiş	Toplumsal cinsiyet eşitliğine aykırı olarak Türk Medeni Kanununda ailenin reisi kocadır akdi yer alması. Kadının aile ve kamu yaşamında haklarından yeterince faydalanamaması, namus cinayetleri, ayıplı kadın gibi ithamlarla kadınların öldürülme görevi reşit olmayan aile üyelerine verilmesi, yasal otoritenin de kültürel değerler nedeniyle namus cinayetlerinde ceza indirimin oluştuğu zamanlar olmuştur. Kadın sığınaklarının sayısının az olması ve acil destek hattı bulunmaması. Kadınların iş gücüne

		katılmasını sağlayacak kapsamlı bir mekanizmanın bulunmaması. Kadın STK'larının sayısının azlığı ve faaliyetlerinin desteklenmemesi. Belirtilen ifadeler CEDAW ile çeliştiğinden düzeltilmelidir.
2005 Türkiye Gölge Raporu Cedaw Komitesi'nin 32. Oturumunda verilmek amacıyla hazırlanmıştır.	Eylül 2004' te Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen Türk ceza kanununda yer alan değişikliklere değinilmiştir.	Namus cinayetineler 82. Madde kasıtlı nitelikli insan öldürmek olarak adlandırılmalı " haksız tahrik" ile ilgili tüm gerekçeler çıkarılmalıdır. Bekâret kontrolü kadının rızası alınması ön koşul olarak belirtilmelidir. 104. Madde15-18 yaşlarındaki çocukların kendi iradesiyle yaşadıkları cinsel birliktelik cezalandırılmaktadır. 104. Madde kaldırılmalı ve çocukların cinsel beraberliklerinin ancak zorlama şiddet tehdit gibi durumlarda cezalandırılması öngörülen hükümler yer almalı. Cinsel eğilime dayalı ayırımcılık cezalandırılmamalıdır. Hükümet tarafından kadın sığınak ve toplum merkezi kurma ve işletme görevi devam etmeli. Yerel yönetimlere de açma ve işletme sorumluluğu verilmemelidir. Siyasi parti ve seçimler kanununda asgari %30 kadın kotası yer almalıdır. Anayasanın 10. Maddesinde olumlu ayrımcılık değişikliği eklenmelidir. Medeni kanunda yer alan evlilikte mal paylaşımı rejimlerine ilişkin yükümlülükleri değiştirilmelidir. Kadınların çalışma yaşamında fırsat eşitliği sağlanmak için İş Kanununda değişiklikler yapılmalıdır.

2010 Türkiye Gölge Raporu Cedaw Komitesi'nin 46. Oturumunda sunulmak amacıyla hazırlanmıştır.	Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusuna değinilmiştir.	Eşitlik çerçeve yasası, kadın- erkek eşitliği komisyonu oluşturulması, Toplumsal cinsiyet eğitimleri düzenlenmeli hemşire, öğretmen ve sosyal çalışmacıların mesleki eğitimlerin pir parçası olmalı. Kamu kurum kuruluşlarında toplumsal cinsiyetle ilgili hizmet içi eğitim verilmelidir. Anayasanın 10. maddesine cinsel yönelin ve cinsiyet kimliği ifadesi yer almalıdır. Yasalarda nefret suçu tanımlanmadığından transseksüel kadınlara karşı linç ve toplu saldırılar gerçekleşmiştir. Kadına karşı şiddetle ilgili 7/24 açık acil gerekli meslek elemanlarının hizmet sunduğu acil müdahale merkezleri kurulmalıdır. Ücretsiz hizmet alabilecekleri şiddet mağdurluları kadınlara yönelik birkaç dilde hizmet veren acil destek hattı kurulmalıdır. Kadınlara eğitim konusunda fırsat eşitliği sağlamalı. Şiddetin daha çok yaşanabileceği gece ve hafta sonları mağdurların başvurabileceği aile mahkemeleri mesai saati uygulaması nedeniyle kapalı olması korunma kararının derhal verilmesi ilkesiyle aykırı bir hal oluşturur.
2016 Türkiye Gölge Raporu Cedaw Komitesi'nin 64. Oturumunda	Ceza kanun ve Medeni Kanun'daki ayrımcılığa ilişkin hükümlerin değişilmemesi konusu geniş	Kadın ve kız çocuklarına karşı her türlü ayrımcılığın sona ermesi. Zorunlu eğitimin kesintisiz 12 yıl olmalıdır. Kadınların okuryazar eğitimi ve insan hakları eğitimi aldıkları çok amaçlı toplum merkezleri yeniden açılmalıdır. Evli kadınların gebelik bitirme koca, partner ya da babasının rızası alınması kararı yürürlükten çıkarılmalıdır. Engelli kadınların Mecliste

sunulmak amacıyla hazırlanmıştır	yer almıştır.	temsili için hiçbir özel önemli yer almamıştır. Ayrıca açık kimliğiyle seçilmiş mecliste milletvekili LGBT'li vatandaş bulmamıştır. Söz konusu durumlar için yasal güvenceye alınmalıdır. Çocuk evliliği, erken yaşta zorla evlendirilme gibi zararlı uygulamalar ortadan kaldırılmalıdır. Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı Eylem Programı ve Pekin Deklarasyonu konusunda kadınlara bilgi verilmelidir.

Kaynak: Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği, https://kadininsanhaklari.org/savunuculuk/uluslararasi-sozlesmeler-ve-mekanizmalar/cedaw/ E.T. 20.01.2022

Türkiye'de CEDAW sözleşmesi sonucu yapılan düzenlemelerde, fuhuş yapanlara tecavüze uğradıklarında suçluya ceza indirilmesini ön gören Türk Ceza Kanunu'nun(TCK) 438. maddesi 21 Kasım 1990 yürüklükten kaldırılmıştır. Medeni Kanunun 159. maddesinde yer alan kadınların ev dışında çalışması koca iznine tabi olması 29 Kasım 1990 tarihinde yürürlükten kalmıştır. 1996 yılında erkeğin zinası, 1998 yılında kadının zinası suç sayılması kaldırılmıştır. Kadınların kendi soyadları ile kocalarının soyadını beraber kullanabilme 1997 'de hak verilmiştir. 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun" 17 Ocak 1998'de yürürlüğe girmiş 2007 yılında yapılan düzenleme ile aile içinde şiddete maruz kalan bireylerin korunmasına yönelik olarak Aile Mahkemesi hâkimleri tarafından alınabilecek tedbirler düzenlenmiştir. Anayasanın 10. maddesinde yapılan değişiklikte devletin kadın- erkek eşitliğinin sağlanmasında sorumlu olduğu hükmüne bağlanılmıştır. Yeni Türk Medeni Kanunu ile evlilikte sahip olunan malların ortak paylaşımı ve 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren Yen Ceza Kanunu'nun şiddet içeren maddelerde kaldırılması (Sonkaya, 2016: 33-34). TBMM çatısında kurulan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK), bünyesinde oluşturulan kadına karşı şiddetin önlenmesiyle ilgili uygulamaların incelenmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde medyanın etkisi, erken yaşta evlilikler,

eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğin rolü, çocuk cinsiyeti sebebiyle kadının uğramış olduğu psikolojik şiddet, başlık parası ve geleneksel evlilikler iş yerinde psikolojik şiddet konularının, araştırılıp incelenmesi amacıyla alt komisyonlar oluşturulmuştur (Oktay, 2015: 97).

5393 sayılı Belediyeler Kanunu'yla Büyükşehir Belediyeleri ve nüfusu 50.000' i geçen belediyelere kadın ve çocuklar için konukevleri açma sorumluluğu verilmiştir. Bahse konu düzenlemede 2012 yılında yapılan değişiklikle, Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 100.000'i geçen belediyelerin kadın ve çocuklar için konukevleri açması "zorunlu" hale getirildi. Töre ve namus cinayetleri ile kadın ve çocuklara karşı şiddetin nedenlerini araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi için 2005 kılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde komisyon kurulmuş komisyon raporunun ardından Çocuk ve Kadına Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler konulu başbakanlık genelgesi yayınlanmıştır (KSGM, 2016: 18-20). Sonuç olarak CEDAW devletlerin herhangi bir gelenek veya dini düşünceleri başvurmadan kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik yükümlülüklerin yerine getirilmesini belirtmektedir. Bahse konu sözleşmede bağlayıcı güç olmakla birlikte uluslararası yasallık taşımaktadır (Seval, 2019:32).

3.1.4. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu

189 ülkenin katılımıyla 04-15 Eylül 1995 tarihinde Pekinde düzenlenen Dördüncü Kadın Konferansı'nda gündeme alınan Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, Türkiye'de aynı konferansta hükümlere çekince koymadan kabul etmiş ve taahhütte bulunmuştur (Tarkan, 2021: 65).

Platformda yer alan temel konular ise kadına yönelik şiddetin en büyük insan hak ihlali olduğu, devletlerin bu ihlali önlemede büyük bir sorumluluk sahibi olduğunu söylemiştir. Ayrıca Pekin konferansında tecavüzün savaş suçu olduğu, tecavüz sonucu kadınların tazminat talep etme haklarının olduğu belirtilmiştir. Devletlerin kadınların her türlü ayrımcılık sonucu fiziksel, cinsel, psikolojik şiddetlere maruz kalmasının önlenmesi yönünde kanunların uygulayıcı güç olması gerekliliğini tanımlanmıştır

(Özkan, 2017: 548-554.) Bu kapsamda eşitlik, kalkınma ve barışa ulaşabilmesi için ele alınması gereken acil on iki önlem konuları şunlardır:

- Devamlı artan ve kadınların sırtında yük olan yoksulluk
- Yetersiz ve eşitsiz eğitim ve öğretim, bunlara ulaşmadaki adaletsizlik
- Sağlık ve ilişikli hizmetlerdeki eşitsizlikler ve yetersizlikler, bunlara ulaşmadaki adaletsizlik
- Kadına karşı şiddet
- Silahlı ya da diğer çatışmalarda, yabacı işgalindeki yaşayanlarda dâhil kadınların üzerindeki tesiri
- Ekonomik alanlarda ve politikalarda, üretimle ilgili her tür durumlarda ve kaynaklara ulaşmada adaletsizlik
- Yetki ve karar mekanizmalarında bütün konuların paylaşılmasında kadınla erkek arasındaki adaletsizlik
- Kadının ilerlemesini katkıda bulunacak bütün konulardaki alanların yetersizliği
- Kadının insan haklarına saygı azlığı, bu hakların köklenmesi ve korunmasında yetersizlik
- Kadının sıradanlaştırılması ve özellikle medya olmak üzere kadının bütün iletişim sistemlerine katılımında ve erişilebilirliğinde adaletsizlik
- Toplumsal cinsiyet kaynaklı nedenlerden dolayı, doğal kaynakların yönetiminde ve çevrenim korunmasında eşitsizlikler.
- Kız çocuğuna karşı devamlı ayrımcılık ve kız çocuklarının haklarının gasp edilmesi şeklindedir (Toprak, 2020: 28).

Pekin Eylem Platformunda kadına karşı şiddet, eşitliğin sağlanabilmesi ve barışa ulaşabilmede en büyük engellerden birisidir. Kadınların özel ve kamusal yerlerde eşit olarak yararlanmasının engellenmesi yine kadınların ekonomik, sosyal, siyasal karar alma durumuna getirilerek ortadan kaldırılabileceği vurgulanmıştır. Eylem planının uygulanması ve kontrol edilmesinin devletlerin görevi olduğu, söz konusu görevi yerine getirirken çeşitli kuruluşlar, BM kuruluşları, sivil toplum

örgütleriyle birlikte çalışacağı kararına bağlanmıştır. Türkiye Pekin Eylem Platformu kurallarını hiç çekince koymadan taahhütlerini yerine getirmeye 1997 yılından itibaren başlamıştır. 1997'de 8 yıl zorunlu ve kesintisiz eğitim sistemine geçilmiştir. Bununla beraber Kadının Statüsünü Geliştirme Müdürlüğü'nün incelenmesinde barolar, üniversiteler, mesleki kuruluşlar ve sendikaların temsilcileriyle bir eylem planı hazırlanmıştır (Tarkan, 2021: 67).

3.1.5. İstanbul Sözleşmesi

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince uluslararası alanda kadına yönelik şiddeti engellemek için düzenlenen 30.04.2002 tarihli tavsiye kararı genişletilmiş ve güncelleme yapılarak sözleşme şeklini almıştır. Kadına karşı şiddeti ve ev içi şiddeti ayrıntılı bir şekilde düzenleyen sözleşmede; kadına karşı şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'dir. Bahse konu sözleşme İstanbul'da imzaya açıldığı için İstanbul Sözleşmesi olarak bilinmektedir. 11.05.2011 tarihinde sözleşme son haliyle imzaya açılmış ve Türkiye tarafında da imzalanmıştır. Türkiye, İstanbul Sözleşmesini imzalayan ilk devlettir. Bu sözleşme 10 ülkenin onaylanmasıyla 01.08.2014 tarihinde de yürürlüğe girmiştir. (Tarkan, 2021: 58-59).

İstanbul Sözleşmesi uluslararası hukukta aile içi ve kadına yönelik şiddet ile ilgili yaptırım uygulayan ilk sözleşme niteliği taşımıştır; ayrıca şiddetin kadın erkek arası eşitsizliğinin sonucu olduğu ve CEDAW' ın güncellenmesi ve hem de sözleşmeyle düzenlenen eşitliğin sağlanması ayrımcılığın yok edilmesi düşüncelerine destek oluşturacak özelliğe sahiptir. Sözleşmenin orijinal haline bakıldığında aile olmamakla beraber, birlikte yaşayan eşcinsel bireyler de sözleşmede değerlendirebilir. Aile içi biçimde ifade edildiğinde sadece resmi özellikteki aile kavramı içinde kalan bireyler sözleşmenin kapsamında değerlendirilebilir. Sözleşmenin 3. maddesinde tanımlamalar yer almıştır. TBMM tarafından yapılan çevirilerde bazı kavramlar şu şekilde çevrilmiştir. "Aile içi şiddet" tanımı ,"aile içerisinde ya da hanede yer alan ya da mağdurun suçlularla aynı evi paylaşıp paylaşmamasına bakılmamaksın eski veya şu anki eşler ya da partnerler arasında meydana gelmiş her türlü fiziksel, psikolojik,

cinsel ya da ekonomik şiddet eylemi anlamalına gelir biçimde tanımlanır. Mağdur tanımı sözleşmenin isminde yer alan daha da geniş bir biçimde tanımlanmıştır. Partner kelimesiyle evlilik akdine dayanmasa bile aynı evi paylaşan ya da daha önce paylaşmış olan bireylerin de mağdur veya suçlu olarak kabul edilebileceği söylenebilir (Özer, 2021: 14).

Kadına yönelik şiddeti "*Bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir*." Şeklinde tanımlamıştır (KSGM, 2016: 4) . Bahse konu tanımdan farklı sözleşme kadına karşı cinsiyete dayalı şiddet tanımını; kadının kadın olduğu için uygulanan ya da kadını orantısız bir şekilde etkileyen şiddettir. İlk tanımın ikinci tanımdan farkı ise şiddetin kadın olmaktan dolayı olmasa bile orantısız bir biçimde kadının etkilendiği durumların da sözleşmenin içeriğine alındığı görülmüştür. İstanbul Sözleşmesi' de önleme (Prevention), koruma, (Protection), kovuşturma, (Prosecution) ve politika (Policy) 4 temel ilkeleri yer almaktadır (Özer, 2021: 15).

- Önleme İlkesi, kadına yönelik şiddet engel olmak bu amaçla gerekli yasal ve kurumsal tedbirler alınmalıdır
- Koruma İlkesi, şiddet mağdurunun tekrarlanan şiddete maruz kalmaması ya da şiddete maruz kalma riskine karşın gerekli koruma tedbirlerin alınması,
- Kovuşturma İlkesi: Şiddet uygularla ilgili idari ve adli kovuşturma sürecinin geçilmeye imkân vermeksizin gerçekleştirilmesi ve bu yolla şiddet uygulayanların veya uygulama riskini ortadan kaldırılması
- Politika İlkesi, kadına karşı yönelik şiddetin sonlandırılması toplumsal farkındalık durumunun geliştirilmesiyle ilgili uygulanabilir kararların hayata geçirilmesi (Görücü, 2018: 33).

Söz konusu sözleşmenin 1. Maddesinde bu amaçlar:

- Kadını şiddetin tüm biçiminden korunması kadına karşı ve aile içi şiddetin önlenmesi, kovuşturulması ve sonlandırılmasıdır,
- Şiddet mağduru aile fertlerinin- genelde kadınlar ve çocuklardır. Bu kişilerin korunması ve sözleşmeye taraf devletlerin mağdur olmuş kişilere yardım içerikli politikalar geliştirilmesi
- Kadına yönelik ayrımcılığın her biçiminin sonlandırılması ve kadını güçlendirmede dâhil olmak üzere kadın-erkek arasında maddi eşitliğin sağlanması
- Kadına karşı ve ev içi şiddet mağdurlarının korunması ve bu kişilere yönelik yardım edilebilmesi için kapsamlı politika ve önlemler geliştirilmesi
- Kadına yönelik ve ev içi şiddetin sonlandırılması amacıyla bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi için kuruluş ve kolluk kuvveti birimlerinin koordineli biçimde çalışmalarına yardım ve destek sağlamaktır
- Şiddetle mücadele kapsamında uluslararası işbirliğinin yaygınlaştırılması şeklinde belirlenmiştir. (Özer, 2021: 15).

İstanbul Sözleşmesi Madde 2‘de sözleşme amacının yalnızca kadınların şiddetten korunmasını sağlamaya yönelik değil amacın kadınlarla beraber erkekler, çocukların da şiddetin korunması olduğunu açıklamıştır. Amaç aile içi şiddete engel olma ve her şeyden önce ailede kadına karşı şiddeti ortandan kaldırmaktır. Madde 4'te ayrımcılık yasağı konusu yer almış sonrasında ise devletlerin kendi birimleri aracılığıyla şiddete engellemeye çalışırken kurumların tutumlarında gerekli özeni gösterilmesi gerektiği madde 5’te belirtilmiştir. Madde 8'de finansal kaynaklar oluşturma, 9. Maddede sivil toplum kuruluşlarla beraber ortak işlemler yapma, madde 10'da Koordinasyon Kurumu oluşturma, 11. Maddede veri toplama ve araştırma düzenlenmiştir. 12. Maddede ise örf, adet, kültür, din namus nedenli şiddet eylemlerinin meşru sayılacak gerekçelerinin kabul edilemez olduğu üstünde durulmuştur. 32-37. Maddelerinde zorla evlendirilen 18 yaş altı küçük ya da büyük kişilerin durumu dikkate alınarak devlete bir yetişkini veya çocuğu zorlayan kasti durumların suç olarak sayılması, zorla evlilik gerçekleştiğinde ise bu durumun mağduruna zarar vermeyecek şekilde bahse konu evliliği yok sayma ya da iptal etme

yükümlülüğü verilmiştir (Tarkan, 2021: 61). Sözleşmede toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddeti esas alan ilk defa toplumsal cinsiyetin tanımlayan uluslararası belge niteliğindedir. Ayrıca barış zamanında değil silahlı çatışmada ve silahlı çatışma bittikten sonrada süren şiddeti de yasaklamıştır. Sözleşmede taraf devlerin vatandaşı kadınlar için değil sığınmacı ve hukuki durumlarına bakılmaksızın göçmen kadınlar içinde korunma sağlamıştır (Bakırcı, 2012: 135-136).

Sözleşmeyle birlikte oluşan önemli düzenlemelerden biri denetim mekanizması gelmektedir. Sözleşmenin faydalı bir biçimde uygulanması için imzacı devletlerce Kadına Yönelik ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Uzmanlar Grubu (GREVİO) adıyla Avrupa Konseyi beraberinde denetim sistemi oluşturulmuştur (Tarkan, 2021: 61).

GREVİO, İstanbul Sözleşmesine göre en az 10, en çok da 15 üyeden oluşur ve üyelerin cinsiyet ve coğrafi durum acısından dengeli olması farklı alanlarda uzmanlaşmış olma özelliği gözetilmiştir. Üyeler dört yıllık görev için taraf devletlerin yurttaşlarından aday gösterilen kişiler arasından Taraflar Komitesi tarafından seçilir ve ancak bir dönem daha görev yapabilirler (Özçoban, 2018: 108).

Kendi çalışma esaslarını GREVİO gibi kendi belirleyen Taraflar Komitesi ise taraf devletlerin temsilcilerinden seçilir. Sözleşme hükümlerinin uygulanabilmesini sağlayacak yasama tedbirleri ve diğer tedbirlerle ilgili taraflar, GREVIO' ya rapor sunarlar. Taraf devletlerin cevaplaması amacıyla GREVIO tarafından her dönem soru formu oluşturulur. Söz konusu rapor sonucunda GREVIO tarafından araştırma yapılmakta ve araştırma sırasında ülkedeki kuruluşlardan yardım alabilmektedir. Avrupa Konseyi ve insan hakları sistemleriyle GREVIO iletişim halinde bulunmaktadır. GREVİO raporunu araştırma sonucunda açıklamaktadır ve rapor taraf devlete, Taraflar Komitesine gönderilir. Söz konusu rapor ve tespit edilen sonuçlar taraf devletlerin yorumlarıyla beraber kabul edildikten sonra kamuoyuna açıklanır (Kaplan, 2020: 64).

İstanbul Sözleşmesi'nin geniş kapsamlı ya da sürekli ihlalinin önlenmesi ya da sınırlanması amacıyla acil müdahale gerektiren problemlerin bulunduğunu gösteren

güvenilir bilgiler GREVIO' ya ulaştığı zaman, Kadına karşı ciddi, büyük çapta ya da devamlı şiddet uygulanmasını engel olmak için taraflarca alınan önlemlerle ilgili GREVIO özel raporun derhal sunulmasını talep edebilir. Bahse konu sözleşmenin 69. Maddesine göre, GREVIO uygun görülen ve gerekli durumlarda sözleşmenin uygulanması amacıyla genel tavsiyelerini belirtebilir. Görüldüğü üzere İstanbul Sözleşme' sinin karar alabilecek yaptırım uygulayan bir sistem bulunmadığı anlaşılmış, GREVIO' nun ise insan haklarına ilişkin ikinci düzeyde kalan, denetim kurumu oluşturulmuştur (Özçoban, 2018: 108).

2011 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi belli bir grup tarafından sürekli tartışma konusu yapılarak gündeme getirilmiştir. Çeşitli alanlarda tartışılan Sözleşmenin temel tartışma konuları ise; eşcinselliğin meşrulaştırılması ve aileyi tehdit eden öğelerin yer almasıdır. Bazı muhafazakâr gruplar ve cemaatler de bu sürece katılmış ve Sözleşmenin feshedilmesi gerekli olduğunu savunulmuş, Sözleşmeye destek veren öncü guruplar ise LGBT ve kadın hakları örgütleri yer almıştır. Devlet yetkilileri tarafından tekrar gözden geçirilen İstanbul Sözleşmesi'nin Şubat 2020'de Cumhurbaşkanı Recep Tayip Erdoğan tarafından tekrar değerlendirileceği ifade edildiğinde özellikle de kadın cinayetlerinin artması veya basında daha çok yer verilmesi sebebiyle; Sözleşmenin feshedilme ihtimali bilhassa kadın hakları örgülerince protesto edilmiştir. Resmi Gazete' de yayımlanan 3718 sayılı cumhurbaşkanı kararıyla ve sözleşmenin 80. maddesine istinaden 20 Mart 2021 tarihinde Sözleşmeden çekilme kararı verilmiştir. Sözleşmenin fesih nedeni Cumhurbaşkanı Erdoğan, basın açıklamasında şu şekilde ifade etmiştir: "Türkiye'nin toplumsal ve ailevi değerleriyle bağdaşmayan eşcinselliği normalleştirmeye çalışan bir kesim tarafından manipüle edilmiştir." Taraf devletlerin fesih kararı Sözleşmenin 80. Maddesince bildirimin Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine ulaştığı tahinden başlayarak üç aylık sürenin bitiminden itibaren ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir. Bu sürenin bitimi ise 1 Temmuz 2021 tarihe denk gelmiştir. Fesih kararından bu süre zarfında vazgeçilebilir. Üstelik bu süre bittikten sonra dahi Sözleşme 'ye tekrar taraf olmayı engelleyen madde yoktur. Kadınları korunması amacına yönelik bir gerileme olarak sözleşmeden Türkiye'nin çekilmesini Avrupa Konseyi sekreteri tarafından değerlendirilmiştir. Hatta Konsey tarafından Türkiye'yi

fesih kararından geri adım atmaya davet etmiş ve Sözleşme'nin LGBT haklarını koruma altına aldığı ama önceliklerinin bu olmadığını Türkiye'nin çekincesinin olmaması gerektiğini savunmuştur (Acar, 2021: 25-26).

3.2.Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Yasal Düzenlemeler

Kadına yönelik şiddet evrensel bir problemdir. Kadına karşı şiddet algısı, 1970'lerden önce genellikle yabancı veya uzak tanıdıkların saldırı ve tecavüzüyle sınırlı olarak görülmüştür. Ne yazık ki ülkemizde erkeğin karsını veya kızını dövmesi onun hakkı olarak kabul edilmiştir. (Karaman, 2015: 586). Uluslararası gelişmelere paralel olarak Türkiye' de kadına yönelik şiddet gündeme 1980'lerin ortasına denk gelmiştir (KSGM, 2016 :18.) Türkiye'de kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla, uluslararası taahhütleri göz önünde bulundurarak her alanda yasal ve idari tedbirler alınarak topyekûn mücadeleye başlamıştır (KSGM, 2012: 13).

3.2.1. T.C. Anayasası

Kadına karşı şiddetle ilgili anayasada hüküm bulunmamaktadır. Şiddetin temel sebebinin kadın- erkek eşitsizliği olduğu düşünüldüğünde eşitlik ilkesiyle ilgili anayasal düzenlemeler önem arz etmektedir. Cinsiyet nedenli ayrımcılığı anayasada kabul etmemek hem yasal hem de fiili eşitliği hedefleyen düzenlemeler yer alır (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önleme Projesi, 21.) Anayasanın 10. Maddesi kadın ve erkek arasında eşitlik ilkesinden bahsedilmiş, Anayasanın 10. Maddesine göre " *kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliği yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olamaz*." bu madde yalnızca kadın ve erkeklerin yasalar karşısında eşit haklara sahip oldukları vurgulamakla kalmayıp, aynı anda devlete bu eşitliği hayata fiilen geçmesini

sağlama sorumluluğunu yüklemiştir (Sargın, 2013: 9).

Anayasa'nın 90. Maddesinde " *Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri geçerlidir*." Maddesi eklenmiştir. Bu kapsamda hak ve özgürlükler ilgili uluslararası sözleşmeler ulusal düzenlemeler önünde üstün duruma getirilmiştir (KSGM, 2016: 19).

3.2.2. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

Medeni kanunun kabulünden önceki devirde kadın ve erkek eşitliğine bakış İslamiyet önce ve İslamiyet'in kabulünden sonraki dönem olarak ikiyi ayrılarak incelenmesi gerekmektedir. İslamiyet'tin kabulünden öncesi dönemde Türk ailesinde erkeğin tek kadınla evlenmesiyle sağlanan monogram aile yapısı vardır. Ailenin reisi erkek olmakla birlikte kadının aile içinde saygın bir yeri vardı. Kadın kendi mallarının sahibi olup boşanma hakkına sahiptir. İslamiyet'in kabulünden sonra Türk toplumunda İslami esaslara uyulmuştur. Türk kültürü İslamiyet'in kabulünden sonra değişmiş ve zenginleşmiştir. İslam hukukunda aileyi erkek egemenliğinde olarak kurulmakta ve erkek dörde kadar kadınla evlenebilirdi. Evlenme sözleşmesinde kadın hazır bulunmazken, genellikle bir erkek vekil ile temsil olunurdu. Kadının evlenmeye izni olup olmadığı bu erkek vekil açıklardı. Kadının boşanma hakkına yalnızca belirli şartlarla mümkün olurken erkekler prensip olarak boşanma hakkına sahiptir. Türk Medeni Kanunun kabulü ile birlikte kadın erkek eşitliğine yönelik; kadın erkek birlikte oturacakları evleri beraber seçerler. Kanunda yer alan "evlilik birliğinin reisi kocadır" kuralı kaldırılmış yerine "birliği eşler beraberce yönetir" ifadesi yer almıştır. Evlenme yaşının kadın ve erkeklerde eşitlenerek 17, olağan üstü evlenme yaşının da 16 yaşının doldurulması olarak belirtilmiştir (Yüksel, 2014: 177-189).

3.2.3. Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanunu 2004 yılında kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Kanunun amaçları arasında kamu düzenini sağlama, kişi hak ve hürriyetini güvence altına almak, toplum refahını korumak için suç işlenmesini önlemeye yönelik hükümler yer alabilmektedir (Candan, 2021: 52). Türk Ceza kanununda kadına karşı şiddete ve eşitsizliğe sebep olacak tüm hal ve durumları önlemeye karşı düzenlemeler yapılmış bunlar;

* İş yerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle "işyerinde cinsel tacize üç yıla kadar hapis'' "töre saikıyla kasten öldürmeye ağırlaştırılmış müebbet '' cezaları verilmiş, evlilik birliğinin gerçekleşmiş olması durumunda dâhil tecavüzcünün kanunen cezalandırılması hükmü yer almıştır. Eşler arası cinsel saldırı suç sayılmıştır. Aile bireylerine karşı şiddet, aç bırakma eziyet etme gibi kaba davranışlar yasa kapsamında suç olarak yer almıştır (Kaypak ve Kahraman, 2016: 308-309) .

*Hamile kadının rızası olamadan çocuğunu düşürtenin cezalandırılması

*Hamileliğin en geç 10. haftasına kadar çocuk aldırılabilir

*Herhangi bir sağlık sorunu olmadıkça kadın istese bile 10. haftadan fazla süreli hamilelikleri sonlandırmak suç olarak kabul edilmiştir.

*İzinsiz kısırlaştırmak, zorla alıkoyma, tehdit, bekâret kontrolü, hakaret, birden fazla evlilik kanun kapsamında suç sayılmakta

* Aile üyelerine karşı destek bakım sorumluluklarını yerine getirilmemesinin suç sayılması

* Konut dokunulmazlık ihlali, çocuk istismarı ve fuhuşa zorlama ceza kanunu içeriğinde yer almaktadır (Türkiye'de Aile İçi Şiddete Mücadelede Kitabı, 2016: 26-30).

*Cinsel şiddet mağduru kadının seks işçisi ise cinsel şiddet uygulayan kişiye Türk Ceza Kanunu 438. Maddesince ceza indirimi yer verilmiştir. Söz konusu madde 1990 yılında yürürlükten kaldırılarak kadına karşı şiddeti engellemek için atılan

adımlar birini oluşturabilmekte (Dalkılıç, 2021: 67).

3.2.4. Türk İş Kanunu

Türk İş Kanununda; genel olarak cinsiyete dayalı ayrımcılığın her yönüyle giderilmesi amaçlandığı ifade edilebilir. Bu kapsamda, işe almada işverenin cinsiyet sebebiyle kadın işçiyi işe almaması ya da iş akdini fesih etmesi yasaktır. Aynı zamanda işveren iş başvurusuna gelen kadın işçilere, iş ile ilgi sorular sorabilir; fakat işin niteliğini süresini etkilemediği sürece hamile olup olmadığına yönelik sorular Anayasanın 10. maddesi gereğince ayrımcılık ifade edeceğinden böyle bir soru sorması kanunen yasaktır. İş kanununda aynı veya eşit değerde iş için daha düşük bir ücret verilemeyeceği belirtilmiştir (Yuvalı, 2013: 96-100).

3.2.5. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun

Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetle mücadeleyi sağlayabilmek için ülkemizde yürürlüğe giren ilk kanun 19/01/1998 tarihli 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanundur (Yetişkin, 2021: 28). Söz konusu kanunun erkek egemen Meclisten geçemeyeceği sebebiyle kadın yerine ailenin korunması hakkında kanun adıyla tanımlanmıştır. 4320 sayılı kanun hedefleri arasında ev içi kadına karşı şiddeti önlemek ve ortadan kaldırmak için çıkarılmış olmasına rağmen geleneksel değer ve ataerkil düşünce biçimi baskın olması nedeniyle Ailenin Korunması Hakkında Kanun olarak nitelendirilmiştir. Bu kapsamda yapılan müracaatlarda birçok kadının koruma dışı bırakılmasına neden olmuştur (Canikoğlu, 2015: 361). Kanunda kadını birey olarak görmekten ziyade ailenin korunması daha fazla önem teşkil etmekteydi. Bu durumun sebepleri ise kanunun çıktığı dönemde, kanunun içeriğinin aile birliğini olumsuz etkileyeceği ve erkek egemen düzenin kırılacağı düşüncesi yer almıştır. Dolayısıyla ev içi şiddetin önlenmesi değil ailenin korunması asıl amaç görülmesi kadının korunması geri planda bırakılmasına neden olunmuştur (Çelik, 2018: 3). Kanunda şiddet açık bir şekilde tanımlanmadığından çoğu şiddet vakaları engel

olunabilecekken, engellenememiştir. Bütün bu eksikler ve ataerkil zihniyete rağmen Türkiye'de aile içi şiddetin bir sorun olarak görülmesi ve devletçe kanun çıkarılması kadınların şiddet karşısında korunması açısından önemli dönüm noktası arasında yerini aldığı düşünülebilir. Hukuksal acıdan kanunun, eskiye göre daha iyi düzenlemeler içermesine rağmen uygulamada ve düzenlemelerde birçok eksikler barındırmaktaydı. Bu eksiklerden dikkat çekenlerden birisi de evlilik dışı şiddete maruz kalan kadınların kanun kapsamından yararlanarak, korunup korunmayacağı, noktasında problemler yaşanmıştır. Kanunda yer alan "eşler arasında" uygulanabilmesi için Türk Medeni Kanun (TMK) çerçevesinde gerçekleştirilmiş evlilik birliğinin olması gerektiği dile getirilmiştir. Uluslararası sözleşmeler kadının evli olup olmadığına bakılmaksızın devlet tarafından korunması gerektiği ifadesi yer almasına rağmen, Medeni Kanunda tanımlanan evlilik birliği olmayan, çiftler arasında gerçekleşen şiddet vakalarında mağdurun kanun kapsamında korunamayacağı söylenmekte çoğu davalar kabul edilmemekteydi. Bazı hâkimler ise uluslararası sözleşmeleri temel alarak kadınların evlilik birliğine bakılmaksızın korunması gerektiği düşüncesiyle davaları kabul etmişler. Türkiye dini nikâhın yaygın olarak gerçekleştiği bir ülke olduğundan şiddet olaylarının yalnızca TMK' da yer alan evlilik sözleşmesine dikkate alarak kadınların korunması Kanunun uygulamadan kaynaklı en önemli eksikleri arasında yerini almıştır, Kanunda eşler dışında diğer aile üyeleri de aynı çatı altında yaşamaları şartı arandığından, ailesinden ayrı yaşayan kadınların baba ve abisinden şiddet gördüğünde kanun çerçevesinde korunamamaktaydı. Kanunda yer alan şiddet uygulayıcılara karşı tedbir kararları kolluk kuvvetleri tarafından kişilere tebliğ edilmekte çoğu zaman gecikmeler yaşanmıştır. Mağdur kadının fizikken şiddete maruz kalmadan tehdit unsuru olduğu zamanlarda da kolluğa yaptığı şikâyet durumlarında, şiddet gerçekleşmediği için geri çevrilmesi kanunun başlıca önemli eksikleri arasında yer almıştır. (Canikoğlu, 2015: 361).

Kanunda yer alan eksikleri giderebilmek amacıyla 2007 yılında 5636 sayılı kanun ile değişikler yapılarak uygulama yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu amaçla toplumsal bir sorun olan aile içi şiddetin yalnızca medeni kanun çerçevesinde çözülemeyeceği üzerinde vurgu yapılmıştır. Aile üyelerinin aynı çatı altında yaşama zorunluğu ortadan kaldırıldı. 4320 sayılı kanunda şiddet uygulayıcısının kusurlu eş

olarak ifade edilirken yapılan düzenlemelerde diğer aile üyelerinin de şiddet faili olarak kabul edilmiştir. Ayrıca kanunda yer alan uyuşturucu ve alkol kullanmış kusurlu eşin ortak ikametgâha gidemeyeceği yer alırken yapılan düzenleme ile diğer aile üyelerini ve yer olarak da işyerleri ifadesi de eklenmiştir. Bir diğer düzenleme ise hâkim tarafında verilen tedbir nafakasında şiddet faili ya da diğer aile üyesi aynı zamanda ailesinin geçimini sağlayan ya da kazanan kişi ise ve gerekli olmasa dahi mağdurun yaşam standartlarını korumakla yükümlüdür ifadesi yer almıştır (Yetişkin, 2021: 29).

3.2.5. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Ülkemizde aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddete çözüm bulabilmek için uluslararası alanlardaki düzenlememelere paralel olarak bazı özel kanuni düzenlemeler yapılmıştır. Öncelikle aile hayatında ortaya çıkan ve aile içi şiddet olarak adlandırılan aile fertlerinin birbirlerine karşı uyguladıkları şiddet eylemlerinin çözümüne ilişkin 1998 tarihi 4320 sayılı Ailenin Korunması Dair Kanun'da aile için şiddet kavramı ilk kez kullanıldığından ailede yaşanan insan onuruna bağdaşmayacak biçimde kötü tutumların ve şiddetin engellenmesi için Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen genel tedbirlerden farklı bir takım özel tedbirler öngörülmüştür (Günay, 2012: 649).

4320 Sayılı kanun kapsamında kadın vurgusuna ağırlık verilmediği görülmüştür. Aile bireyi terimi öne çıkarılmıştır. Görüldüğü üzere aynı çatı altında hayatlarını devam ettiren kaynana- gelin ya da gelin-görümce gibi aile fertlerinin arasında meydana gelen şiddet eylemlerinin de kapsama dâhil edilmiştir. Kadın ve erkek arasındaki ilişkinin evlilik akdine bağlanması şart kılınmıştır. Ceza yaptırımı uygulansa dahi ülkemizde yaygın olarak gerçekleşen dini nikâh ile bir araya gelen kadın ve erkek arasındaki şiddet eyleminin korunmadığı görülmektedir (Özbilen ve Arslan, 2012: 649).

4320 sayılı Kanun'un uygulamasında doğan ihtiyaçtan dolayı ilgili kurum ve kuruluşların katkıları sonucunda hazırlanan " 6284 sayılı Ailenin Korunması ve kadına

Karşı Şiddetin Önlenmesi Dair Kanun" 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanunda herhangi bir ayrım olmayacak şekilde şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi olan tüm kadın, çocuk diğer aile fertleri ve tek taraflı ısrar takip mağdurları, kanunun içeriğine dâhil edilmiş; fiziksel, ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddeti de kapsayacak biçimde "şiddet", "ev içi şiddet", ve "kadına yönelik şiddet" kavramları açıklanmıştır. (KSGM, 2016: 19). Yasada koruyucu ve önleyici olmak üzere iki tedbir kararı yer almaktadır.

*Korunan kişilere yönelik Mülki Amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararı; kendisi ve beraberindeki çocuklara barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım, rehberlik ve danışmanlık hizmeti, (psikoloji, mesleki ve hukuki olarak) hayati tehlikesi olması halinde kişinin talebi üzerine veya resen geçici korunma kararı, korunan kişinin çocukları var ise çalışma hayatına katılımı destek olmak amacıyla 4 ay eğer kişi çalışıyor ise 2 aylık süre ile sınırlı olmak üzere, 16 yaşından büyük ise her yıl belirlenen asgari ücretin yarısını geçmemek suretiyle kreş imkânı sağlanır.

* Korunan kişilere yönelik hâkim tarafından verilen koruyucu tedbir kararı; şiddet mağdurunun işyerinin değiştirilmesi eğer evli ise ortak yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, tabu kaydına aile konutu şerhi konulması; kişini hayati tehlikesinin olması halinde tehlikenin önlenmesinde alınan önlemlerin yeterli olmaması durumunda aydınlatılmış rızasınca kimlik ve ilgili diğer belgelerin değiştirilmesi.

* Hâkim tarafından şiddet uygulayanlar kişiler ile ilgili önleyici tedbir kararları; şiddet mağduruna yönelik tehdit, hakaret, küçük düşürme ve aşağılayıcı söz ve eylemlerde bulunmaması, ortak konuttan ya da bulunduğu yerden hemen uzaklaştırılması ortak konutun korunan kişiye tahsis edilmesi, korunan kişinin işyeri, okul, konut yaklaşmaması, çocuklarla ilgili ilişkilerin sınırlandırılması ya da refakatçi eşliğinde görüşmesi ya da kişisel ilişki kurulması halleri saklı kalmak üzere çocuklara yaklaşmaması. Korunan kişinin kişisel eşyalarına, ev eşyalarına zarar vermemesi, iletişim araçlarıyla rahatsız etmemesi, taşınması ve bulundurulması yasal olarak izin verilen silahların kolluğa teslimi, silah taşıması zorunlu meslek grubundaki kişilerinin zimmetindeki silahı kurumuna teslim etmesi. Korunan kişinin olduğu yerde alkol ve uyarıcı maddeler kullanmaması veya bu maddelerin etkisi altında iken mağdurun olduğu yere gitmemesi. Bağımlı olması durumunda hastaneye yatmak dâhil tüm tedavi

ve muayene masraflarının karşılanması, kolluk amirleri tarafından acele durumlarda 24 saat içinde hâkimin onayına sunulmak üzere önleyici tedbirler alınabilir. Velayet, kayyum, nafaka gibi kişisel ilişkiler kurulmasında karar verme yetkisine sahiptir. Şiddet uygulayan kişi aile geçimini sağlıyorsa şiddet mağdurunun yaşam koşuları göz önünde bulundurularak talep edilmese bile tedbir nafakası kararı verir.

* Suçlarla ilgi saklı tutulan hükümlerce, kişinin uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanması, silah bulundurması hallerinde mahkûmiyet ya da denetimli serbestlik, ceza ve infaz hallerine ilişkin düzenlemelerde kanun hükümleri saklıdır.

* Şiddet ya da şiddet uygulama tehlikesi olduğu durumlarda tüm vatandaşlar bu durumu resmi makam ya da mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri gecikmeye meal vermeksizin yerine getirmeli uygulaması gerekli diğer tedbir kararı için yetkili mercilere haberdar etmelidir.

* Bakanlık, kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı ilgili kişinin başvurusu üzerine ilk seferde en çok 6 ay süre ile tedbir kararı verilebilir. Şiddet veya şiddetin uygulanma tehlikesinin devamı düşünüldüğü durumlarda Bakanlık ve kolluk görevlerinin isteği üzerine tedbir kararının şekli ya da devamlılığı ya da kaldırılmasına karar verilebilir.

*Koruyucu tedbir kararının verilmesi için şiddetin uygulandığına dair herhangi bir delil belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı geciktirilmeye meal verilmeden uygulanır.

*Korunan kişiye ve şiddet uygulayana tedbir kararı *tefhim ve tebliğ* edilir. Gecikmesinde sakınca olan durumlarda ilgili kolluk birimlerince alınan kararlar şiddet uygulayana tutanak ile tebliğ edilir. Tedbir kararının reddi yalnızca korunan kişiye tebliğ edilir.

*Tedbir kararları sözlü ve yazılı olarak bildirildiğinde şiddet uygulayanın tedbir kararına uymadığında zorlama habisinin uygulanacağı intiharı yapılır.

*Gerekli olması durumunda korunan kişi ve diğer aile bireylerine tedbir kararı ile birlikte talebi üzerine ya da resen olarak kimlik, adres bilgileri korunmanın acını kapsayan diğer önemli bilgilere ilişkin gizlilik kararı alınır. Yapılacak olan tebliğ işlemleri ile ilgili farklı bir adres belirlenir.

* Kararların sözlü ve yazılı olarak bildirimden iki hafta içinde ilgililerce aile mahkemesine itiraz edebilirler.

*Korunan kişiye geçici korunma kararı ve şiddet uygulayan kişiye önleyici tedbir kararlarının yerine getirmesinde kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

* Tedbir kararının ilgili kişilere *tefhim ve tebliğ* edilmemesi kararın uygulanmasına engel olmamaktadır.

*Barınma kararı verilen kişilere Bakanlığa bağlı veya gözetimi ve denetiminde olan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerindeki yetersizliği durumlarında korunan kişilere mülki amirin, acele durumlarda kolluk ve Bakanlığın isteği üzerine kamuya ait sosyal tesis, yurt gibi yerleşim yerlerinde geçici olarak barındırılabilir.

* Tedbir kararlarının uygulanmasına ilişkin hâkimin kararıyla teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Fakat bu doğrultuda kişilerin ses ve görüntü kaydı alınamaz ve dinlenemez.

*Şiddet uygulayan kişiye verilen tedbir kararının gereklerine aykırı hareket edilmesi durumlarında hâkimin kararıyla üç günden 10 güne zorlama hapse tabili tutulur. Karara aykırı davranışların her tekrarında ihlal edilen tedbirin aykırılığı ve niteliği göre zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadardır. Zorlama hapis süresi toplamda altı ayı geçemez, zorlama hapsine ilgili karalar cumhuriyet savcılığınca yerine getirilir. Söz konusu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir (KSGM, 2013: 51-61).

* 6284 sayılı kanunda getirilen düzenlemelerden biride Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüklerinin (ŞÖNİM) açılmasıdır. 14.maddeye göre tercihen kadın çalışanların istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme faaliyetlerinin verildiği çalışmalarının yedi gün yirmi dört saat esaslı hizmet sunulan yerler şiddet önleme ve izleme merkezidir. ŞÖNİM' lerin açılmasıyla beraber

devlet kurumsal olarak hem mağdura hem de şiddet uygulanan kişiye yönelik destek hizmeti vermeye başlamıştır (Öztürk, 2017: 21).

3.3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Hizmet Birimleri

Şiddetle mücadele amacıyla oluşturulan kurumsal yapı ve bu yapılara verilen destek insan hakları ve mağdurlara verilen hizmet sunumu açısından önem teşkil etmektedir. Şiddettin nereden geldiğine bakılmaksızın her türlü şiddetle savaşabilmek için mağdurların ihtiyaç duyduğu hizmet modellerinin belirlenmesi ve sunulmasına ilişkin ilgili kurum ve kuruluşlar çalışmalar yapmaktadır.

Şekil:4 Kurumsal Hizmet İletişim Bilgileri

Kaynak:https://www.afyonhaber.com/25-kasim-kadina-yonelik-siddetle-mucadele-gunu/152647/ E.T. 20.12.2021

*Aile, ve Sosyal Hizmetlere (ASH) bağlı İl Müdürlükleri,

*Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü (ŞÖNİM),

*Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM),

*Kadın Konuk Evleri (KKE),

*ALO 183 Aile Destek Hattı,

*ALO183 Sosyal Destek Hattı

* İçişleri Bakanlığı'na bağlı Valilik- Kaymakamlık,

*Aile içi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği,

* ALO 155 Polis İmdat ve Kolluk Birimleri;

*ALO 156 Jandarma İmdat,

* Belediyelere ait Kadın Danışma Merkezleri,

* Jandarma Genel Komutanlığı'na bağlı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü (Çiltaş ve Var, 2019: 15).

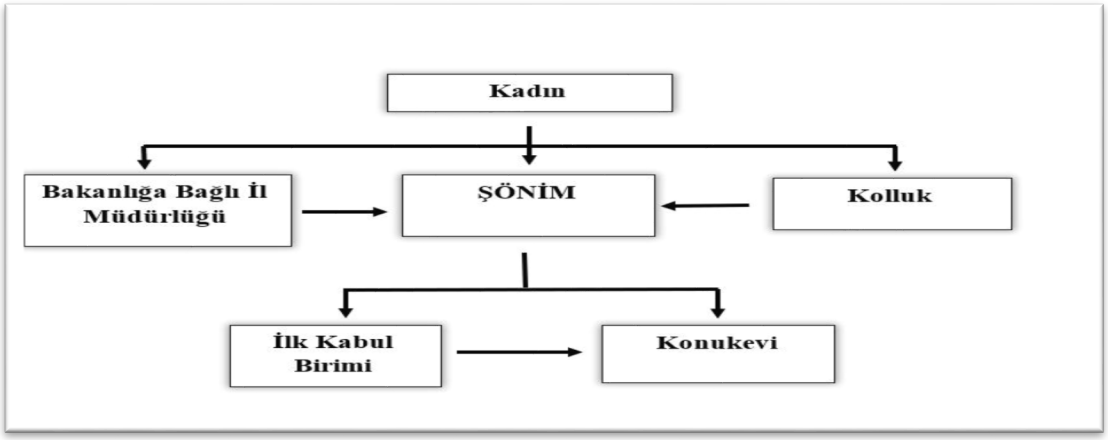
* Alo 144 sosyal yardım hattı,

*Gelincik hattı 444 43 06,

*Kadın Destek Sistemi (KADES); Kadına karşı şiddetle mücadelede eden kurumsal hizmet birimleridir. (KSGM, E.T. 30.03.2021).

3.3.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

İl ve İlçe Müdürlükleri tarafından kadına karşı şiddetle mücadele hakkında danışmanlık ve rehberlik hizmeti verebilmektedir. Şiddet mağdurlarının veya yakınlarının başvuruları doğrudan kabul edilmekte ve müracaatçıların sonucunda yetkili kurum ve kuruluşlara görevli personeller tarafından yönlendirme yapılmaktadır (Türkiye KYAİŞ Araştırması, 2015 : 379).

Şekil:5 Şiddet mağduru kadın başvuru ve kurumlar arası yönlendirme

Kaynakça: Aysu, A, C. (2020), Kadına Yönelik Erkek Şiddetiyle Mücadelede Kurumlar: ŞÖNİM' ler ve Kadın Konukevleri. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. S90

3.3.2. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü (ŞÖNİM)

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 14. Maddesi gereği destek hizmeti ve kurumlar arası koordinasyon sağlanması kapsamında şiddeti önleme ve izleme merkezlerinin kurulması öngörülmektedir (Reçber, 2018: 367). ŞÖNİM; Şiddetle mücadele konusunda koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanmasıyla ilgili şiddete maruz kalan veya şiddete maruz kalma tehlikesi bulunan kişilerin başvurabileceği, rehberlik, danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri ile ihtiyaç duydukları hususlarda destekleyici ve güçlendirici hizmetler veren ve izleme çalışmalarını 7 gün 24 saat esaslı yürüten kurumlardır (KSGM, 2016: 23). ŞÖNİM' de verilen hizmetler üç ana başlık şunlardır:

*Şiddetin önlenmesi tedbir kararının uygulanması ve izlenmesi
*Şiddet mağduru kişiye verilecek destek hizmetleri
*Şiddet uygulayan kişiye verilecek destek hizmetleri

Tedbir kararının uygulanması ve izlenmesi; koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının uygulanmasına ilişkin hizmetlerin izlenmesi, kararın ŞÖNİM 'e tedbirin özelliğine göre ilgili kurumlara tebliği ile başlar.

*ŞÖNİM ve konukevi hizmetlerinden yararlanan kadınlara tedbir ve konukevi hizmetinden ayrılan kadınlara yönelik izleme çalışmaları,

*İlgili kurumlar tarafından yönetmeliğin hükümlerine göre uygulanan önleyici tedbir izleme çalışması sonucu ŞÖNİM' e bildirilir.

* Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının devamlılığı, değiştirilmesi ya da kaldırılması kararı verilebilir.

*Kanuna göre verilen tedbir kararları, zorlama hapis ve ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılanan tedbir kararları sisteme kaydının yapılması,

*Konukevi kapasitesi, fiilen kalan kadın sayısı nakiller ve yerleştirme ilişkin sistem kayıtlarının tutulması,

Şiddet mağdurlarına verilen destek hizmetleri şunlardır:

*Hukuki, psiko-sosyal, sağlık hizmetleri ve ŞÖNİM tarafından karşılanmayan ve kişinin hakları olan tedbir kararı doğrultusunda diğer hizmetlerle ilgili kurumlar arası koordinasyonu sağlamak ve meslek edinme ve iş bulma konusunda danışma ve rehberlik hizmetleri sunmak,

*Geçici maddi yardım yapılması,

*Kreş imkânın sağlanması,

*Adli destek hizmeti,

*Hayati tehlikesi bulunması halinde geçici koruma ve gerekli tedbir kararlarının alınması ilgili kurumlarla koordineli iş birliği şekilde tedbir kararlarının uygulanmasının izlenimi ve takibi,

Şiddet uygulayana yönelik verilen hizmetler şunlardır:

*Önleyici tedbir kararınca şiddet uygulayan kişilere yönelik, eğitim danışmanlık ve iyileştirme hizmeti,

*Sağlık kurumlarında muayene ve tedavi hizmeti verilmesi (KSGM, 2013: 111-117.)

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinden; 2013' ten 2020 yılsonuna kadar 625.666 kadın, 49.516 erkek ve 92.245 çocuk ile birlikte toplam 767.427 kişi, 2020

yılında, 189.663 bin kadın, 16.648 erkek ve 14.397 çocuk ile birlikte toplam 220.708 kişi verilen hizmetlerden faydalanmıştır (KSGM, 2021: 74).

3.3.3. İlk Kabul Birimleri

Barınma ihtiyacı olan şiddet mağduru kadınların ilk gözlemlerinin yapıldığı, ekonomik, psiko- sosyal durumlarının incelendiği iki haftaya kadar kalabilecekleri geçici kabullerinin yapıldığı kurumdur. Şiddet mağduru kadının ilde konukevi bulunmaması ya da kapasitenin dolu olması ya da konukevinde kalmasına şartlarını doğrudan karşılayamadıkları zamanda ilk kabul birimine kabul edilir. Meslek elemanlarınca yapılan ilk gözleme göre uygun sosyal hizmet modeli belirlenir. Yapılan sosyal hizmet modelleri ise;

*Geçici kabulleri yapılıp iki hafta süre barınma hizmeti
*İlk gözlem yapılması
*Psiko-sosyal ve ekonomik durum incelenmesi,
*Tıbbi tedavi ve kontrol
*Danışma ve rehberlik, yönlendirme hizmeti (KSGM, 2014: 11).

3.3.1.1. Kadın Konukevi Müdürlükleri

Konukevlerinde fiziksel, duygusal ekonomik, cinsel ve sözlü suiistimal ya da şiddet mağduru kadınların şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik problemlerinin çözülmesi ve güçlendirilmesi varsa beraberindeki çocuklarıyla birlikte barınma ve diğer ihtiyaçlarının giderilmesi hedeflenmektedir (KSGM, 2016: 24).

Kamuya bağlı ilk konukevi (mülga)Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı 1990 yılında İzmir ve Ankara illerinde hizmet vermeye başlamıştır. Konukevleri 633 sayılı KHK ile KSGM' nin sorumluluğunda olup, AÇSHB bağlı 111

konukevi, yerel yönetimlere bağlı 32, İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bağlı 2 konukevi STK bağlı 1 olmak üzere ülkede toplam 146 kadın konukevi toplam 3.508 kapasiteyle hizmet vermektedir. Konukevinde kalan kadın ve yanlarındaki çocukları durum ve barınma problemlerinim incelenmesi ve çözülmesine yönelik mesleki çalışmalarla beraber kadın ve çocuklara doğrudan ve ya ilgili kuruluşlara yönlendirmek amacıyla güvenlik, danışmanlık, psikolojik ve hukuki destek, tıbbi, eğitim, harçlık, kreş, mesleki kurslar, sosyal ve sanatsal alanlarda katlıklar vermektedir KSGM, 2021: 73-74).

3.3.1.2. Kadın Konukevlerinin Fiziki Özellikleri

*Konukevleri hizmet binaları resmi kurumlara ulaşımının elverişli güvenliğin sağlandığı kolluk kuvvetlerine yakın binanın dış görünüşü itibariyle mahallede dikkat çekmeyecek bir yapıda olmasına dikkat edilmeli,

* Kadın ve çocukların güvenliği için avlu veya bahçesi duvarlarla çevrili olan korunaklı müstakil yapılar tercih edilir. Açılacak hizmet binalarının kiralama usulü ile de temin edilebilir.

* Konukevleri en az yirmi en çokta kırk kişilik kapasiteli kurulur.

*Fiziki nitelikler bakımında ise, çalışanların ihtiyaçlarını karşılayacak sayıda ve kapasitede idari kısım ve bürolar bulunur, Aydınlık ve ferah olmasına özen gösterilen görüşmeci ve beraberindeki çocukların kabulünün gerçekleştirildiği bireysel görüşme odası yer alır. Her kadın için yanında çocukları var ise beraber kalabilecekleri bir oda yer alır. Bir oda en fazla iki kadın beraber kullanabilir. Bebekli kadınlar da ise tek kişilik oda yer alır. Odalarda kadınlarda ranza sisteminin kullanılmamasına hassasiyeti sağlanır. Odalarda tuvaleti olmayan yapılarda tuvalet ve banyoların en fazla üç kadın tarafından ortak kullanılacak sayıda olmalı. Kapasiteye uygun bir şekilde genişlikte salon, oturma odası ve yemek odası ayrıca kadınlar için etkinlik odası yer alır. kreş eğitim ve rehabilitasyon oyun ve etkinlik odası ve çalışma odası çocuklar için bulunmaktadır. Bununla birlikte mutfak, killer, depo, kurutma, çamaşırhane ve ütü odası ihtiyaç olacak diğer alanlar bulur. Konukevi fiziksel koşul ve bulunduğu bölgenin iliklimi özelliği dikkate edilerek ısıtılır ve soğutulur. Resmiyetten

uzak yuva ortamı sağlayacak şekilde, ihtiyaçları gözetilerek eşyalar alınır. Hizmet binaları engelliler için erişebilir olması sağlanır. Kadın ve çocuklara binadaki cihaz ve odalarındaki eşyaların kullanımı ile ilgili bilgilendirilir (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

3.3.1.3. Konukevine Başvuru, Hizmetten Yararlanma ve Ayrılış

Konukevinde kalmak isteyen kadınlar İl Müdürlüğüne, ŞÖNİM' e benzeri görevleri üstlenen kamu kurum ve kuruluşlara ya da kolluk kuvvetlerine başvuru yapabilirler. Konukevlerine doğrudan başvuru kabul edilemez konukevine yapılan bireysel başvurular ŞÖNİM' e yönlendirilir. Kadınların konukevine kabulünde kadınlardan belge istenmemekte resmi kimlik belgesi olmayan kadınlara konukevi yetkilerince kimlik belgesi edinilmesi sürecinde destek olunur. Konukevinde kalma talebine ilişkin ŞÖNİM' e yapılan başvuruda kadının yazılı talebi alınır. Yapılan değerlendirme neticesinde barınma ihtiyacı olduğu tespit edilenler ilk kabul birimine geçici kabulü yapılabilmesi için başvuru dilekçesi, ön görüşme formu, kimlik beyanı formu, konuk ev kurallarına uyumuna ilişkin taahhütname imzalanıp ilk kabul birimine yönlendirilir. Ancak bazı durumlarda ŞÖNİM'in tarafından istenilen belgeler sonradan da kurumuna bildirilmek üzere kadın ve beraberindeki çocuklar konukevine yerleştirilir. ŞÖNİM tarafından kabulü yapılan kadın ve varsa beraberindeki çocukların Bakanlık, belediye, il özel idaresi ya da sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerine yerleştirilmesi yapılır. Konukevine yerleştirilen kadınlar ŞÖNİM'in bilgisi ve takdir yetkisi kapsamında çıkışları uygun değildir. Şiddet mağdur veya şiddete uğrama riski bulunan kadınlar ve yanlarındaki çocuklar hiçbir ayrım yapılmaksızın kadın konukevlerine kabulü gerçekleştirilir; fakat şiddet mağduru 18 yaş altı çocuklar yetkili meslek elamanın incelemesi neticesinde sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilmesi işlemlerine başlanır. Can güvenliği tehlikesi olmamak kaydıyla ve on iki yaşından büyük erkek çocuğu olan kadınlar ile engelli çocukları bulunan kadınlar talep etmeleri halinde yapılan sosyal inceleme raporu neticesine göre ŞÖNİM tarafından uygun görülen kirası ve iaşesi karşılanmak üzere bağımsız bir ev

kiralanır. Psikiyatrik desteğe ihtiyacı olan kadınlarda psikiyatri uzmanından toplu yaşanılan yerde kalabileceğine ilişkin rapor alınıp konukevine kabulü gerçekleştirilir. 60 yaşından büyük ya da öz bakımını kendi yapamayan kadınlar durumlarına uygun sosyal hizmet kuruluşlarına yerleştirilir (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

3.3.1.4. Konukevlerinde Kalma Süresi ve Giriş-Çıkış Saatleri

Konukevlerinde kalma süreleri kadınların ilk kabul birimlerine kabul edildiği zamandan itibaren altı aydır. Kadınların güçlendirme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde kalış süresi uzatılabilir. Söz konusu durum sosyal çalışmacı ile eğer beraberinde çocuğu var ise çocuk gelişimcinin görüşü alınarak değerlendirme komisyonca belirlenir. Konukevlerine giriş çıkış saatleri güvenlik önlemelerini almak ve bölgesel faktörler ile kadının durumu dikkate alınarak müdürün teklifi ve ŞÖNİM' in onayı ile belirlenir. Konukevinde kalan kadın yazılı bildirimde bulunmak şartıyla en fazla 15 gün konukevi haricinde bir yerde kalabilir. Bu zamanda konukevi hizmetinden faydalanma süresine dâhil edilir (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

3.3.1.5. Güvenlik ve Gizlilik Önlemleri

Güvenlik önlemleri; dış alanda kayıtta bulan geniş açılı kameralar ve monitör, iç kısımda ise giriş, koridor, mutfak ve salonda kayıt yapan kamera ve monitörler yer alır. Kurum pencerelerinde parmaklıkların bulunması, acil durumlarda kolluk kuvvetlerine çağrı yapan alarm sistemi, yangın alarmı ve söndürme tüpleri, numaraları gözükmeyen şehriler arası aramalara açık en az iki telefon hattı, çelik kasa evrak imha makinası yer alır. Ayrıca hiçbir doküman ve materyalde yazılı ve görsel basında internet ormanında konukevi çalışanları ve hizmet alanlara ilişin fotoğraf yer verilmez. Yargı yetkisinin kullandığı durumlar haricinde hiçbir kamu görevlisi konukevinde

kalan kadınlarla ilgili kişisel bilgileri talep edemez. Konukevlerine ziyaretçi kabulü yasaktır. Konukevi adresi gizli tutulur. Yazışmalarda ŞÖNİM' in adresi yer verilir. Konukevine ses kaydı fotoğraf makinası ya da kamara ile kayıt yapılamaz. Silah ve benzeri zarar verebilecek materyaller konukevine alınmaz (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

Gizlilik Önlemleri; Adres, telefon numarası gizli tutulur. Kuruma tabela takılamaz, temel atma ve açılış vb. törenler düzenlenemez. Yazışmalarda kadın ve çocuk, çalışanın isimleri belirtilemez, gereken durumlarda kodlamalar kullanılır. Kalan kadın ve çocuklara tebligatları ŞÖNİM' e yapılır (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

3.3.1.6. Beslenme, Harçlık ve Yardım

Konukevlerinde kalan kadınlara üç ana öğün verilir çocuklara 3 ana öğüne ek olarak da 2 ara öğün daha verilir. Doktor tarafından verilen diyet uygulaması olan kadın ve çocuklara özel diyet uygulanır. İlk kabul ya da konukevi hizmetinden yararlanan geliri olmayan ve geçici maddi yardım almayan kadın ve çocuklara sosyal inceleme raporuna istinaden müdürün teklifi ve ŞÖNİM' in onayı ile Konukevlerinde harçlıklar hazırlanan bordoya göre imza karşılığında her ayın birinci günü peşin olarak verilir. Ayın 10'uncu gününe kadar konukevine kabul edilen kadın ve çocuklara tam harçlık; daha sonra konukevine gelenlere ise kaldıkları gün sayısından hesaplanan harçlık ödenir. İşe yerleştirilen kadınların harçlıkları ilk maaş aldıktan sonra kesilir. Bakanlığa bağlı kadın konukevleri ve Sivil Toplum Kuruluşlarına ait Kadın Konukevleri harçlıkları Bakanlık bütçesi tarafından karşılanırken, Belediye bağlı kadın konukevlerinin harçlıkları belediye bütçesinden İl Özel İdareye bağlı Kadın Konukevlerinin harçlıkları ise İl Özel İdarenin Bütçesinden karşılanır. Giyim yardımından yararlanacak olan kadın ve çocuklara verilecek eşyaların rengi ve biçimi standart beden ölçülerine ve çocukların yaş ve cinsiyetine uygun olarak konukevi tarafından satın alınarak tutanak ile teslimi yapılır (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

3.3.1.7. Tedavi Yardımı

Konukevi hizmetinden faydalan kadın, haklarında korucu tedbir kararı verilmesi durumunda, muayene ve tedavi yardımından faydalanır. Kadınlara tedavi sürecinde ve sağlık raporu temininde sağlık kuruluşlarında öncelikli olarak yararlanır (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

3.3.1.8. Çalışanların Niteliği

Konukevi hizmeti ve işleyişine yetecek sayı ve özellikte tercihen kadın çalışanlar arasından farklı meslek alanlarında ve ilgili eğitim hizmetlerinden mezun olmuş sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, öğretmen ve hemşire ile bakım elamanı, aşçı çalışırken; işin niteliğine göre ise dış güvenlik görevlisi ve şoför erkek personel çalıştırılması tercih edilir; ayrıca çalışanlara toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet gibi ihtiyaç duyulan konulara ilişkin Genel Müdürlükler tarafından düzenlenen eğitimler verilir. Mesleki gelişimi artırmak için verilen eğitimlerin yanında farkındalık artıcı grup çalışmalarıyla desteklenir. Eğitim verimlilik artırmak amacıyla programın hazırlanması sürecinde ilgili taraflarla iş birliği yapılır. Yurt içi ve yurt dışı kadın konukevleri faaliyetleri ilgili mevzuat çerçevesinde kısa süreli staj imkânı sağlanır. Eğitim faaliyetlerine ek olarak çalışanların tükenmişlik sendromunu engellemek için gerekli önlemler alınır ve psikolojik destekler verilir (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

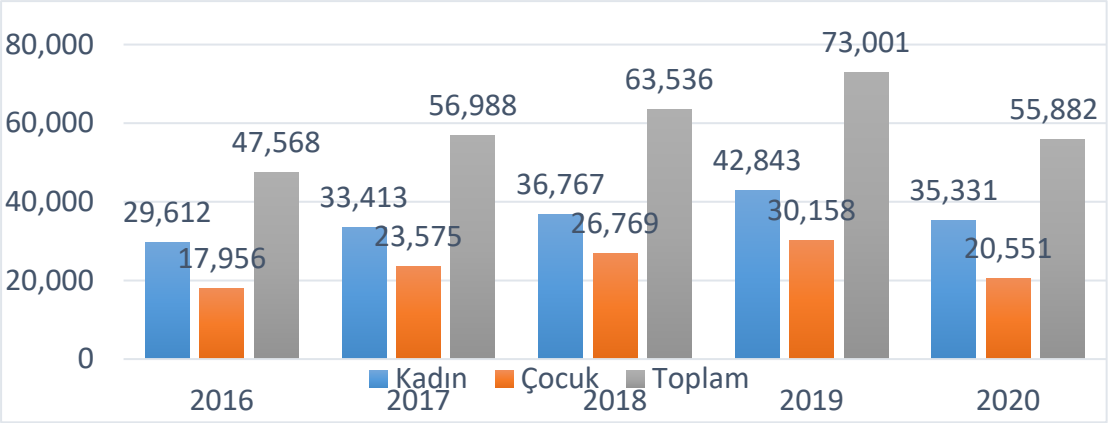
3.3.1.9. Konukevinde Ayrılış- Çıkarılma

Konukevi hizmetinden faydalanan kadınlar ve beraberindeki çocuklar kendi talepleri, barınma kararında verilen talebin sona ermesi ya da sürenin sona ermesinden önce ayrılmak istemeleri, güvenlik veya başka bir nedenle aynı ildeki ya da il dışındaki farklı bir konukevine yönlendirilmeleri nakil edilmeleri konukevinden ayrılış

yapabilirler. Konukevi hizmetinden faydanmış kadın ihtiyacı duyması ve uygun görülmesi durumunda birden fazla kez konukevine kabul edilir (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

Konukevinden Çıkarılma; Konukevine kabul edilen kadınlar ve yanlarındaki çocuklar yönetmelikte belirtilen kurallara uymaması, konukevine kabul koşullarını taşımadığının fark edilmesi, madde bağımlılığına ilişkin tedaviyi kabul etmemesi, yapılan uyarılara rağmen olumsuz tutum ve davranışlara devam etmesi durumunda konukevinden çıkışları yapılır. Çıkarılma kararına ilişkin bir hafta içinde il müdürlüğüne itiraz edilebilir (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

Grafik: 7 Kadın Konukevlerinden Hizmet Alan Kadın ve Çocuklar (2016-2020)

Kaynakça: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2021), S73-74.

*2019 yılı içinde konukevinde kalan kadınlar arasından 6.440'ı mesleki kurlardan faydalanmış, 1.189'u işe yerleştirilmiş, 4.930'u hukuki destekten yararlanmış, 933'ü okuma yazma kurslarından faydalanmış, 11.337' si sosyal, sanatsal sportif faaliyetlere girmiş anneleriyle beraber konukevinde kalan çocuklar içinden 6.105'i kreş ve çocuk kulüplerinden faydalanmıştır.

*2020' de 31 Aralık itibarı ile konukevlerinde kalan kadınlar arasından 642'si mesleki kurslardan faydalandırılmış, 273'ü işe yerleştirilmiş, 1978'ine hukuki destek sağlanmış, 1.419'u okuma yazma kurslarından yararlandırılmış, 3.999'u sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılmış olup konukevlerinde anneleriyle beraber kalan çocuklar arasından 4.442'si ise kreş ve çocuk kulüplerinden faydalandırılmıştır (KSGM, 2021: 73-74).

3.4. Konukevi Hizmetinden Faydalanmış Kadınlar ile İlgili Yapılan Araştırmalar

1960 yılından itibaren dünyada etkili olmaya başlayan kadın hareketlerinin sonucu ile kadına karşı şiddet farklı toplumlarda da gündeme alınmış ve son otuz yıldır insan hak ihlallerinden biri olarak kabul edilmiştir. Türkiye'de ise kadına karşı şiddet sorunu 1980'li yılların sonlarında gündeme gelerek tartışılabilir durum haline gelmiştir. Kadına karşı şiddetin yayılmasına, sebeplerine ve neticelerine önemli bir boyutta bilgi toplanmasının nedeni dünyada bu konuyla ilgili 1990 yılından itibaren ehemmiyet kazanan araştırmalar sonucunda olmuştur. Dünyada ve ülkemizde insan hak ihlallerinden biri olarak kabul edilen, yasalar önünde de suç sayılan kadına karşı şiddet ile mücadele çerçevesinde kadın konukevleri şiddet mağduru kadın ve çocuklar için önemli bir konuma sahiptir (Mutlu, 2019: 33-34).

Konukevleri şiddet mağduru kadın ve çocuklar için güvenli bir sığınak olmakla beraber dünyada ilk sığınma evi 16. yüzyılda İtalya' da açıldığı bazı yazarlar tarafından söylenmiştir. Eşlerinden kötü muamele gören sokağa atılan ve durumları mutsuz olarak ifade edilen kadınlar bu evlere sığınmışlardır. 1972 'de İngiltere'de Erin Pizzey tarafından açılan Batı Londra'daki Chiswick'teki kadın sığınma evi günümüz sığınmaevlerinin ilk örneğidir. Söz konusu sığınak kadınlar için toplanma yeri olarak kullanılmak amacıyla bilinç yükseltme grubu tarafından kurulmuştur. Kadına yönelik şiddeti önlemede sığınma evlerinin öneminin fark edilmesinden sonra 1973'te Amerika Birleşik Devletleri'nde Bostan Massachusetts ve St. Minnesote'da aynı yıl Invertal

House ve Nellie's isimli Kanada'da kurulmuştur. İlk modern sığınma evi Berlin'de 1976'da Viyana'da 1978'de İsveç'te 1979' da İtalya'da ise 1989 yılında kurulmuştur. Berlin duvarının yıkılmasıyla başlayan süreçte Doğu ve Orta Avrupa'daki sosyalist ülkeler 1990lı yılların başında köklü bir toplumsal ve siyasal değişimler yaşanmıştır. Macaristan, Çekoslovakya, Romanya, Polonya ve Rusya gibi ülkelerde aile içi şiddet konusunda toplumun farkındalığının artmasıyla ilk kurumsal hizmetler oluşturulmaya başlanmıştır.1981 yılında Çek Cumhuriyeti kadın kuruluşlarının girişimleriyle şiddet mağduru kadınlara danışmanlık hizmeti veren bir merkez kurulmuştur. Rusya'da da kriz telefon hattı şiddet mağduru kadınlara yönelik destek ve danışmanlık hizmeti vermeye başlanılmıştır (Çalış, 2017: 10-11).

Türkiye'de 1980'li yıllarda ivme kazanan kadın hareketleri, kadına karşı şiddetin görünür kılınması ve kadınların şiddete en fazla maruz kaldıkları aile hayatının ve özel hayatlarının da tartışma durumu olabilmesi sağlanmıştır. Kadına karşı şiddetin bir insanlık suçu olduğunu duyurabilmek amacıyla toplumsal bilinci artırabilmek için "Bağır Herkes Duysun", "Dayağa Karşı Kadın Dayanışması", "Bedenimiz Bizimdir- Cinsel Tacize Hayır", "Mor İğne Kampanyası", Özel olan Kamusaldır", vb. sloganlarla kitle iletişim aracıyla duyulması ve yayılması sağlanmıştır. Aile içi şiddete engel olma ve farkındalık oluşturulmak için yapılan çalışmalar kamuda bir süre sonra karşılık bulmuş ve yasal düzenlemeler getirilerek şiddete engel olmak, mağdur kadınların korunması amacıyla kurumlar oluşturulmaya başlanmıştır (Atalay, 2020: 23).

Türkiye'de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 1990 yılında "kadın misafirhaneleri" adı ile ilk kadın sığınma evi açılmış sonrasında isimleri" kadın konukevi" olarak düzenlenmiştir. Söz konusu konukevleri çoğu kez huzurevlerinin bir bölümünde uzun yıllar faaliyet vermişlerdir. Şiddet mağduru kadınlar misafir edilmek amacıyla değil sığınma ihtiyaçları olduğu için kurumda kalmayı talep etse de hâkim ideolojinin anlayışı bu yönde olmamıştır. 1990 yılında Bakırköy ve Şişli Belediyeleri de sığınma evi açmış; fakat bir süre sonra yönetim değişikliği nedeniyle kapanmıştır. Ankara Kadın Dayanışma Vakfı ve Altındağ Belediyesi işbirliğiyle 1993 yılında kurulan kadın sığınma evi 2004 yılındaki genel seçim sonrası farklı bir hizmet için dönüştürülmüştür. Aile Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 1998 yılında sığınma

evleri yönetmeliği çıkarılmıştır. Bütün sığınma evleri fiziki koşulları, başvuru, kabul, ayrılma, kalış süresi giriş ve çıkış saatleri gizlilik gibi husussularda ASHB Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliğe doğrultusunda işlemlerini yürütmüştür (Ustabaş, 2014: 103).

Şiddet ortamından korunmak güvenli bir barınak bulmak amacıyla kadın konukevinde kalan kadınlarla yapılan çalışmalar incelendiğinde;

Ankara'da bir sığınma evine aile içi şiddet nedeniyle talepte bulunan 35 kadınla 1999 yılı Ocak-Temmuz ayları arasında yapılan görüşmede kadınların problem çözme becerileri değerlendirilmeleri, kızgınlık, umut ve özsaygıları arasındaki ilişkiyi araştırılmıştır. Kadınların problem çözme yeteneklerini algılama ile umut ve özsaygı arasında ters yönde kızgınlıklarını kontrol edebilmeyle devamlı dışa karşı kızgınları arasında aynı yönde ve anlamı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Bu durum neticesinde de özsaygının problem çözebilme yeteneği ile umudu, devamlı dışa yönelik kızgınlık ve kırgınlığın da kontörlünü yordadığı fark edilmiştir.

Erdoğan ve Aktaş, Bayram, tarafından İstanbul'da bir ilçe belediyesinin hizmet verdiği sığınma evinde kalan 15 şiddet mağduru kadınlarla Şubat- Temmuz 2006 tarihleri arasında görüşme yapılmıştır. Çalışmada fiziksel şiddetin kadınların günlük hayatlarının kontrol, utanma, korku, yalnızlık, özgüven eksikliği özerlik kaybı gibi benzeri duyguları yansımıştır. Şiddet etkileri ise sabır, boyun eğme kaderci ve dini ifadelerle baş etme yolları açıklanırken, kızgınlıklarını da aile arkadaş ve yakınların olumsuz tavırları sebebiyle güçlenmiştir.

Akyazı (2010), İstanbul'da bulunan sığınma evinde kalan 18-5, yaş arası aile içi şiddet mağduru 59 kadınla yaptığı araştırmasında kadınların % 76.3'ü en az psikiyatrik tanıya sahip olduğu % 50.8'i TSSB, %37.3' ü majör depresyon, % 23.7'si yaygın anksiyete bozukluğu, % 5.1'i sosyal anksiyete bozukluğu, % 35.6'sı özgül fobi, %10.2'si, panik bozukluk, % 1.7'si OKB, % 10,2' si uyum bozukluğu, % 1.7'si distimik bozukluk, % 3.4' ü somatizasyon bozukluğu tanısı almıştır. TSSB tanısı alan 17 kadın (%28.8) beraber, major depresyon tanısı da konulmuştur. Yapılan araştırmada kadınlarının tamamında fiziksel şiddete ek olarak duygusal ve ekonomik şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Kadınların gebelik dönemlerinde % 85.7'

sinin en az bir şiddet türüne maruz kalmış; ayrıca kadınların %59' unda en az bir kez intihar girişiminde bulunduğunu % 39' unun intihar eyleminin şiddet gördükten sonra olduğu tespiti yapılmıştır. En az bir psikiyatrik tanısı ve çocukluk döneminde kötü muamele mağduru intihar girişimi için tehlike faktör olduğu tespit edilmiştir.

Aydın (2014), Çankaya Belediyesi Kadın Sığınma Evinde kalan aile içi şiddet mağduru 32 kadınla görüşme yapmıştır. Araştırmaya göre kadına yönelik aile içi şiddetle ailenin korunmasını sağlayan dayanışma örüntüleri arasında bağ olduğunu, kadına yönelik aile içi şiddetin, ailenin kutsallığı, temel bireysel hak ve özgürlüklerden üstün tutan anlayış kapsamında biçimlenen aslında aile içi şiddette maruz kalan kadının da içinde olduğu ilişkiler ağınca üretildiğini açıklamıştır.

Salman (2015), Kocaeli ve İstanbul'daki kadın konuk evinde kalan okur-yazar olan ve en az bir şiddet türüne maruz kalmış zihinsel engel ve psikotik bozukluk tanısı olmayan, 79 kadınla görüşme yapmıştır. Görüşmecilerin % 94.9'unun fiziksel şiddet, % 97.5' inin duygusal şiddet, %86.1'i ekonomik şiddet, % 65.8'i cinsel şiddete maruz kaldıklarını ifade ederken; katılımcıların %58.2' si şiddet türlerinin hepsine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Kişilerin % 84.8'i partnerleri tarafından,% 49.4'ü aile üyelerince şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.

Küçükali (2016), Aile Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı, Erzurum, Erzincan, Bayburt illerindeki kadın konukevi hizmetinden faydalanan 81 katılımcıyla 2015 yılı Nisan ve Aralık ayları arasında araştırma yapmıştır. Katılımcıların farklı şiddet türlerine maruz kaldıkları için konukevlerine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Barınma ve ekonomik sorunlar nedenli başvuran katılımcılar %23.5'tir. Can güvenliği tehlikesi nedeniyle kuruma başvuran kadınlar ise yüzde %2.5 ve çeşitli nedenlerden ötürü kurumda kalma talep etme nedenleri de yüzde 2.5'tir. Toplumsal baskının fazla olduğu, yakın dost ve akrabaların gözetimi altında bulunan ailelerde ise şiddete mağduru kadınlar uğradığı şiddeti başkalarına anlatmaktan çekinmekte, durumun diğerleri tarafından bilinmesini kendisi de çevresi de istememektedir. Bu durum şiddeti azaltmamakta aksine süreklilik oluşturmasına neden olmaktadır.

Çağlayan (2018), İzmir ASH İl Müdürlüğüne bağlı kadın konukevlerinde kalan 96 kadınla 2016-2017 yılları arasında görüşme yapılmıştır. Katılımcılardan 59 'unun

şiddet öyküsünün olduğunu 37'sinin ise şiddet öyküsünün bulunmadığı görülmüştür. Şiddete maruz kaldığını belirten katılımcıların yüzde 89.8'i fiziksel şiddete, yüzde 39'u cinsel şiddete, yüzde 91.5'i psikolojik şiddete, yüzde 62.7'si ise ekonomik şiddete maruz kaldığını açıklamıştır. Şiddet mağduru kadınların % 91.5'i eşlerinde veya partnerlerinden % 8.5'i ise diğer aile fertlerinden gördüklerini ifade etmişlerdir.

Danışman ve ark (2018), eşleri tarafından şiddet mağduru 16-58 yaş aralığındaki 112 kadınla Ankara, Mersin, Batman ve Kocaeli illerindeki kadın konukevlerinde kalan kadınlarla görüşme yapmıştır. Katılımcıların yüzde 80.3'ü duysal şiddete, yüzde 71,3'üde fiziksel şiddete, yüzde 54.9'uda cinsel şiddete maruz kaldıklarını ifade etmiştir.

Mutlu (2019), Trakya Bölgesinde ASHB bağlı Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ" illerindeki 3 kadın konukevlerinde hizmet alan 69 şiddet mağduru kadınlarla araştırma yapmıştır. Katılımcılara anne- babalarının şiddetlerine tanık olup olmadıkları ve anne-babalarından şiddet görüp görmedikleri sorulduğundan ebeveynlerinden şiddet gören katılımcıların oranı yüzde 44.9 şiddet görmediğini belirten katılımcıların oranı ise yüzde 55.1'dir. Ebeveynleri tarafından şiddet mağduru olan kadınların yüzde 77.42 'sinin babasının annesine şiddet uygulandığını ifade ederken, yüzde 22.58 'inin de anne - babanın karşılıklı birbirlerine şiddet uyguladıkları söylemişlerdir. Katılımcıların cevaplarına göre yüzde 90.31 oranında fiziksel şiddete maruz kalırken sadece yüzde 9.69 oranında duygusal, sözel ve psikolojik şiddete maruz kalındığı tespit edilmiştir. Araştırmadaki şiddet mağduru katılımcıların şiddete kimin tarafından maruz kaldığını da, yüzde 71'inin eşleri, yüzde 24.6'sı anne-baba ya da kardeşleri tarafından şiddete maruz kaldıkları ifade etmişlerdir. Ayrıca sevgilisi tarafından şiddete maruz kalan katılımcılar yüzde 2.9 iken yakın akraba ya da nikâhlı eş tarafından şiddete maruz kalma oranları ise yüzde 1.4 olduğu saplanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre "her zaman" şiddete maruz kalan kadınların oranı yüzde 20.3 iken, "sık sık" şiddet gören kadınların oranı yüzde 43.5 'tir. "Ara sıra" şiddet gördüğünü ifade eden kadınların oranı yüzde 36.2 'dir. Veriler sonucunda, katılımcıların yetişkinlik döneminde maruz kaldıkları şiddet biçimleri ise fiziksel şiddet yüzde 85.5, duygusal şiddet yüzde 4.3'ü ekonomik şiddet yüzde 1.4'ü sözlü şiddet yüzde 4.3'ü psikolojik şiddette yüzde 4.3 olarak maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Şiddet mağduru

kadınlara ne tür şiddet uyguladıkları ise yüzde 62.5 'i karşılıklı fiziksel şiddet uyguladıklarını ifade ederken, yüzde 37.5 'i ise karşılıklı duygusal şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların yüzde 11.6'sı çocuklarına şiddet uyguladığını söylemiştir. Uygulanan şiddet biçimleri ise yüzde 87.5'inin çocuklarına fiziksel şiddet uyguladıkları ve geriye kalan yüzde 12.5'inin sözel şiddet uyguladıkları belirmiştir.

Karabacak (2019), Aksaray Kadın Konukevi hizmetinden faydalan 12 kadınla görüşme yapmıştır. İnceleme sonucunda, kadınların sıklıkla fiziksel olmayan şiddet türlerine maruz kaldıkları fakat fiziksel olmayan şiddetle ilgili farkındalıkların olmadığı görülmüştür. Araştırma sonucunda katılımcılarının hepsinin çeşitli psikolojik şiddet biçimlerine maruz kaldıkları ancak sadece 1katılımcının psikolojik şiddeti sözel şiddet olarak tanımlayabildiğini diğerlerininse bir şiddet biçimi olarak ifade edemedikleri görülmüştür. Katılımcılarının hepsinin cinsel şiddete maruz kaldığı, katılımcılardan ikisinin farklı cinsel ilişki türlerine zorlandığı, iki sininde hap içilerek tecavüze maruz kaldığı ve iki sininde ise bazen dövülerek cinsel ilişkiye zorlandıklarını belirtmişlerdir. Cinsel şiddeti aile içinde kalması gereken bir durum olarak algıladıkları ve bir şiddet biçimi olarak algılamadıkları görülmüştür. Bununla beraber kadınların hepsinin çeşitli içimlerde ekonomik şiddete maruz kaldıkları, bazıları eşinin kendisini çalışmasına engel olduğunu kazandığı paradan kendisine ve çocuklarına vermediğini, bazıları ise sadece kendilerinin çalıştığını ve kazandığı paranın elinden alındığını söylemişlerdir. Ancak katılımcılar bu durumu bir şiddet türü olarak değil kıskançlık ve bencillik olarak ifade ettikleri görülmüştür.

Yapılan araştırmalardan hareketle kadınlar maruz kaldıkları şiddet türlerinden uzaklaşmak için varsa beraberindeki çocuklarla birlikte güvenli bir sığına ihtiyaç duymuşlardır. Konuk konukevleri kadınların barınma, korunma ve güçlenmesi amacıyla hizmet veren kuruluşlardır. Kadına yönelik şiddet kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisinden kaynaklı toplumsal bir sorundur. Bu kapsamda evlilik kurumu kadını kontrol altına almanın bir aracı olarak sorgulanmış ve kadına yönelik şiddetin evin dışına çıkarılmasına sağlamıştır. Evin dışında güvenli bir barınak ihtiyacı kadın konukevlerinin şiddetle mücadelede etkili bir araç olarak ortaya çıkmıştır. Şiddet ortamından uzak güvenli bir ortam oluşturan kadın konukevleri kadınların çaresizlik

ve yalıtılmışlık duyusundan kurtararak güçlenmesi ve erkek üstünlüğü fikrini oluşturan toplumsal yargı tutum ve davranışların değiştirilmesini amaçlamıştır.

4. Bölüm

Antalya İli Belediye Kadın Konukevi Müdürlüğündeki Şiddet Gören Kadınların Yaşam Deneyimleri ve Gelecek Planları Analizi

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örneklemi veri toplama araçları araştırmanın sınırlıkları ve araştırmayla ilgili yapılan analizlere yer verilmiştir.

4. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmış olup; veri araştırma ve toplama yöntemlerinden olan derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşam deneyimleri ve geleceğe dair planlarını kadın konukevinin kazanımlarını öğrenebilmek için 31 kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Antalya Büyükşehir Belediye Kadın Konukevi Müdürlüğü'nden yazılı izin alınmıştır Ek (1). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kadın konukevlerinde görüşme yapabilmek amacıyla başvuru yapılmış olup gerekli izin Covid-19 sürecinde yatılı kurumlara dışarıdan ziyaretlere kapalı olduğundan başvuru kabul edilmemiştir. Bu sebeple Antalya Büyükşehir Belediyesine bağlı konukevinde gönüllülük esasına uygun olarak görüşmeyi kabul eden kadınlarla gerçekleştirilmiştir.

4.1 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Türkiye'de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı 111 konukevi, yerel yönetimlere bağlı 32, İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bağlı 2 konukevi STK bağlı 1 olmak üzere ülkede toplam 146 kadın konukevi toplam 3.508 kapasiteyle hizmet vermektedir (KSGM,2021:73-74). Antalya ilinde ASHB bağlı 3 kadın konukevi, Büyükşehir Belediyesine bağlı 1 kadın konukevi yer almaktadır.

Araştırmanın örneklemini Antalya ilinde Büyükşehir Belediyesine bağlı kadın konukevinde kalan şiddet mağduru olan 31 kadın oluşturmaktadır.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada bilgi kaynağı olarak kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşam deneyimleri ve gelecek planları hakkında görüşlerini, aile yapısı sosyo-demografik özelliklerini, kadın konukevi sürecini, geleceğe dair planları kişisel deneyimlerini, olayları algılayış şekilleri ve olaylar arasındaki bağlantıları incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Görüşme, nitel araştırmalarda çok sık başvurulan, veri toplama yöntemlerinden birisidir. Bu sayede görüşmeci, kendini birinci elden ifade edebilirken, araştırmacı da görüşme yaptığı kişilerin, bakış acısını, anlam dünyasını, özel durumlarıyla ilgili duygu düşünce ve deneyimlerini onların anlatımları yardımlarıyla derinlemesine, öğrenme imkanı sağlamıştır. Bilindiği üzere kadına yönelik şiddetin tek bir sebebi olmadığı gibi birçok sebebi olan, kısır bir döngüdür. Bu sebeple şiddetin nedenleri, sıklık ve türleri hakkında araştırılan konunun, bütün yönünü ele alabilmek, amacıyla genelde acık uçlu soruların sorulduğu ve ayrıntılı cevaplara ulaşılmasına imkân veren, yüz yüze ve bire bir bilgi toplanmasını sağlayan ve karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerine, tecrübelerine, bilgilerine ve gözlemlerine ulaşmak için derinlemesine ve keşfedici görüşmelerle veri toplamak amaçlanmıştır (Tekin, 2006: 101-102).

Bu doğrultuda elde edilen veriler analiz edilirken, araştırılan konu ile ilgili genel bir bakış acısı elde edebilmek için, betimsel analiz yönteminden faydalanılmıştır. Betimleyici araştırmalarda incelenen konu araştırmacı tarafından doğal biçimde araştırılır ve betimlenir. Betimleyici araştırmalarda, araştırmaya hipotezle başlanmadığı ve olaylar arasında nedensellik bağı aranmadığı, açıklama ve tahmin hedefli olmadığından nitel teknik yöntemi kullanılır. (Gaziyev ve Boyacıoğlu, 2021: 239).

Dey (1993) tarafından geliştirilen nitel analiz olarak adlandırdığı sürecini betimleme, sınıflama ve ilişkilendirme olarak üç bölümde araştırmaktadır. Betimleme yönteminde kişi, nesne ve olaylarla ilgili temel nitelikleri yazılı olarak anlatılmaktadır. Nitel analiz üzerinde araştırılan kavramın, eksiksiz ve geniş bir şekilde betimlenmesi önem taşımaktadır. Betimleme, gözlemlenen durumun nedenleri, gerekçelerini ve davranışlara neden olan, fikrin de ortaya çıkmasını içeren süreci ifade eder. Farklı yönden bakıldığında davranışın ortaya çıktığı, geniş toplumsal bağlamda ve tarihsel açıdan betimleme sürecinin önemli unsurlarıdır. Toplumsal bağlam kültür, kurum, örgüt ve grup gibi birleşenleri içermektedir. Betimleme sürecinin tamamlanmasından sonra toplanmış olan veriler belli temalar kapsamında sınıflandırılır. Bu sayede araştırmacı veriler arasında bir karşılaştırma yapabilme imkânına kavuşmuş olur. Geliştirilen temalar birbirleriyle ilişkilendiren, araştırmacı veri seti içinde bulunan değişkenler arasındaki farklılıkları inceleyerek sonuç kısmında ise bu değişkenlikler arasındaki bağlantıyı kurmaya çalışır. Bu sayede araştırmaya konu olan olayı açıklanmaya çalışılır (Özdemir, 2010: 330).

Başka bir ifadeyle betimsel analiz, çeşitli veri toplama yöntemleri ile elde edilmiş bulguların daha önceden belirlenmiş başlıklara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını kapsayan nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilen bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde açıklamaktır (Eryılmaz ve Deniz, 2019:332). Yukarıda da belirtildiği gibi betimsel analizde elde edilen bulgular, daha önceden belirlenmiş başlıklar altında özetlenerek yorumlanır (Kutluhan ve Zinderen, 2021: 92).

Görüşme formları literatür taraması yapılarak oluşturulmuş Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden Ek (2) etik kurul onayı alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk kısmında görüşmecilerin sosya-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla yaş, eğitim, meslek, sosyal güvence durumu, anne-baba eğitim ve çalışma durumlarını belirleyici 10 soru yer almıştır. Formun 2. kısımda ise gündelik yaşam hakkında bilgilerini belirleyici 9 sorudan oluşmaktadır. Formun 3.kısımda ise konukevine ilişkin bilgiler belirlemek üzere 5 soru yer alırken; geriye kalan 4. Kısımda, gelecek planları hakkında bilgiler ile ilgili 4 soru yer almıştır Ek (3). Gündelik yaşam, kadın konukevine geliş süreci ve gelecek planları hakkında

görüşmecilerin görüşlerini öğrenebilmek için hazırlanan görüşme formu, Garalova (2019), Mutlu (2019), Seval (2019) ve Şimşek (2018) tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış soru formlarından uyarlanarak hazırlanmıştır. Görüşmeye başlamadan önce araştırmanın amacı, şekli ve not alınacağı katılımcıya bilgi verilmiş gönüllülük esasına göre katıldığına dair yazılı izni alınmıştır Ek (4). Konukevi kurallarından dolayı ses kaydı ve görüntü alınamamıştır. Görüşmeler konukevinde Birim Sorumlusu odasında ya da Kuruluş Müdür odasında, her bir görüşmeciyle sadece bir kez yapılarak görüşmenin niteliğine bağlı olarak ortalama 30-50 dk süre ile görüşmeciyle yalnız kalarak veya beraberindeki çocuklar eşliğinde yüz yüze yapılmıştır. Görüşmecilerin kimlik bilgilerinin gizli kalmasını sağlamak amacıyla her bir görüşmeciye G1,G2,G3 diye kodlanmıştır. Verilen kodlar doğrultusunda analiz yapılmıştır.

Betimsel analiz yöntemiyle yapılan araştırmada, konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşam deneyim ve gelecek planları incelemek amaçlanmıştır, Görüşme yapılırken araştırmaya dâhil edilen görüşmecilerin Antalya Kadın Konukevi hizmetinden faydalanmakta ve şiddet mağduru olması yer almaktadır . Bu kapsamda yarı yapılandırılmış soru formu yoluyla elde edilen veriler görüşme sonucu World'e aktarılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler dört evrede incelenmiştir.

* Birinci evrede, görüşme sorularından hareketle elde edilen verileri incelemek için bir çerçeve oluşturulmuş ve bu çerçeveye göre bulguların hangi temalar altında sınıflandırılacağı belirlenmiştir.

* İkinci aşamada, önceden oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunarak sınıflandırılmıştır. Tanımlama amacında seçilen veriler anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya getirilmiştir.

*Üçüncü evrede, sınıflandırılan veriler tanımlanarak ilgili yerlerde doğrudan alıntılar yapılarak güçlendirilmiştir. Bu evrede verilerin kolay bir şekilde anlaşılabilmesi için okunur bil dille açıklanmasına ve gereksiz tekrarlardan kaçınılması dikkat edilmiştir.

*Dördüncü ve son evrede bulgular açıklanmış, ilişkilendirilerek anlamlandırılmıştır. Araştırma bulgular değerlendirme yapılırken elde edilen bulgular TÜİK, BM, WHO, TUBİTAK ve ASHB, UNFPA, UNİCEF gibi kurumların güncel

verileri merkeze alınarak ikincil veriler ve derinlemesine görüşmeler sonucunda birincil veriler de kullanılmıştır. Neden sonuç ilişkileri bulgular arasında açıklamaya çalışılmıştır.

4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada derinlemesine görüşme yapılarak veri elde etmek amaçlanmış; derinlemesine görüşme yönteminin temel ilkelerinden biri araştırmacı ve görüşmecilerin yüz yüze önceden hazırlanmış sorularla keşfedici bir şekil bilgi edinmek olduğundan tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi nedeniyle tez öneri formunda belirtilen tarihler arasında yapılamamıştır. Görüşmeler 1 Nisan -27 Kasım 2021 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Ayrıca görüşme yapılan konukevinin pandemi dolayısıyla ve pozitif vaka olduğunda kurumun karantinaya alınması ve kadın kabulünün yapılamaması yeterli örneklem sayısına ulaşmayı zorlaştırmıştır. Görüşme esnasında kimi kadınlar konukevi hakkındaki soruları, konukevinde kaldıklarından çekinerek cevaplamıştır.

4.4. Bulgular

Kadın konukevi hizmeti alan şiddet mağduru kadınların sosyo-demografik özellikleri konukevi hakkında düşünceleri gelecek planları hakkında derinlemesine görüşme yapılarak veriler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

4.4.1. Demografik Özellikler

Bu bölümde gönüllülük esasına uygun olarak katılan görüşmecilerin kimlik bilgilerini deşifre etmemek ve gizlilik ilkelerine bağlı kalmak amacıyla görüşmeye katılımı kabul eden 31 görüşmeciye birinci kişiye G1, ikinci kişiye G2 şeklinde yapılan kodlamaları kullanılarak sosyo- demografik özellikler, hakkında tanıtıcı bilgiler vermek amaçlanmıştır.

Tablo: 3 Görüşmecilerin Yaş Durumları

Yaş	Sayı	%
18-25	7	22.58
26-35	12	38.71
36-45	7	22.58
46-51 yaş	5	16.13
Toplam	31	100

Araştırma kapsamında görüşülen şiddet mağduru kadınlardan %38.75'inin 26-35 yaş arasında olduğu görülmüştür. Görüşmecilerden % 16.13 'ü ise 46-50 yaş üstü kadınlardan oluşmuştur. Tablo incelendiğinde 26- 35 yaş aralığında yoğunluk olduğu görülmüştür. Yapılan diğer araştırmada da Şimşek (2018), 20-40 ve 40-50 yaş aralığındaki şiddet mağduru kadınların konukevi hizmetinden faydalanma oranın fazla olduğunu, Yalçın (2014) ve Öztürk (2008) araştırmalarında, konukevinde kalanlarının büyük kısmının 21-40 yaş aralığında olduğu belirtmişlerdir. Sallan Gül (2011)'ün çalışmasında, konukevinde kalan kadınların % 60'ının 14-28 yaş arasında olduğu görülmüştür (Şimşek, 2018: 59).

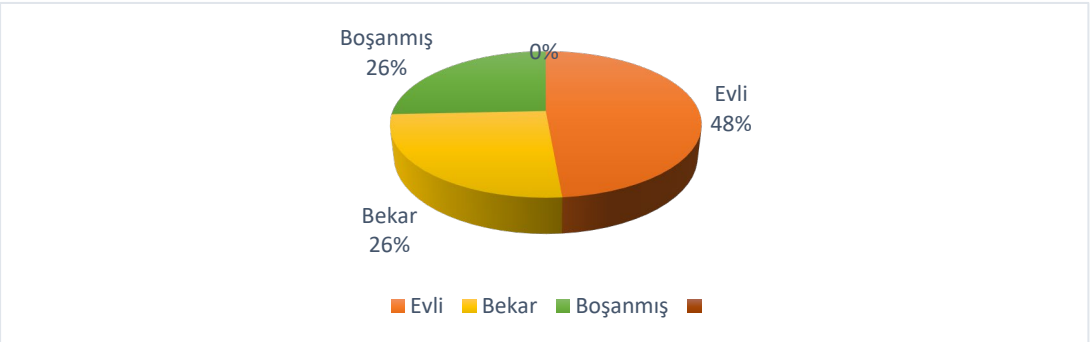
Tablo: 4 Görüşmecilerin Eğitim Durumları

Eğitim Durumları	Sayı	%
Okuyor ama Yazamıyor	1	3.23
İlkokul	6	19.35
Ortaokul	5	16.13
Lise	14	45.16
Önlisans	2	6.45

Lisans	3	9.68
Toplam	31	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, katılımcılardan %3.23'ünün okuyor ama yazamıyor, %19.35'inin ilkokul, 16.13'ünün Ortaokul, % 6.45 kişi Ön Lisans, % 45.16'sının Lise, % 9.68'inin Lisans mezunu olduğu sonucu görülmektedir. Eğitim durumlarına bakıldığında lise mezunu sayısının daha fazla olması dikkat çekmektedir. Her eğitim düzeyinden kadınların konukevi hizmetlerinden faydalandığı görülmüş olup, genel anlamda eğitim düzeyinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarında, 2008-2019 yılları arasında 25 ve daha üstü yaşlarda olup en az bir bir eğitim-öğretim kademesini bitirenlerin toplam nüfus içindeki paylarının yıllar itibariyle artığını açıklamıştır. En az bir bir eğitim-öğretim kademesini bitiren 25 ve daha üstü yaşlardaki kişilerin toplam nüfus içindeki payı 2008 yılında %81.1 iken 2019 yılında %91.0 olmuştur. En az bir bir eğitim-öğretim kademesini bitirenlerin oranları cinsiyete göre incelendiğinde 2008 yılında, kadınlarda %72.6 iken erkeklerde %89.8 olan bu pay 2019 yılında kadınlarda %85.7 ve %96.4 olmuştur (TUİK, 2021). Görüşme yapılan kadınların eğitim durumlarına bakıldığında, eğitim düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Erken yaşta yapılan evlilikler, eğitim hayatlarının bitmesine ya da yarıda bırakılmasına sebep olmuştur. Anne ve babanın eğitim durumu, toplumsal kalıp yargıları, kız çocuğunun eğitime katılım hakkının erkekler kadar önem verilmemesi, geçmiş yıllarda zorunlu öğretim süresinin düşük olması gibi nedenlerle genel anlamda, kadınların eğitim seviyelerinin istenilen düzeye ulaşmadığı görülmektedir.

Şekil 6. Görüşmecilerin Evlilik Durumu

Görüşmecilerin medeni durumları incelendiğinde, kadın konukevinde kalan şiddet mağdurlarının%48'ini evli olan kadınlar oluşturmuş ve % 26' sının boşanmış ve %26'sının bekâr oldukları tespit edilmiştir. Tablodaki verilerden dikkatle evli kadın oranın daha fazla olduğu görülmüştür; ayrıca TÜBİTAK'ın 2014, araştırma verilerine göre de konukevinde kalan kadınların %38.1'i evli, % 15. 5'inin bekâr olduğu ve evli olan kadınların daha fazla şiddet mağduru olduğu sonucuna ulaştığı söylenebilir (Yalçın, 2014: 89) . Bu durum kadınların daha çok aile içi şiddete maruz kaldığı eş ve partneri tarafından şiddet mağduru olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo: 5 Görüşmecilerin Meslekleri

Meslek	Sayı	%
Yok	3	9.67
Belirtmedi	1	3.23
Ev hanımı	8	25.81
Öğrenci	2	6.45
Hukuk/Astroloji	1	3.23
Öğretmen	1	3.23
Teknik Teknoloji	1	3.23
Kuaför	2	6.45
Usta yardımcısı	1	3.23
Güvenlik görevlisi	1	3.23
Satış elemanı	1	3.23
Serbest meslek	1	3.23
Esnaf	1	3.23
İşçi	1	3.23

Tıbbi Sekreter	1	3.23
Otel görevlisi	1	3.23
Hasta Bakım	2	6.45
Gündelik işler	1	3.23
Aşçılık	1	3.23
Toplam	31	100

Yukarıdaki tablodan hareketle görüşmecilerin meslek durumları incelendiğinde, daha çok hizmet sektöründe yoğunluk olduğu görülmüştür. Kadınların en yoğun olarak istihdam edildiği sektörler kırsal kesimde, çoğunlukta ücretsiz olarak tarım işçisi olarak çalışırken, kentte ise hizmet sektörü yer almıştır. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2014 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İndeksine göre Türkiye 142 ülke arasında 125'inci sırada yer alırken; kadınların istihdama katılımı ve fırsat eşitliği açısından 132'inci bulunmaktadır (UNİCEF, 2015 E.T. 22.06.2022). Ayrıca Avrupa İstatistik Ofisi [Eurostat] verilerine göre Türkiye'de kadınların istihdama katılım oranı %29.7 iken bu durum TÜİK verilerinde ise %25.6 olarak açıklanmıştır (UNİCEF, 2013:15).

Türkiye'de hane halkı işgücü araştırma verilerinde, eğitim seviyesi ve iş gücü katılım payına göre, 2020 yılında kadınların eğitim durumu yükseldikçe iş gücüne katılım oranının artığı görülmüştür. Okuryazar olmayan kadınların istihdamdaki oranı %12.4 lise altı eğitimli kadınların istihdamdaki oranı % 24.1 Lise mezunu kadınların istihdama katılım oranı % 29.9 meslek ya da teknik lise mezunu istihdamdaki oranı % 37.0 iken yükseköğretim mezunu kadınların istihdamdaki oranı % 65.6 olarak açıklanmıştır (TUİK, 2021).

Tablo: 6 Görüşmecilerin Anne Eğitim Durumları Dağılımı

Eğitim Durumu	Sayı	%
Okumamış	9	29.03

Okur- yazar değil	5	16.13
İlkokul	8	25.81
Ortaokul	2	6.45
Lise	3	9.68
Üniversite	2	6.45
Belirtmemiş	2	6.45
Toplam	31	100

Yukarıdaki tabloyu yorumlamaya geçmeden önce eğitim ve çalışma arasında güçlü bir ilişkinin olduğu yer aldığı görülmektedir. Eğitim sadece toplumsal yaşama hazırlamadığı gibi kültürel kazanımlara ek olarak, istihdam imkânları sunmasıyla, ekonomik olarak da kazanç elde etme imkânı sunmaktadır (Gedik, 2021: 2014). Tabloda 6'da görüşmecilerin annelerinin eğitim durumlarına vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde; kadınlar, % 29.03 oranla annelerinin herhangi bir eğitim sisteminden faydalanmadığını "*okumamış*" olarak belirtmişlerdir. Kadınlar % 16.13 oranla ise annelerinin okuryazar olmadığı % 25.81'lik oranla anne eğitim durumlarının ilkokul mezunu olduğu, % 9.68'lık oranın ise lise mezunu olduğu yanıtları alınmıştır. Tablo incelendiğinde ortaokul, üniversite ve eğitim durumu bilinmeyenlerin benzer oranda olduğu (% 6.45) görülmektedir.

Tablo: 7 Görüşmecilerin Anne Mesleklerinin Dağılımı

Meslek	**Sayı**	**%**
Yok	3	9.67
İlkokul	1	3.23
Öldü	4	12.90
Çiftçi	3	9.67
Belirtmedi	1	3.23
Terzi	1	3.23

Tadilatçı	1	3.23
Ev hanımı	17	54.84
Toplam	31	100

Görüşmecilerin anne meslek durumu incelendiğinde, 3 kişi herhangi bir mesleğinin olmadığını "*yok*" bu durumda ücretsiz ev işçisinin görünmez emek olduğu ataerkil sistemin dayattığı yargıların benimsendiği sonucuna varılabilir.

Görüşmecilerden 1 kişi annesinin mesleğinin "*ilkokul*" olduğunu söylemesi dikkat çekmiş, öğrenim durumu ile meslek kavramını eşleştirdiği görülmüştür. 4 görüşmeci annesinin mesleğini "*öldü*" olarak tanımlamıştır. 3 görüşmeci ise annesinin mesleğinin çiftçi olduğunu, 1 görüşmeci ise anne mesleğini söylemek istemediğini, 1 görüşmeci anne mesleğinin "t*adilatçı*" olduğunu, 1 görüşmeci anne mesleğinin "t*erzi*" olduğunu, 17 görüşmeci ise anne mesleğinin "*ev hanımı*" olduğunu ifade etmiştir. Tablo 6'dan anlaşıldığı üzere kadınların aktif çalışma yaşantısı içerisinde olmadığı sonucuna varılabilir. Türkiye'de kadın istihdamına bakıldığı zaman, genel anlamda; kadınların eğitim seviyesinin düşüklüğü, köyden kente göç ile birlikte kentteki çalışma hayatında katılamama ya da kırsalda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların, kentlerde düşük ücretli kayıt dışı işlerde, ev işçisi olarak çalışmasına neden olmaktadır. (Tömen ve Sarvan : 347).

Tablo: 8 Baba Eğitim Dağılımı

Eğitim	**Sayı**	**%**
Okumamış	3	9.68
Okur-yazar değil	2	6.45
İlkokul	12	38.71
Ortaokul	4	12.9
Lise	6	19.35
Üniversite	2	6.45
Belirtmedi	2	6.45

Toplam	31	100

Babalarının eğitim durumu bakıldığında, katılımcılardan % 9.68'inin babasının "okumamış" diye belirtmiş % 6.45'inin babası okur-yazar değil, %38.71'nin babasının ise ilkokul mezunu olduğu ve % 12.90'ın babasının ortaokul, %19.35'inin lise, babası üniversite mezunu olan % 6.45'inin G14 ve G15 sırasıyla yabancı uyruklu oldukları ortaya çıkmıştır. %6.45'i de belirtmek istememiştir.

Tablo: 9 Görüşmecilerin Baba Mesleklerinin Dağılımı

Meslek	**Sayı**	**%**
Bekçi	1	3.23
Kamyoncu	1	3.23
Matbaacı	1	3.23
Tatlıcı	1	3.23
Nakliyeci	1	3.23
Ressam	1	3.23
Operatör	1	3.23
Serbest meslek	2	6.45
Yok	2	6.45
İşçi	2	6.45
Öldü	4	12.90
Belirtmedi	1	3.23
İlkokul	1	3.23
Çiftçi	6	19.35
Emekli	5	16.10
Memur	1	3.23
Toplam	31	100

Babalarının meslekleri sorulduğunda ise, 2 görüşmeci "*Yok*" olarak cevaplamış, 1 görüşmeci de belirtmemiştir. 4 kişi "*öldü*''demiş,1 kişinin babası "*bekçi*", 1 kişinin "*kamyoncu*", 1 kişin babası "*matbaacı*" 1 kişinin babası "*tatlıcı*" şeklinde görüşmeciler ifade etmiştir. 1 görüşmeci ise baba mesleği sorulduğunda "*ilkokul*" cevabı vermiştir. 1 kişinin babasının "*nakliyeci*" 1 kişin baba mesleği "*operatör*" olduğu 2 kişi de "*serbest meslek*" 5 kişinin babasının "*emekli*" olduğunu, 6 kişinin "*çiftçi*", 1 kişi "ressam", 2 kişi ise babalarının "*işçi"* olduğunu söylemiştir. 1 kişinin ise "*memur*"dur. Sonuç olarak baba mesleklerinde de hizmet sektöründe yoğunluk olduğu görülmüştür.

Tablo: 10 Görüşmecilerin Uyruğu

Katılımcı	**Sayı**	**%**
Türk Vatandaşı	28	90.32
Yabancı Vatandaş	3	9.68
Toplam	31	100

Uyruğuna bakılmaksızın şiddet mağduru her kadın, Kadın Konukevleri hizmetlerinden faydalanmış olup; araştırmaya katılan görüşmecilerin vatandaşlık durumu incelendiğinde, %90.32 sinin Türkiye Vatandaşı olduğu %9.68 ise yabancı uyruklu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar görüşmecilerin meslek ve eğitim durumlarını etkilediği gözlenmiştir.

Tablo: 11 Görüşmecilerin Çocuk Sahibi Olma Durumu

Çocuk Durumları	**Sayı**	**%**
Var	22	70.97
Hamile	1	3.23

Yok	8	25.85
Toplam	31	100

Tablo 10 verileri incelendiğinde, görüşmecilerin %25.85'inin çocuk sahibi olmadığı, % 3.23'ünün gebelik durumunun olduğu, geriye kalan %70.97 'inin ise çocuk sahibi olduğu görülmüştür.

Tablo: 12 Görüşmecilerin Çalışma Durumları

Çalışma Durumları	**Sayı**	**%**
Çalışan	6	19.35
Çalışmayan	19	61.29
Belirtmeyen	6	19.35
Toplam	31	100

Çalışma durumları incelendiğinde, görüşmecilerin % 61.29' unun çalışmadığı, 19.35'inin aktif olarak çalıştığı bu sebeple kendilerine ait ekonomik gelirlerinin bulunduğu, 19.35'inin belirtmediği görülmüştür. Toplumunun bakış açısı, geleneksel aile yapısı ve eğitim seviyesinin düşük olması, kadınların çalışma hayatına dâhil olmasına engelleyen nedenlerdendir.

Kadınlar çalışma hayatında dahil olsa bile cinsiyet temelli belirtilenen görevlerden dolayı tüm sektörlerde yer edinememişlerdir. Tekrara dayalı ve daha az bilgi ve yetenek gerektiren işlerde çalışan kadınların ücretlerinin düşük seviyede olmasına neden olmuştur. Bu duruma rağmen kriz anında ilk işten çıkartılan yine kadınlar oluşturmaktadır. Çalışma ortamı, ücrette eşitsizlik ayrımcılık davranışları dışında kariyer olanakları da kadınlara erkeklerle aynı imkanlar sağlanmamıştır. Genel anlamda, toplumsal düşünce kaynaklı kadınlar her sektörde desteklenmemiş ve yer alamamıştır (Çiçen, Boyacıoğlu ve Oğuzhan, 2020: 54-55).

Tablo: 13 Görüşmecilerin Sosyal Güvenlik Sahibi Olma Durumları

SGK Durumları	Sayı	%
Var	4	12.90
Yok	5	16.13
Babadan	8	25.81
Eş	10	32.26
Belirtmedi	4	12.90
Toplam	31	100

Görüşmecilerin SGK durumu incelendiğinde %25.81 babasının, %32.26 eşinin sigortasından yararlanırken % 12.90 oranında belirtmediği %12.90 'nın kendilerinin sosyal güvencelerinin olduğunu, %16.13 'nda herhangi bir sosyal güvencelerinin olmadığını ifade etmiştir. Bu verilerden hareketle kadının çalışmaması ekonomik olarak bağımsızlığını kazanmaması, hiçbir sosyal güvencesinin olmamasından dolayı kadınlar eşlerine karşı bağımlı hale gelerek şiddete karşı savunmasız kalmışlardır.

Sosyal bilimler kaynaklarında kadınlar birçok araştırmaya konu olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde kadın ve erkeğin sosyal ve ekonomik durumları aynı biçimde etkilenmemiştir. Söz konusu ülkelerde kadınlar kalkınma sürecinde genel olarak kaynaklar üzerinde kontrol ve güçten mahrum bırakılmıştır. Tüm bu zamanda kadınların geleneksel rol nedenli ağır yükleri hiçbir biçimde hafiflememiştir (Boyacıoğlu, 2014: 84).

4.5. Gündelik Yaşam Hakkında Bulgular

Görüşmecilerin gündelik yaşamları hakkında bilgiler verilirken nasıl evlendikleri iyi bir evliğin tanımı ve maruz kaldıkları şiddet türleri ve şiddetin sıklıkları, şiddet uygulayan kişiyle yakınlık ve ilk şiddete maruz kalındığında alınan kararlar tutum ve davranışlarından hareketle bilgiler verilmiştir.

4.5.1. İlk Evlenme Yaşı ve Evlilik Biçimleri Hakkında Bulgular

Evlilik yetişkin bir kadın ve yetişkin erkek arasında gerçekleşen toplumsal olarak kabul görülmüş çoğunlukla yasal olarak tanınarak onaylanmış beraberlik veya bir arada yaşam ilişkisidir (Avşar, 2020: 14). Evlilik, kadın ve erkeğin yaşamında verilen önemli kararlardan biri olmakla birlikte toplumun temel taşlarından biri olan aile kurumunu oluşturan en önemli adımdır. Aile bireyleri ve toplumsal huzur acısından evliliğin sağlam temeller üzerinde kurulması önemlidir. Kişilik özellikleri, yetiştirilme şekilleri ve yetiştirilen çevre, aile yapısı ve evliliğe yüklenen anlam, alınan eğitim, meslek ve inanç, ruhsal durum gibi etkenler evliliğin uyumunu etkilemektedir. Kadın ve erkek arasındaki yaşanan uyuşmazlıklar evliliklerde çatışmalara neden olmaktadır. Aile fertlerinin birbirleriyle açık iletişim kurduklarında, istek, ihtiyaç ve beklentileri kırgınlarını açık bir şekilde saygı kuralları gereğince ifade ettiklerinde sorun çıkmaza girmeden kartopu gibi büyümeden sağlıklı ailelerde çözüme kavuşur. Kadın ve erkek arasında yaşanan uzlaşmazlık bazen evlilik birliğinin bitmesine ya da hiç istenmeyen şiddet olaylarına dönüşmektedir (Gözüm, 2019: 26).

Tablo: 14 Görüşmecilerin İlk Evlilik Yaşı

İlk Evlilik Yaşı	Sayı	%
14-17 yaş	8	25.81
18-25 yaş	13	41.94
30-40 yaş	4	12.90
Yanıtsız	6	19.35
Toplam	31	100

Tablo 13 verilerine göre görüşmecilerin ilk evlilik yaşı 14-17 yaş aralığında %25.81 ile dikkat çekici bir durum olarak görülmüştür. Aile Yapısı Araştırması 2011 göre, 18 yaşından küçük evlilikler %18.2 olarak tespit edilmiş, erkeklere göre kadınların küçük yaşlarda daha fazla (%29.2) evlendikleri saptanmıştır (Yalçın, 2014: 90). Konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların ilk evlilik yaşı 18-25 yaş aralığında % 41.94 bulunmuştur. İstatistik verilerinde ise her iki cinsiyette de ilk evlilik yaşının arttığını, ortalama ilk evlenme yaşı 2020 yılında erkeklerde 27.9 iken kadınlarda ise 25.1 olduğunu. Erkek ile kadın arasındaki ortalama ilk evlenme yaş farkının ise 2.8 yaş olarak gerçekleştiğini açıklamıştır (TUİK, 2021). Konukevinde hizmet gören kadınların ilk evlilik yaşları 30-40 yaş aralığındaki oran %12.90' dur. Yanıtsız olarak ise %19.35'tir.

Tabl: 15 Kadın Konukevinde Kalan Kadınları Evlilik Biçimlerine Göre Dağılımı

Evlilik Şekli	Sayısı	%
Görücü Usulü	11	35.49
Tanışarak	9	29.03
Kaçarak	6	19.35
Evlenmemiş	5	16.13
Toplam	31	100

Yukarıdaki tablodan hareketle şiddet gören kadın oranının % 35.49 ile görücü usulü evlenenlerde daha fazla olduğu fakat tanışarak evlenenlerinde şiddet görme oranının % 29.03 ile 2. sırada yer aldığı kaçarak evlenenlerin ise %19.35 olduğu, görüşmecilerden evlenmemiş olup aile içi şiddet sonucu kadın konukevinde kalan kadınların oranları % 16.13'dir. Görüşmecilere nasıl evlendiniz şeklindeki sorulara yanıtları ise şöyledir:

"Benim babamla amca çocuklarıydı o. Akraba evliliğiydi severek değildi yani babam etkili oldu. Evlenmemde annem küçükken öldü üvey annem karışmazdı bize babam verince bizde boyun eğmek zorunda kaldık." G3/Y34.

"Görücü usulü teyzemin oğlu uzaktan değil de anneannelerimiz mi kardeşmiş işte öyleymiş." G6/Y38

"İnternette tanıştık isteyerek durum olmadı bana tecavüz etti mecbur kaldım" G9/Y21

"Görücü usulü düğünde beni abisi yengesi gördü. Komşumuzun düğününe gitmiştik. Orda gördüler beni istediler." G11/Y42

"Yani benim kayınvalidemi halam tanıyordu eşimde bizim orada askerlik yaptı. Halam vesile oldu"G12 /Y46

"Kilisede evlendik orda tanışmıştık" G14/Y27

"Görücü usulü ailemin isteğiyle çevre faktörü aile baskı 15 yaşında çocuktuk işte. Ve sonu gelmedi…" G16/Y36

"Arkadaşım çalışıyordu burada otelde ben Ukrayna'daydım o tanıştırdı" G17/Y33

"Nasıl desem hocam valla babam vermedi biz fazla tanımıyorduk onlar istemeye geldiğinde babam balta koydu kapıya şiddet falan gösterdi. Sabah olmadan bizde kız kardeşimle kaçtık. Sonra kardeşimi geri gönderdik. Bizde yıldırım nikâhıyla evlendik. Pişman oldum hemen ama babam konuşmayınca dönemedim evlendim işte"G23/Y49.

"Yani liseden mezun oldum bende yurda kalıyorum (SHÇEK) O sırada bir akılla evlendim. Görücü usulü ile değil arkadaş vasıtasıyla bir ortamda tanıştık"G28/Y23

"Ben eşimle kaçarak evlendim arkadaş aracılıyla tanıştık. Önce ailem vermedi biz kaçarak evlendik 8 senelik evliliğim var bugün 22si olduğundan tam 8 senem oldu"G31/Y27

Görüldüğü üzere kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların yapmış oldukları evliliklerin büyük bir kısmı genelde aile fertlerin kararı sonucu gerçekleşen görücü usulü evliliklerden oluşmuştur. Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2011 yılında yapılan araştırma verilerinde, sosyo-ekonomik durumu düşük olan ailelerin %11.7'sinde kızlar görücü usulüyle fakat rızaları alınmadan evlendirildiklerini açıklanmıştır (Özcebe ve Biçer, 2013: 90).

4.5.2. İyi, Mutlu Evlilik Hakkında Düşünceler

Görüşmecilere iyi bir evliliğin tanımı hakkındaki düşünceleri sorulduğunda genel anlamda mutluluk, sevgi, saygı ve sadakat gibi daha çok manevi kavramlar üzerine yoğunlaştıkları görülmüştür.

"Sevgi huzur olmalı bir kap yemek olsun yeter yuvam derim susarım hiçbir sucum yokken şiddet gördüm ütüyü vurdu kafama ne sucum vardı benim G2/Y34.

"Mesele ben hiç onunla severek evlenmedim. Severek evlenmiş gibi ona çok saygı duydum severekmiş gibi çok saygı duydum. İndirdim kaldırdım. 19 yıl oldu zamanımın boşa geçtiğini düşünüyorum severek evlenmediğim için."G3/Y34.

"Saygı karşılıklı saygı ve sağlam bir temel evliliğin sağlam temeli olmalı sevgi fedakârlık yetmez en önemli güven meselesi maddiyat önemli iki tarafın çalışması önemli çalışmayan kadın ezik kadın oluyor çalışan kadın evliyken ayaklarının üzerine basıyor" G4/Y34.

"Sadakatli olması lazım (gülümseme) güvenirlik, bu kadarı yeterli olsun"G7/Y34

"Yani birini anlamak evde huzur maddiyata önem vermiyorum. Kuru ekmek yerim mutluluğumuz sağlığımız olsun o yeter"G9/Y21

"Yani çocuklarla eşinle mutlu olduğun bir yuva anne baba olarak çocuklarının yanında değil de kendi içimizde halletmeliyiz sorunları bir evde bence erkek kadın eşit olmalı iş bölümü olmalı bence kadın şunu erkek şunu yapar değil herkes yapmalı" G10/Y20

"Saygı, sevgi çerçevesinde olunca evlilik yürür. Çünkü huyunu suyunu değiştiremezsin bu saatten sonra ikimizde birbirimizi alttan alınca o şekilde evlilik yürür diye düşünüyorum"G11/Y42

"Ee sadakatli olacaksın, hürmetli, merhametli hizmetli sevgi, saygı ee yani anlayış olmadan hiçbir şey olmuyor. Tek taraflı olmuyor hiç"G12/Y46

"Yani saygı bence yani saygı merhamet güven vicdan karşı tarafta sahiplenme güven"G16/36

"Yani bir evlilikte sevgi, saygı şart bu olmayınca iyi bir evlilik olmaz bu şekilde diyebilirim."G18/Y24.

"O taş olduğunda sen kum olacan o kum olduğunda sen taş dengeleyeceksin birbirini saygı olduğunda sevgide korunur üzmediğinden saygı sevgiyi korur" G20/Y45

"Sevgi, saygı, sadakat hoşgörülü yani vicdanlı diyebilirim. Yani karşındaki kişinin insan olması ben artık insan olarak görmüyorum."G21/Y32

Görüşmeye katılan bazı kadınlar iyi bir evlilik hakkında düşüncelerini daha önce hiç yaşamadım diyerek şu ifadeleri kullanmışlardır.

"Yaşamadığım için nerden bilebilirim ki bilmiyorum ki hocam. Dürüst olmalı sadakatli olmalı yaptığı işle söyledikleri tutmalı valla çok yalancıydı benim eşim. İçiyordu belki ondandır. Hoşgörülü ve saygılı olmalı onlar gelirse iyi"G23/Y49

"Valla ben hiç iyi bir evlilik yapmadığım için işkence hakaret ne bilim huzur mutluluk ne yerseniz yeğin huzur mutluluk olmadığı için" G27/Y27.

Görüşmecilerden üçü de iyi bir evlilik hakkında evliliğin çiftlerin kendi iradesi alınması gereken karar olduğu, "Kimseyi evliliğine hayatına karıştırmama. Çocuklarını eşinin dışında kimseyi 2. Şahısları karıştırmamak"G29/Y40.

"Bence iyi bir yaşını alarak kendi özgür iradeni alarak kendi özgür iradenle yani başkasının verdiği kararla değil kendi isteğinle severek çocuk yaşta bir evlilik nasıl olabilir ki" G24/Y24.

"Bence iyi bir evlilik (gülme)şöyle meslek sahibi olunca ikisinin de ayakları üzerinde durursa o şekilde olmalı düşünemiyorum başka türlü. Eğitimli olmaları gerekli" G1/Y38"

Eğitim sayesinde kız çocukları erken yaşta evliliklerden korumuş, nitelikli işlerde çalışmalarına imkân sağlanmıştır. Özgür birey olmanın unsurlarından olan eğitim düzeyinin yüksekliği ve istihdama katılmada kadınlar erkeklerin gerisinde

kalmışlardır. Eğitim düzeyi düşük olan kadınlar şiddet mağduru olduklarında pek fazla bir şey yaşamamakta uzun yıllarca kader deyip şiddete karşı ses çıkarmamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, geleneksel kalıp yargılarla büyütülen kız çocukları, büyüdüklerinde bir erkeğe bağımlı oldukları düşüncesine kalırlar. Bu düşünce sistemine sahip kadınlar yaşamlarını devam ettirebilecek özgüven ve bilince sahip olmadıkları için şiddet ortamında sessiz kalmışlardır. Eğitim seviyesi yüksek olan kadın şiddete karşı başvuracakları yerler hakkında bilinçli olup ekonomik özgürlük sayesinde uzun süre şiddete boyun eğmemektedir. Şiddetsiz bir toplum için en önemli unsurların başında kız-erkek çocukların tam okullaşmasını sağlamak fırsat eşitliği sağlanmalı (Şimşek, 2018: 60).

4.5.3. Maruz Kalınan Şiddetin Türleri

Kadına yönelik şiddetin temel sebeplerine bakıldığında ataerkil yargıların toplum tarafından kabul görmesi yer almıştır. Cinsiyetçi düzenin doğal kabul görmesi ve kadının nesnelleştirilmesi, şiddete karşı boyun eğmenin, yapılan fiziksel güç ve zorbalıklara karşı hoşgörü ile yaklaşılması şiddetin meşru bir durum olarak kabul gördüğü söylenebilir. Birçok toplumda erkeğin kadına şiddet uygulaması normal sayılmakta atasözlerinde, şarkılarda evlilik törenlerinde bu durum övgü ile anlatılmıştır (Çakır, 2020: 49).Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar çoğunlukla cinsel şiddete de uğramakta, buna küfür, tehdit, aşağılama da eklenmiştir. (Afşar, 2015: 733). Görüşmecilere ne tür şiddete maruz kaldınız? Sorusuna verilen yanıtlarından hareketle psikolojik, fiziksel ve cinsel, ekonomik şiddetin iç içe olduğu görülmüştür.

"*Evet eşim çok ağır şeyler söyledi. Onu hep aldattığımı düşünüyordu. Hep karşıma geçip söyle söyle beni aldattın. Demi diye soruyordu. 2 kere kadın konuk evine gittim. Darp raporu aldım. 5 yıl ceza aldı Hâkim para cezasına çevirdi. Uyurken tekme atıyordu"G3/Y34.*

"Kafamı duvarlara vuruyordu. Darp, onu ben hatırlamak istemiyorum gerçekten çok zor zamanlar geçirdim. Ankara'da tedavi gördüm. Yalnızca şunu söyleyeyim kişiliği oturmamış uzaktan kumandaydı ailesine karşı."G22/Y51

"Şiddetin her türünü gördüm ben tacizi de gördüm fiziksel şiddete maruz kaldım. İlk eşim tarafından ekonomik şiddete de maruz kaldım. Ailem tarafından baskı altındaydım."G5/34

"Küfür, hakaret, fiziksel şiddet vardı. Bizim elimize para geçmiyordu. Ne deniliyorsa onu yapıyorduk. Kurallar altında yaşıyorduk"G27/Y27

Aile üyeleri tarafından maruz kalınan şiddet aileci şiddet kavramını oluşturmuştur. Ailenin mahremiyet ve kutsallığından ötürü çoğu zaman şiddet gizli kalmış ya da mağdurlar baskı ve zorbalıkla engellenmiştir. Çoğu zaman ise çevrenin etkisi, şiddet mağdurlarının kendilerine inanmayacakları düşüncesi şiddet karşısında ses çıkarmamaya boyun eğmeye devam etmişlerdir.

"Dayım tarafından cinsel şiddete maruz kaldım. Arada vuruyordu zaten söylememem için Ya 7 yaşındaydım sadece dokunmayla başladı. Liseye kadar devam etti böyle. İntihar ederek herkese duyurdum. Sonradan öğrendiler iş işten geçti. Sonra ses kaydı aldılar inandılar. İlk kez anneme söylemiştim. Tokat attı sağ olsun tek tokat attığını biliyorum bir de kimseye söyleme dediğini biliyorum yani."G7/Y34

Kadını baskı altında tutma, sadece evde olması, erkeğe itaat edeceği fikri, tek başına karar verme, söz sahibi olma hakkının elinden alınması ataerkil düşünce sisteminin parçalarındandır. Kadının namus kavramıyla pekiştirilmesi tecavüzcüsüyle evlendirilip ailenin onurunun korunduğu düşüncesi günümüzde de devam etmiş, bu durum daha büyük travmalara neden olmuştur.

"Ben onu abi olarak görüyordum. Bir otobüs firmasında hostestim İstanbul'a gittiğimde kalacak yer ayarlamasını istedim. Mecbur kalınca orada kaldım. Çok direndim ama tecavüz etti. Psikolojik şiddeti hiç bitmedi. Benim elime para vermezdi. Az alırdı fazla alırdı dökülürdü çok alınca benim elimden bir şey gelmezdi. Zaten çocuk bir şey yemiyor mecbur dökülürdü. O zaman gene döverdi. Dışarıda çıkamazdım para vermediğinden yalnız başıma dışarı çıkamazdım. O söylerse çocuğu

hastaneye götür sağlık ocağına git derse öyle çıkardım. Kendi başıma pazara alışverişe çıkmazdım."G9/Y21

Kişinin isteği dışında cinsel birlikteliğin gerçekleşmesi ya da tehlikeli cinsel davranışlara zorlamak, cinsel içerikli küfür aşağılamalarda bulunmak cinsel şiddettir. Şiddet insan onuruna yapılan en büyük hak ihlalleri arasında yerini almıştır. Araştırmaya katılan katılımcılar şiddetin türleriyle çoğu zaman aynı anda maruz kalmıştır.

"Bir erkek küstün diye yatağına gitmedim ya bel altında kötülüyor. Yatak için 3kez şiddete maruz kaldım zorladı. Yanında yatmadım diye aileme ve dışarıdakilere söyledi. Az para veriyordu kabul ediyorsun bu kendimle alakalı bir şey yapamıyordum beni muhtaç etti komşuma ailesine ekonomik olarak"G4/Y34.

"Cinsel taciz ne kadar birlikte yaşarsan erkek arkadaşınla karşındaki istemezse tacize girer hayvan gibi hissediyorsun. Karşımdaki gözümde küçülüyor. Hamam böceği oluyor saygısızlığın en büyüğü cinsel birlikteliği zorlamak psikolojik şiddet, seni öldüreceğim yaşatmayacağım işte kaltak, faişe orospu oluyorsunuz"G20/Y45

"Tekme, tokat, hakaret etme, hor görme, saçımı başımı yolardı. Cinsel istismara da uğradım. Çok ters ilişki istedi ben de istemezdim son zamanlar da çok gördüm."G23/Y49

".... Çok baskıcı bana karşı hiç dışarı çıkmazdım bana karşı çok güvensizdi ondan dışarı çıkartmazdı beni. Ekonomik olarak benim ihtiyaçlarımı karşılamazdı karşılayınca parasını isterdi. Ben kendim el işi yapardım tartışırdı hakaret ederdi. Döverdi söverdi. Ben zaten psikolojik olarak maf olmuşum zorla birlikte olmak isterdi. Ben işimi bitirip kalkarım umurumda olmaz derdi. Her tartışmadan sonra zorla birliktelik yapardı. "G25/Y31

Görüşmeciler maruz kaldıkları şiddet türleri sorulduğunda çoğu katılımcı cinsel şiddet hakkında konuşmak istememiştir. Şiddetin uzun yıllar devam ettiğini, yakın çevre baskısı sebebiyle şiddet gördüklerini önce sözel sonra da şiddetin boyutlarının

değiştiğini ifade etmişlerdir. Maruz kaldıkları şiddet sonucu kadınlarda ruhsal ve bedensel rahatsızlıklar meydana geldiklerini ifade etmişlerdir.

"Kaba kuvvet maddi, manevi, evlendiğimin 8 yılında her türlü şiddeti gördüm. Cinsel şiddet girmeyin hiç."G29/Y40.

"Öyle ki bel kemiğimde eğilme var en son işte banyo çeşmesi akmıyordu beraber olmak istedi ben istemedim kolumu boynumu morartı zorladı Beni beraberliğe sabah uyandığım zaman burada görmek istemiyorum seni iç çamaşırlarımı yırtarak şey yaptığını bilirim"G30/51

Kadına yönelik şiddette sadece kadını etkilemediği gibi, söz konusu durumun gelecekteki nesilleri de etkisi altına almıştır. Bu nedenle çocukları büyüten, onlarla yakın bir iletişimde bulunan kişi çocuğun annesidir. Annelik görevi çocuğun gelişiminde önemli etkiye sahiptir. Bu durumdan dolayı kadının fiziksel ve psikolojik yıkımı çocukları da derinden etkilemiştir(Yalçın, 2014: 35).Şiddet ortamında büyüyen çocuklar çoğu zaman da kurbanı olmuşlardır.

"Fiziksel bütün şiddet çeşitlerini gördüm ablamın kıyafetlerini parçaladı. Annemi gözümün önünde dövdü barış çağrış eksik olmuyordu yani"(G10/Y20.

"Aşırı derece cinsel şiddete maruz kaldım (konuyu kapattı) küfür yüzünden buraya geldim. Çocuklarım bebek onlar bile duyuyor tekrarlıyor."G28/Y23.

"....Babam çok ahlaksız geçimsizdi. Annemle tartışırdı. Biz arada geçinip giderdik. Sürekli annemi döverdi. Bize de uygulardı". G11/42

"9 ay önce ben 5 aylık hamileydim kızıma. Eşim tarafından hem şiddete uğradım banyoda uzatarak çocuklarımın gözü önünde bana zorla çamaşır suyu içirmiştir. Çocuklarım buna şahit oldu ben yere eğildim beni o halde baygın bırakmış kahveye gitmiş 5 yaşındaki oğlum (tanıdık) yardım istemiş sokağa çıkarak. O arkadaş ambulansla beni eğitim ve araştırma hastanesine götürdü. Ben ilişki yaşamak istemiyordum. Hatta çoğu zaman zorla döverek sahip oluyordu. Dışarıdan sosyal yardımlaşmadan para gelirse ya da eş dost oruçlarda sadaka verirse o şekilde elime para geçiyordu. Zaten ailemin maddi manevi durumu yok istemiyorum da"G31/Y27.

Görüşmecilerin bazıları anne ve babalarından görmüş oldukları şiddetin hayatlarını olumsuz etkilediğini bu yüzden çeşitli fiziksel ve psikolojik hastalıklara sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

"Öyle bir kin var ki onlarda şiddet türünün hepsini gördüm. Zevk için dövdüler bizi böyle kabul edecen babamı anam değiştirmiş, babam daha önce çok iyiymiş anam değiştirmiş"G12/Y46.

"Hem fiziksel hem psikolojik attığın her adımda seni baskılayan başardığın her şeyi yadırgayan senin şansınla oldu biz olmasak yapamazdın diyen insanlar arasında büyüdüm böylelikle özgüvensiz oldum"G26/Y22

Şiddet mağdurları uğramış oldukları fiziksel ya da sözlü şiddetin sebebini kendini suçlayarak haklı göstermişlerdir.

"Anne, baba, kardeşten şiddet gördüm ben geçimsiz insanımdır" G18/Y24

Şiddet mağduru kadınlar faillerinin uzun yıllar düzelir umudu aile üyelerinin baskısı toplumda boşanmış kadın statüsü durumunda olmamak gibi çeşitli sebeplerden ötürü şiddet karşısında sessiz kalmayı tercih etmişlerdir.

4.5.4. Şiddet Sıklığı ve Öyküsü

Kadına yönelik şiddet, bireyin temel haklarının varlığını yok saymakta; bireyin insan olmaktan kaynaklanan imkânlardan faydalanarak kendini geliştirmesine engel olmakta, insan değer ve onuruna yaraşır bir yaşam sürme hakkına zarar vermektedir. Bu ihlal türünün varlığı sadece mağdurları değil, kişilerin ailelerini toplumu olumsuz etkilemektedir. Türkiye genelinde yaklaşık her 10 kadından 4'ü eşi ya da partnerleri tarafından şiddete maruz kalmıştır (ASHB, 2021: 23).

Araştırmada Kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınlarla yapılan görüşmelerde, hayatının herhangi bir bölümde eş partner ya da aile üyelerinden birileri tarafından şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Şiddet uygulayan kişinin yakınlığı sorulduğunda; 18 kişinin eş ya da partnerleri tarafından şiddet mağduru

olduğu, 8 kişinin aile içi şiddet mağduru olduğu, 5 kişinin ise hem aileci şiddet hem de partner şiddetine maruz kaldıkları öğrenilmiştir.

Şiddet uygulayan kişilerin eğitim durumlarının ise; 1 kişinin okuryazar olmadığı, 9 kişinin ilkokul, 6 kişinin ortaokul, 7 kişinin lise, 1 kişinin ön lisans, 3 kişinin üniversite mezunu olduğu, 4 kişinin ise soruyu cevaplamaktan kaçındığı görülmüştür. Bu verilerden hareketle, eğitim seviyesi arttıkça şiddet oranı azalmasına rağmen her eğitim düzeyinden bireylerin şiddet uyguladığı görülmektedir. Bu yönüyle bakıldığında, eğitim seviyesinin yükselmesi şiddet başvurma ihtimalini azaltmaktadır, şeklinde yorumlanabilir.

"Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015)" araştırmasında kadınların yüzde 35.5'i yaşamlarının bir döneminde fiziksel şiddet mağduru olmuştur. Fiziksel şiddet uygulayan erkeklerle ilgili yapılan çalışmalardan çıkan ortak sonuç ise; eğitim durumu üniversite ve üzeri olan erkeklerin, eğitim durumu ortaokul, lise gibi daha düşük olan kişilere göre daha az şiddet uyguluyor olmakla beraber onlar da eşlerine fiziksel şiddet uygulamaktadır. Kadına yönelik şiddette eğitim koruyucu bir etmen olarak öne çıkmış olsa bile eğitim seviyesinin artmasının, uygulanan şiddetin seviyesini düşürdüğü fakat tam anlamıyla önleyici bir durum olmadığı görülmüştür (Karayel, 2019: 5) . Görüşmecilere maruz kaldıkları şiddet sıklığı sorulduğunda,

"….şiddet şahsıma aileme ve çocuklarıma sıklık haftanın 3 günü oluyor. Dövme değil hırpalama ilk baş laf sonra itme, sonra sustukça vurmak"G4/Y34

Uyuşturucu ya da alkol kullanımı da şiddet durumunun gerçekleşmesinde etkili olmaktadır. Şiddet eylemiyle uyuşturucu ve alkol kullanımı arasında yakın ilişki olduğu söylenebilir (Demirbilek, Özgür ve Çoban, 2020: 316).

"Eşim alkol aldığı zaman şiddet uyguluyordu 2. Eşim madde bağımlısıydı alkol ve madde aldığında şiddet uyguluyordu"G6/Y38

"Yok benim kayınpederim alkol bağımlısı olduğu için içip içip çocukları sokağa atıyordu. Dayağı ben yiyordum…. "G27/Y27

"Madde kullanıyordu. Eski eşim alkolde vardı tabi belli olmuyordu. Hep gürültü hep dayak geçip gitti 4 senem"G8/Y25

"Yani belli olmuyordu. İşten geldiğinde, canı sıkkın olduğunda, ailemin yanına gittiğimde"G9/Y21

"Kavga esnasında annemi savunduğumda babam ben sana şunu yaptım bu parayı verdim diyordu. Kötü ve korkutucu bakıyordu sürekli anneme küfürler ediyordu yanımda biz küçükken babam annemi çok döverdi. Şiddet hep devam etti fiziksel olmasa da sözel hep oldu" G10/Y20

"7 ay boyunca her zaman farklı 1 hafta 3 kere 4 kere her zaman farklı" G14/Y27

"Eşim çok her gün" G17/Y33

*"Mesela aldatmaları vardı ben karşı çıktığımda alkol içtiğine kızdığımda, sosyal yazışmalarına mesela Facebook telefonda görünce mesajlarını kızıyordum o zamanda şiddet oluyordu "*G23/Y49

"Psikolojik şiddet sürekli olan bir şeydi. Fiziksel şiddet arada psikolojik şiddet hem eşim hem de ailesi tarafından 7 yıl boyunca olan bir şeydi" G24/Y24

"Kalabalık ortamda her girişimizde dışarıya beraber çıktığımızda veya tek çıkmak istediğimde arabadaysak bir yere gidersek tartışma esnasında en ufak şeyde vuruyordu" G25/Y31

*"Önceden her şey bahane oluyordu. Yeni evlendiğimizde dışarıdan anne, abi, yenge sözüne gidince şiddet oluyordu"*G29/40

"Evet 5 tane hamilelik yaşadım 5 hamilelikte şiddet gördüm" G31/Y27

Şiddetin sebepleri ile ilgili yapılan araştırmalarda ekonomik sorunlar, bağımlılık erkeklerin isteklerinin olmaması aile baskısı, kıskançlık, hamilelik, psikiyatrik rahatsızlıklar gibi çeşitli etmenler şiddetin nedenleri olarak ortaya çıkmıştır (Şimşek, 2018: 68). Yukarıdaki yanıtlardan anlaşıldığı üzere şiddetin tek bir sebebi olmamıştır. Çeşitli bahanelerle kadınlar şiddete maruz kalmıştır. Her gün fiziksel şiddet olmasa bile şiddetin türlerinin devam ettiği, kadınların hayatlarının bir parçası

rutin bir durum olarak algıladıkları görülmüştür. Şiddet karsında mağdurlar kendilerinde özgüven eksikleri duygusal rahatsızlıklar gibi çeşitli ruhsal ve bedensel hastalıklar oluşmuştur.

4.5.6. Şiddet Karşısında Yasal Mercilere Başvuru Durumu

Araştırmaya katılan katılımcılar ilk şiddet mağduru olduklarında herhangi bir kuruma başvurmadıklarını ifade etmiştir. Bu durumun nedenleri arasında; aile mahremiyeti, kocadır döver söylemi, şiddet uygulayan kişinin geçici pişmanlıkları, ekonomik yoksunluk, şiddetin olağan bir durum terbiye aracı gibi düşünülmesi bir kuruma başvurmalarını engellemiştir.

"Hemen özür dilediği için çok özür dilediği için bende sesimi çıkarmıyordum. Çook eskiden"G4/Y34

"Çok küçük olduğum için bir şey yapamadım. Yani 17 yaşında evlendim evlendikten 1 hafta sonra dayak yedim."G6/Y38

"Yok, hayır bilmiyorum. Korkuyordum. Sonrasında aklım başıma gelince jandarma, polise şikâyet ettim. Babam annemi dövdü diye şikâyet ettim ilk kez. Şikâyetimden vazgeçmedim. Para cezası aldı babam. Eşimden şikâyetçi oldum. Babam vazgeçirdi"G9/Y21

"Hayır ya biz doğulu olduğumuz için aile şiddet uyguluyordu. Evlilik yapın babanız zulmünden kurtulun dediler. Benim gözüm kadın konukta açıldı. Evliliğe razı geliyorlar Boşanmaya razı gelmiyorlar. Ben Diyarbakırlıyım sıkıntı oradan çıktı zaten"G11/Y42

"Hayır kocadır döver dedim işte"G13/Y28

"Evet şikayetçi olmuştum ilk eşimden ondan sonrada ayrılık gerçekleşti. Polis karakolunda" G16/Y36

"Yok ben hiçbir gitmedim sonradaki gittim polise"G17/Y33

6284 sayılı kanun 08.03.2012 yılında Resmi Gazete yayınlanarak ülkemizde yürürlüğe girmiş olup, 18.01.2013 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmelik ile birlikte kadına yönelik şiddeti önlemek için düzenlemeler getirmiştir. Kanunda yer alan; şiddet uygulayıcının ortak yaşam alanından uzaklaştırılması, şiddet mağduru kadınların barınma olanağı ve şiddet mağdurlarına geçici koruma verilmesi yaygın olarak bilinen 3 madde arasında yer almaktadır. Şiddet uygulayan kişinin mağdura yaklaşmasını önlemek maddesi de %75 oranla bilmektedir (akt, Şimşek, 2018: 80). Aile içi şiddet ortamından kurtulmak çoğu zaman yerini eş şiddetine bırakan kısır döngüye dönüşmekte ne yazık ki töre, namus kavramları eril düşünce kadının şiddet görmesini meşrulaştırmıştır.

Görüşmecilerden bazıları, korktuğundan ya da sığınma evi hakkında bir bilgilerin olmaması, aile ve çevrenin baskısı, şiddet uygulayıcısından korkma gibi nedenlerden dolayı bir şikâyette bulunmadıklarını ifade etmişlerdir. Şiddete karşı sessiz kalınması, şiddetin biteceğine dair inanış daha ağır travmalara neden olmaktadır.

"Hayır, korktum oturduğum ev kayınvalidemin eviydi. Komşulara rezil olurum diye.bir gece nezarette kaldı. Gene geldi korktum korkuyla bastırdı. Beni keşke ilkinde uzaklaştırma aldırsaydım insanın başına gelmeyince bilmiyor"G20/Y45

"Ben bir haftalık gelindim ondan sonra saçımı sürükleyerek babamın kapısına bıraktı. Babamda kendin kaçtın diye geri gönderdi. Aslında çok pişmandım geri dönmeyecektim Sığınma evini ilk başlarda bilmiyordum. Keşke duysaydım 10 yıl önce duydum ve başvurdum"G23/Y49

"Hayır, hiç vuramadım korktum göndermedi bana şiddet uyguladığından şiddet uyguladığında telefonlarımı alıyor. Dışarıyla irtibatım kesiliyor. O yüzden başvuramadım" G25/Y31

"Yok, evden çıkmam bile mümkün değildi. Gardiyan gibi başımdaydılar. O zaman böyle bir kurum yoktu galiba. Ya şiddete maruz kalacan ya sokakta kalacan"G29/Y40

"Yok, hayır o zamanlar böyle yer olduğunu duymamıştım. Polise duymadığım bilmediğim için gitmedim. Öyle yaşadık gitti televizyonda görerek öğrendim duydum"G30/Y51

"Hayır, o zaman bir şey yapmadım ailem engellemeye çalıştı düzelir gibisine yani sonrasında benim büyük oğlan doğunca şiddet daha da artı benim babamı bile dövmeye başladı. Babamı bizim evimizde dövdü"G31/Y27

Şiddet mağduru görüşmecilerin, şiddet karşısında yasal yollara başvurmalarındaki engellerden birsi olarak çocuklarının zarar göreceği fikri yer alırken; bazı görüşmecilerin de çocuğu zarar görmesin diye şiddet karşısında susmadığı görülmüştür.

"Başvurmadım çünkü çocuklarımın gözü korktuğu için onlara zarar verir diye başvurmadım"G27/Y27

"Yok, başvurma gereğinde bulunmadım. Şimdi hamile olduğumdan buraya geldim. Evden kaçtım buraya sığındım"G18/Y24

4.6. Kadın Konukevine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında, kadınların konukevi hizmeti talep şekilleri, konukevinde kalma süreleri, konukevi memnuniyetleri, konukevinin kendilerine kattıkları kazanımlar ve hakkındaki görüşleri incelenmiştir.

4.6.1.Kadın Konukevine Gelme Süreci

Araştırmaya katılan görüşmeciler, kadın konukevine geliş sebepleri olarak Sebepleri olarak korunma (n=10) ve barınma (n=21) bildirmişlerdir. Görüşmecilerin konukevine başvuru şekilleri, KADES, Alo 183 hattı, polis ve jandarma yardımıyla ya

da kendi bireysel başvurularıyla ŞÖNİM' e gelerek gerçekleşmektedir. Kadın Konukevine gelme süreciniz nasıl oldu sorusuna görüşmecilerin yanıtları şöyledir:

"Şimdi şöyle sağlık durumumdan dolayı kalacak barınacak yerim olmadığı, engel durumumdan dolayı buraya gelmek durumunda kaldım. Ben şeye gittim Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne başvurarak geldim"G1/Y38

"Çaresizlik gidecek yerim yoktu. Osmaniye'den otobüsle geldim öncesinde polise gittim. Böyle bir yerin varlığından haberim yoktu. Polise gittim sığınma evinde kalmak istediğimi söyledim. ŞÖNİM' e gittik evraklar doldurulduktan sonra buraya getirildim"G5/Y34

"(Gülümseme) Çok olaylı nasıl başlayacağımı bilmiyorum. Elâzığ kadın konukevine Bir kez gitmiştim. Oraya daha gitmek istemiyordum. Ruh sağlığı direk göndereceklerini düşünmüştüm. Otogarı aradım ilk araba hangisi ve saat kaçta diye öğrendim. İlk otobüs Antalya'yaydı o saatte yani 01.30 civarı. Otobüsten indim orda güvenliğin yanına gittim polisleri aradılar sonra ŞÖNİM ve sonra buraya alındım"G7/Y34

"Biz orada otururken evi sattı. Çıkın dedi bir daha uygun ev bulamadık oğlanlar (2 tanesi) bakım evinde büyük babaannede, diğer ŞÖNİM' e gittim oradan bağlantıya buraya yerleştirdiler"G12/Y46

"Ben aslında Ankara'dan internet üzerinde iş buldum geldiğimde o şahıslarla görüşemedim. Dışarıda kaldım burada tanıdığım hiç eş dost yoktu ilk polisi aradım onlar geldi sağ olsunlar bana yardımcı oldu iyi ki de gelmişim." G22/Y51

"Boşanma kararı aldık bana evrakları zorla imzalattı. Kendisi beni emniyete tek bıraktı. 40 günlük bebeğimi mahkeme kararıyla aldım. Diğer çocuklarımı da vermedi"G24/Y24

"Benim eşim gittiğinde hamileymişim. Bir süre otellerde çalışıyordum karnım büyüdü sancılandım. Hastanede bırakmadılar. Bunun doğumu yüzünden buraya geldik(17 günlük aslan bebek) bu doğdu o yüzden geldim"G27/Y27

Görüşmecilerin, ailelerinin destekleri olmaması ya da aileleri tarafından çocuklarının istenmemesi toplumda ayrılmış kadın konumunda olmak aile içi şiddette

katlanmaya neden olmuştur. Bazı durumlarda ise şiddet önemsenmemiş barıştırma ve arabuluculuk yoluna gidilerek kadınlar şiddet ortamına yeniden itilmiştir.

"Kaçtım bir değil defalarca beni kandırdılar. Beni 10 defadan fazla aynı kişiye verdi. Polise gittim evden çıkarken adamın silahı vardı her iki kaçışımda adamın silahını alıp polise teslim ettim"G21/Y32

"İlk eşimden boşandım aileme söyledim bir odanızı bana verin çocuklarıma bakarım dedim. Onlarda çocuklarımı babaya verdiler. Sürekli beni dövüyorlar öldür kendini dediler. İntihar eşine geldim çocuklarım aklıma geldim. Yapamadım. En son evden kaçtım Ankara'ya gittim. Kötü yola düşmemek için evlendim. Ondan da Boşandıktan sonra iş buldum patron sarkıntılık yapınca çıktım. 3. Eşimle komşum tanıştırdı. Mecburiyetten evlilik yaptım"G11/Y42

"Psikolojik şiddet çocuğum senin yüzünden öldü diye psikolojik baskı otogara İstanbul'a ailemin yanına gitmek istedim. Sonra oraya gitmek istemedim. Otogarda ekip otosunu gördüm. Kadın sığınma evine gitmek istiyorum diyerek yerim olmadığı için dedim. Onlarda farklı bir kuruma bıraktı (ŞÖNİM) kimlik bilgilerimi vermediğimden buraya bıraktı başvuru yapın diye"G16/Y36

"*Annem babam öldü kardeşlerim sahip çıkmadı çocuklarımla sokakta kaldım ama barışacam geri*"G13/Y28

Kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınlar, şiddet ortamından kaçmayı son çare olarak görmüşlerdir. Çoğu zamanda ise hayati tehlikesinin olmasından dolayı 6284 sayılı kanunun koruyucu tedbir kararının alınmasına rağmen mağdurlar kendi evlerinde şiddete maruz kalmaya devam etmişlerdir. Kadınlar sosyal çevrelerinden uzaklaşmak zorunda kalmışlardır. Bu durum önleyici tedbir kararının uygulamasında yaşanan aksaklıklar olduğu söylenebilir.

"En son şiddetten sonra hastaneye gittim oradan karakola arkadaşımın evinde kalıyordum komşular köpeklerim için aradı eve gittim. Oradan parka gittim. Parkta yanıma geldi. Gideceğim yerler deşifre olunca en güzeli buraya sığınmaktı. Kapının arkasında elinde bıçakla çıkacakmış gibi kâbusla uyuyordum. Burada düzeldim."G20/Y45

"Büyük oğlana uzaklaştırma aldırdım eşimde şiddet uygulayınca KADES' e bastım hemen geldiler kapıya zaten polisler yüzümün halini gördü. Büyük oğlan şiddet esnasında beni kurtarmak istemedi. Onu uyuşturucu kullandığı için şikâyet ettiğimden"G23/Y49

"Uzaklaştırma aldırdım eşime çocuklarla parkta görüşüyordu. Tehdit barışma ikisi arası gelip gidiyorduk. 21 Haziran darbe aldım bana vurdu evime geçtim tekrar uzaklaştırma devam ediyordu evim anahtarı değiştirmediğimden eve girdi 155 aradım polis eşliğinde kuruma gittim"G4/Y34

"Karakola gittiğimde dururumu mu anlattım eşim beni dün akşam çok dövdü dedim birlikte darp raporu aldık. Kadın sığınma evine gitmek istiyorum devlet korumasında olmak istiyorum çocuklarımla birlikte dedim. O şekilde geldim. Çocuklarımın 1 tanesi hariç onu eşim dedesine götürmüştü o yüzden alamadık. Akşam eşim evdeydi telefon eşimin elindeydi çok korktum elinde bıçak zaten beni tehdit ediyordu o evden çıkar çıkmaz polisi aradım zaten."G31/Y27

"2 yıl önce ben polise gittim ben yazdım uzak tutulma onlar dedi bana ev iyi bir yer değil ben de çok Türkçe bilmedim kaldım evde. Uzaklaştırma aldım o geldi eve. Türkçe şimdi daha iyi biliyorum. Şurada polise gittim 1 hafta önce kadın evinde gideceğim dedim. Oradan kadın aldı getirdi buraya"G17/Y33

Şiddet sonucu oluşan sağlık problemlerine rağmen şiddet uygulayıcıları durmak yerine şiddetin boyutlarını artırıcı eylemlerde bulunmuştur. Mağdurların kaçmasını engellemek için çeşitli yollara başvurmuş hürriyetleri elinden alma yollarına gidilmiştir. Katılımcılardan bazıları şiddet karşındaki çaresizliğini şu şekilde ifade etmiştir.

"Ben eşimle kavga ettim hastaneye gittim. Tehdit edince siz onu bana verin 2 saat sonra geri alın değince savcıyı aramak zorunda kaldı hastane çalışanları. Hastanede karakolluk olduk. Savcılık kararı ile Kadın konukevine gittim. Can güvenliği riskim olduğundan seçenek sundular. Antalya'ya gelmek istemedim. 2 kez Diyarbakır Kadın Konukevinde kaldım. Can güvenliği riskimden dolayı Antalya 'ya nakil geldim" G3/Y34

"ŞÖNİM (Kadın Şiddet Merkezi) gittim.7 tane polis biz gittik çünkü bizim pasaportu aldı. Polis yardım etmedi. Kadın şiddet merkezi yardım etti" G14/Y27

4.6.2. Konukevi Hizmet Süresi

Araştırmaya katılan görüşmecilere, konukevinde aldıkları hizmet süresi sorulduğunda, en az kalanın 2 gündür, en fazla kalanın ise 5 aydır kaldığını ifade etmiştir. Görüşmecilerden bazıları ilk kez bir kadın konukevine geldikleri söylemişlerdir. Bazı görüşmeciler ise farklı şehirlerdeki kadın konukevlerinden hizmet aldıklarını ifade etmişlerdir. İlk kez kadın konukevi hizmetinden yararlanan görüşmeci sayısı 16 iken 2 veya daha fazla kadın konukevi hizmeti alan görüşmeci sayısı da 15'tir. Görüşmecilerin hizmet süreleri hakkında yanıtları şu şekildedir:

"İzmir'de 2009'da gittik 2011 de babamla annem barıştı. 3 sene kaldık yani burada da 1 hafta."G10/Y20

"Şimdi Ankara'da Keçiören Kadın Konukevinde 6 ay kaldım. Batıkent Kadın Konukevinde 4 ay kaldım. Yatılı iş buldular bel fıtığından dolayı olmadı anlaşamadım"G11/Y42

"Geçen sene 6 ay kaldım kendi isteğimle çıktım su sefer 3 gündür buradayım"G19/Y38

"İlk seferinde Denizli'de 2 ay kaldım. İstanbul'da 2 ay kaldım. Samsunda 2 ay kaldım. Ankara'da 5 aydan fazla kaldım. Konya da 1 ay kaldım buralara nakil olarak gittim"G21/Y32

"Geçen sene 26 Hazirandan itibaren sığınma evlerindeyim"G23/Y49

"Sivas merkez konukevinde 5 gün kaldık can güvenliğim olmadığından nakil yapılacaktı. Doğu tarafı dediler ben istemedim. Antalya'ya en azından gönderin 5-6 gündür buradayım"G25/Y31

"5 aydır Antalya Büyükşehir Kadın Konukevinde"G26/Y22

"Daha önce kadın konukevinde kaldım. Çocuklarımla birlikte 3 tane farklı kadın konukevlerinde valla hepsinde 1'er ay anca kalmışımdır. Burada da 20 gündür varım. Benim oğlum hastanede doğduktan 4. Gününde buraya geldik"G27/Y27

"Hatay'da benim memlekette 3 gün Alanya'da 4 gün burada da 1 haftadır" G28/Y23

"3 ay Fethiye K.K.E kaldım Antalya'yı da az çok biliyorum. Ya kurt bildiği yere kaçarmış o hesap. Zaten Fethiyeliyim."G297Y40

"6 ay İzmir kadın konukevinde kaldım. Çocuklar çok istedi diye barıştık.1 haftadır. Antalya kadın konukevindeyim." G30/Y51

"Burada bugün herhâlde 7. Günümüz ben 1 sene önce Konya sığınma evinde 20 gün kaldım. Ailemin yanına gittiğimden ayrıldım onun dışında sığınma evine gitmedim bunla beraber 2 oluyor"G31/27

Yukarıdaki yanıtlardan hareketle kadınlar konukevi süreçleri deneyimlerinde sosyal çevreden uzaklaşma, hayati tehlike, iş imkânları gibi sebeplerle farklı şehirlerdeki kadın konukevi hizmetlerinden faydalanmıştır. Konukevlerinden ayrıldıktan sonra aile birliğinin devamı çocukların baskısı sosyo-ekonomik yoksulluk gibi nedenlerden ötürü eşlerine dönmüşlerdir.

4.6.3. Konukevi Hizmetine İlişkin Memnuniyet

Araştırmaya katılan katılımcılara konukevi hizmetinden memnuniyet durumu sorulduğunda, büyük çoğunluğu memnun olduklarını ifade etmiştir. Konukevinin maddi manevi açıdan ihtiyaçlarının karşılandığı huzurlu bir sığınak, olarak açıklamışlardır. Katılımcılar kadın konukevi hizmetleri memnuniyet durumları ile ilgili deneyimlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

"İyi yeter sıcak yuva"G2/Y34

"Evet, çok memnunum ya her şey çok iyi" G6/Y38

"Evet, sorun yok çok iyiler güler yüzlüler bir sorunum olmadı yani" G18/Y24

"Çok evimde gibi hissediyorum. Kendimi aile gibi olduk burada. Buranın varlığını bilmek bile yetiyor kadına güven veriyor."G20/Y45

"Çok şükür Allahtan var olmasa ben kendi adıma düşünemiyorum. Herhâlde dışarılarda olurdum. Onların sayesinde (kurum çalışanları) konuşmayı öğrendim. Türkçe konuşmayı öğrendim. Kürtçe biliyordum" G21/Y32

"Valla memnunum çok iyi güvendeyiz hocam. Hiç olmazsa kafamıza takacak bir şey yok" G23/Y49

"Memnunum en azından kendimi güvende hissediyorum" G26/Y22

Görüşmecilerden ikisi konukevleri hizmetlerinden faydalanırken çocuklarının mutlu olması onları da mutlu ettiğini açıklamıştır. Konukevinde çocuklarının bakım ve ihtiyaçlarının karşılamasında yardımcı oldukları hakkında düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

"Evet, en azından başımı sokacak çatım var. Karışan yok. Çocuğum çok mutlu ben çok mutluyum sıcak yemeğimiz geliyor. Allaha çok şükür" G9/Y21

"Evet, memnunum çocuklarıma iyi davranıyorlar çocuklarıma bakarken yardım ediyorlar hepsi çok küçük 4dü yanımda elimden geldikçe yetmeye çalışıyorum beni uyarıp doğru yolu gösteriyorlar. Onların ihtiyaçlarını karşılıyorlar. Bize bakıyorlar. Para konumuz yok ama yememiz elbisemiz hepsini karşılıyorlar" G31/Y27

Antalya Büyükşehir Belediye Kadın Konukevinde kalan katılımcılardan bazıları memnuniyet durumlarını daha önce kaldıkları konukevleriyle kıyaslama yoluna giderek;

"*Evet, Fethiye Kadın Konukevinde hizmet çok güzel ama burası oradan o kadar iyi değil*." G29/Y40

"*Evet, çok güler yüzlü personeli Müdüre Hanım çok iyi sevecen Sivas'takiler çok ciddi otoriter sağ olsunlar her şeye yardımcı oluyorlar ben memnunum*" G25/Y31

Görüşmecilerin konukevi ile ilgili deneyimlerinde yatılı kurumların oluşturduğu kuralların memnuniyetsizliklerine değinilmiştir. Yaşamış oldukları travma

etkisi konukevi personel sayısı yetersizliği fiziksel şartların tam olarak elverişli olmaması toplu yaşam alanının vermiş olduğu huzursuzluk sonucu deneyimlerini ifade ederken yanıtlarını şu şekilde sıralamıştır:

"Hizmeti eh işte % 50 diyelim yani beklentimin ortalaması çok fazla bir beklentiyle de gelmedim. Sığınma evi sığıntı evi gibi yermiş daha doğrusu..." G16/Y36

"Hayır değilim yani insanlara karşı davranışları aşağılayıcı hizmet konusunda buranın sahibiymiş it köpekmişiz gibi davranıyorlar. Keyiflerine göre kural koyuyorlar kaldırıyorlar."G28/Y23

Genel olarak konukevinden hizmet alan kadınlar, korunacak yer ve çocuklarıyla birlikte kalabilecekleri güvenli ortam ihtiyaçlarının karşılandığını ifade etmişlerdir. Almış oldukları hizmetlere ek olarak, sosyal destek, sağlık, eğitim gibi hizmetlerden fazla bahsetmedikleri görülmüştür. Kadınlar iş bulup çocuklarıyla birlikte ayrı eve çıkmak gelecek planları arasında ilk sırada yer almıştır.

4.6.4. Konukevi Hizmetine İlişkin Talepler

Görüşmecilere konukevinde almış oldukları hizmetlere ek olarak almak istedikleri farklı hizmetler sorulduğunda maddi destek, el işi sanatları ve savunma kursları, ekonomik olarak bağımsız olma adına iş ve kendilerine ait ev bulunmasında yardımcı olunması talepleri arasında yer almıştır. Görüşmecilerin konukevine hizmetine ilişkin ek taleplerine sorusuna vermiş oldukları yanıtlar ise;

"Çocuklarım için büyük kızım var para yardımı önemli benim için "G4/Y34

"Bize Samsunda günlük bir miktar para veriyorlardı burada yokmuş; ama benim adıma başvuru yapmışlar (nakdi yardım bekliyorum)"G9/Y21

"Eğer para desteği verseler çok iyi olurdu. Sigara kullanıyorum. Çocuklarımla dışarı çıktığımda bir şey istediklerinde alamıyorum. Başkada bir şey istemezdim". G31/Y27

"Çalışamayan kadınlar için buradan herkes kadınlara yaptırdıklarını satılmasını bir şirketle anlaşıp atölyesinde bir şeyler yapılsa paraya sıkıntısı olanlara cep harçlığı olabilirdi. Burada çalışmak isteyenlere iş yardımında bulunuyorlar" G25/Y31

"….. sağ olsunlar her şey yapılması gerektiği gibi iş ve kalacak ev yönünden yardımcı olunursa çok isterim" G30/51

Yukarıdaki açıklamalardan da görüldüğü üzere kadınlar, maddi acıdan bağımsız olma düşüncesi içindedirler. Konukevleri maddi, manevi yönden destek alınan beraberinde çocuklarıyla birlikte kaldığı yatılı kuruluşlar olma özelliği yanı sıra kadınları güçlendirme ve destekleme temel hedefleri arasında yerini almıştır. Katılımcılar yaşamış oldukları olumsuzluklardan kendilerini meşgul ederek "*kafa dağıtmak*" amacıyla el işleri kurslarının ve bahçe işleri ile uğraşmanın iyi geleceğini böylece kötü düşüncelerden birazda olsa uzaklaşacaklarını söylemişlerdir.

"Ya böyle Boncuk moncuk işleri aktivite el sanatları olur ben çok severim en azından kafamız dağılır" G11/Y42

"Her şey iyi mesele salatalık domates burada kendi ekip biber falan sonra yiyeceksiniz. Çocuklar için yaz da geliyor; çünkü benim kız çok seviyor. Yüzme bahçede havuz olmalı. Ben eski profesyonel yüzücü" G17/Y33

"Tabi değişik değişik kurslar olsa iyi olur. Tabi Korona dan hocalar olmuyor önceden varmış da "G23/Y49

6284 sayılı kanuna göre alınan tedbir kararlarının şiddet uygulayanlar karşısında caydırıcı etkisinin azlığı, kadınların saldırganlar karşısındaki çaresizliğini gidermek kendi nefsi müdafaasını yapabilmek amacıyla konukevinde hoca eşliğinde savunma sanatları dersi almak istediklerini ifade etmişlerdir.

"*Bize bir hoca gelse de savunma sanatı karate falan öğretse…* "*G20/Y45*

6284 sayılı kanuna göre şiddet uygulayana karşı alınan önleyici tedbir kararı, mağdura karşı şiddet ya da şiddet ihtimalinin ortadan kaldırmak amacıyla verilen kararları kapsamaktadır. Konukevine gelen görüşmeciler barınma ya da korunma

talepleriyle gelmiş olmalarına rağmen çoğu zaman şiddet uygulayıcısından uzaklaşmak amacıyla kalmaktadır. Yaşamış oldukları travmatik durumlardan ötürü kendilerini cezalandırılmış sosyal hayattan izole olmuş fikrine kapılmışlardır. Şiddet uygulayanları rehabilite etmek için zorunlu bir yerin olmasının önemini vurgulamışlardır.

"Aslında yok ya ama şöyle bir şey düşünüyorum. Kadın konukevi böyle adamların, her hastalığa ilaç var. Kötülüğün ilacı yok. Onlar için bir yer olmalı ve zorunlu olmalı kalmalı iyileşmeli ailelerine çocuklarına nasıl davranmaları gerektiği öğrenmeli "G21/Y32

4.6.5. Konukevi Kazanımları

Konukevinde kalan görüşmeciler, uzun yıllar boyunca şiddet ve istismara maruz kaldıklarından kadınların kendilerine olan güvenleri kendi yaşamları hakkında bağımsız karar verme yetileri yok denecek kadar azalmıştır. Şiddet mağduru kadınlar konukevi sayesinde şiddet ortamından uzaklaşarak verilen psikolojik, sosyal, maddi destekler sayesinde kendi kararlarını verebilecek özgüvene sahip olmalarında konukevleri yardımcı olmuştur. Görüşmecilerin kadın konukevi size neler kazandırdı? Sorusuna yanıtları ise;

"Güzel bir soruydu eee burada birbirimize saygı duyma hep beraber yaşamayı çok güzel kurum hepimizi ayrı odalarda kalıyoruz. Ben engelli odasında kalıyorum. Böyle kurumun Türkiye'nin her yerinde olmasını istiyorum. Psikoloğumuz konuşmalar yapıyor. Engelli KPSS' ye hazırlanıyorum. Hastaneye gidip geliyorum 3 ayda bir kontrollerim oluyor. Hastaneye gidip geliyorum yani." G1/Y38

"Çok şey kazandırdı. Bire bir ilgilendiler. Sadece bana mı böyleler diye düşündüm. Arkadaşlarıma da öylelermiş. Psikoloğumuz çok yardımcı oldu. Önerilerini dikkate aldım" G3/Y34

"Şuan çocuklarım ve benim güvenliğimi kazandırdı. Güvende olduğumuzu hissediyorum."G4/Y34

"Barınma ihtiyacımı karşıladılar. Huzurlu Hissediyorum. Psikolojik destek almaya başladım daha önce hiç alamamıştım burada alamaya başladım" G5/Y34

"En azından rahat uyudum. Kafam rahat tedirgin olmadan oturup kalkabiliyorum" G6/Y38

"Her şey başta huzur, güven ilgi saygınlık var. Ve huzur başta işe girdim. Dışarıya çıkmayı öğrendim. Başta 1 ay kadar dışarı çıkmadım. Psikolog A101' e kadar git gel dedi. Oraya kadar gittim döndüm. Sonrasında dışarıya çıktım dışarıya çıkmaya korkuyordum sebebi korku sadece şuan bağlasan durmuyorum (gülme)" G7/Y34

"Kendimi burada daha güçlü iyi hissediyorum. Mutluyum huzurluyum yediğime içtiğime karışan yok niye para harcıyorsun sigara içiyorsun diyen yok. Güvende hissediyorum burada kendimi"G9/Y21

"Rahatlık huzur huzur huzur"G10/Y20

"Aslında çok şey kazandırdı. Ama psikolojim elvermiyor. Tatminsizlik var a dan z'ye her şeyimiz dört dörtlük sağlıyorlar. Ruh gibi oldum odama bahçeye artık bir histe kalmadı. Rabbim devleti eksik etmesin başımızdan" G12/46

"Evet, burada çok yardım etti. Hukuk yardım etti. Her türlü yardım aldım. Şimdi psikolojik olarak her türlü emin eşime karşı daha güçlü. Çalışma için izin verdi çocuklar televizyondan eba derse girdi. Çocuklarla kreş öğretmen ilgilendi.G15/Y48

"İyi gelmişimi onu görmüyorum bakmıyorum telefonu aldınız onu duymuyorum oh çok güzel" G17/33

"Birlikte paylaşma iş bölümü destek olmaya mesela arkada terkinde bulunup unutturmaya huzur güven kendini emniyette hissetmek dünyanın en önemli ihtiyacı her insan için uykularım düzeldi" G20/Y45

"Özgüvenim sonra bir birey olduğum, kadın olduğunu hatırlıyorsun özgür düşüncelerle ileriye dönük nasıl adım atacağını düşünüyorsun işte. Valla burada iyi baskı yok bir şey yok doğruyu düşünüyorsun. Eskiden çok döndüm Isparta K.K.E. de iken ama yok artık denemişi denemek olmaz yalvarıyor diye eskim eşim. Bir artık çok hayal kuruyorum hocam (Güldü)" G23/Y49

"Buraya gelmeden önce polisle konuştum. Polis bana iyi şeyler söyledi. Geldiğime pişman değilim. Kaynanam oraya (KKE) gidersen sizi kötü yola sokup satarlar dedi. Hiç öyle değil burada güven huzur veriyorlar. İnsanlara nasıl davranacaklarını biliyorlar. Sakinlik ve kendime saygı kazandım. Hem kendimi daha iyi ifade edebiliyorum. Hem kararlarımı veriyorum" G24/Y24

"Çok şükür yatacak yerimiz var gece ilk geldiğimizde ŞÖNİM' de koltukta yattı çocuklar bura olmasa resmen sokakta kalacaz çocuk 1. Sınıfa giden eğitimine öğretmen eşliğinde derslerine yardımcı oluyorlar. Harfleri, sayıları kreş öğretmeni yardımcı oluyor. Burası iyi sıkıcı kurallar yok. İstediğini istediğin zaman yapıyorsun. İzinsiz kurum dışına çıkmamak şartıyla" G24/Y31

"Özgüven bir şeyi tek başıma yapabileceğime inanmaya başladım kendi yolumu bulabilmeyi çıkmazda hissettiğim zaman bir yol üretebiliyorum en azından" G26/Y22

"Biraz daha kafamı dinledim. Daha sakin sanki konukevi değil de oteldeymişim daha rahat yaşadım açıkçası cezaevinden çıkmış gibi oldum"G29/40

"Manevi olarak evin var kafanı sokacak çatın var yemeğin hazır kadın için bu çok önemli sokakta kalmak zor. Türkiye şartlarında kadın için zor başımıza her şey gelebilir"G30/Y51

"Burada güvendeyiz. Can güvenliğimiz var çocuklarımın benim psikolojimiz yerine geldi ilk ilk geldiğimize göre iyiler çocuklarım benimde öyle belki görmediğimiz şeyleri gördük ilgi tarafından sevgi tarafından çocuklarımı güldürmeye çalıştılar. Sağlık konularında çok titiz davranıyorlar. Benim sağlık sorunlarım kızımın yarım kalan aşıları bir kızım daha var onun kalp sorunu var ilgileniyorlar. Hani pazartesi hastaneye götürecekler açıkçası çok memnunum" G31/Y27

Görüşmecilerin konukevi kazanımları hakkında düşüncelerinden de anlaşılacağı üzere kadın konukevleri için, kendi kararlarını verebilen, özgüvenleri gelişmesini sağlayan, kadınları güçlendirmeye yönelik yardımlarda bulunan çocukları ile birlikte güvenli bir ortamda yaşamalarını sağlayan yer olarak ifade edilebilir. Kadınlar konukevi kazanımları için daha çok manevi ve kişisel gelişim yönünden katkılarını değinmeleri dikkat çekici bir durum oluşturmuştur.

4.7. Gelecek Planları Hakkında Bulgular

Bu bölümde konukevi hizmetinden faydalan kadın ve beraberindeki çocukların hizmetin sona ermesi ya da kendi istekleriyle konukevinden ayrılmaları durumunda gelecek planları hakkında düşünceleri incelenmiştir.

4.7.1. Yaşadıklarınız Hayatınızı Nasıl Etkiledi?

Konuk evinde kalan şiddet mağduru kadınlara deneyimlerinin hayatlarına etkileri sorulduğunda, maruz kaldıkları uzun süreli saldırganlık ve şiddet sonucunda birçok ruhsal ve bedensel hastalıklara yakalandıklarını; en yakınları tarafından şiddete maruz bırakıldıklarından dolayı güven kaybı yaşadıklarını, ayrıca eril düşünce yüzünden kız çocukların eğitimlerinin yarıda kesilmesi nedeniyle eğitimlerine devam edememelerinden dolayısıyla meslek sahibi olamadıklarına değinmişlerdir.

"Bu hayatta kimseye güvenemeyeceğimi kendi ayaklarımın üzerinde durmam gerektiğini kimseden fayda gelmeyeceğini hepimiz insanız ama kadınlar bunları hakedmiyor"G4/Y34

"Kötü şekilde etkiledi. Bu yaşadıklarım olmasa başka bir hayatta olsaydım annem babam farklı olsaydı okumuş olurdum. Mesleğim olur"G21/32

*"Fazlasıyla etkilendim. Ya işte ne bileyim düzenli bir yaşantım vardı. Ameliyat olmadan önce şuan her şey berbat oldu. Çok kafama taktım yaşadıklarımı beyin kanaması oldum"*G6/Y38

"Olumlu yönü bir oğlum olduğunu düşünüyorum. Psikolojim bozuldu cümleler kuramıyorum. Sürekli duygusalım korkuyorum insanlara güvenemiyorum"G9/Y21

"Hep mutsuzum üzgünüm psikiyatristlere gidiyorum ilaç kullanıyorum çocuklarım olmasa yaşamam da işte "G13/Y28

"Psikolojik acıdan çok etkiledi insanlara güvenmiyorum öncelikle erkeklere" G10/Y20

Kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı işyerlerinde de birçok şiddete maruz kalmaktadır. Cam tavan, mobing, hamile kadınların işten çıkarılması, ücret dağılımda eşitsizlik gibi adaletsiz tutumlarla karşılaşmışlardır. Toplumda boşanmış bir kadın olma gerici zihniyetlere açık hedef haline gelip iş yerlerinde taciz cinsel temelli şiddetlere maruz kalınmış şiddete ses çıkarmama ya da görmezden gelinmesi gibi nedenlerden ötürü kadınlar çalışma hayatlarını yarıda bırakmıştır.

"Çok kötü günüm oldu. İyi günüm geçti desem yalan olur. Kime tutulsa o dalım kırıldı. Kimseye suç bulamıyorum. Ailem destek olsaydı. Böyle olmazdı. Sağlık desen o da yok gitti. Nerde çalışırsam bir sarkıntılık oldu kötü şey oldu"G11/Y42

"İşe gidemiyorum evimden uzaktayım ev Lara'da her şey var onun yüzünden gidemiyorum"G17/Y33

"Ben değersizlik hissettim. Eşim ve ailem tarafından sevilmediğimi ne kadar fedakâr olsam da burada olmak şuan bana değersizlik hissettiriyor" G16/Y36

"Kötü oldu benim açımdan ailemden uzakta olmam bir hataya düşüp hamile kalmam evlilik dışı hamileyim. Yani çocuğumu doğurup Antalya dışına çıkabilirim"G18/Y24

"Ölümün ucundan döndüm ayaklarımın üzerine daha sağlam basmam gerektiği kendimden başka kimseye güvenmemek susmamak gerektiği baştan susmasaydım polisle iletişime geçseydim belki (yüzünü gösterdi morluk) şiddet görmezdim. Kadın korkmamalı sinmemeli asla"G20/45

"Ya benim zaten evliliğim ailem tarafından onlar istediği için onlar çizdi ben yaşadım. Seçme şansım olsaydı ailemi kendim seçer şuan ki ailemi istemezdim. (anne-baba)onlar benim yerime karar verdi. Ben yaşadım olgun bir yaşta kendi kararımı verseydim bunların hiçbirini yaşamazdım eminim" G24/Y24

"Hep baskılandım çaresiz hiçbir şey yapamayan güçsüz aptal gibi görüyordum. Yalnızlık hissi hiçbir şeyi yapamayacak gibi görüyordum" G26/Y22

"Çöküntü üzüntü baya ağır şeyler kolay değil belki sevgi saygı bitti 31 senelik evlilik bir şeyler bitti haliyle"G30/Y51

"Gerçekte çok kötü yani kendimi çok kötü hissediyorum. Güçsüz bir şekilde ayakta duruyorum. Çok şeyler yaşadım inanılmaz şeyler yaşadım eşim tarafından hani nasıl diyeyim bir insan bitkisel hayatta bir makinada yaşıyor gibiyim nasıl dönecem yaşamaya kafamda bir sürü soru çocuklarım sadece onlar için tekrar normal düzen olsun diye ayakta durmaya çalışıyorum tekrar"G31/Y27

"Valla çok dersler çıkartıyor insan hocam. Bir şeye karar vermeden önce düşüyorsun. Bunalıma giriyorum hayat ne kadar güzel olsa da tat alamıyorum ölmeyi bile düşünüyorum oluyor maalesef" G23/Y49

Şiddet, vücut bütünlüğü ve ruhsal dünyanın tamiri zor tahribatlara neden olmuştur. Şiddet nedenli zamanla farklı psikolojik rahatsızlıklardan; değersizlik duygusu, yalnızlık, korku, çaresizlik gerginlik, huzursuzluk gibi birçok duygu durum bozuklukları, depresyon, anksiyete gibi intihar eğilimleri gibi ruhsal hastalıklara sebep olabildiği görülmektedir.

4.7.2. Hayatınızda Değiştirebilseydiniz Neleri Değiştirirdiniz?

Şiddet mağduru kadınlar genellikle ilişkinin değil, şiddetin bitmesini umut ettiğinden şiddet ortamında kalmaya devam etmişlerdir. Çoğu durumda ise korku, ekonomik olarak özgür olamama, utanç duygusundan gizleme, duygusal bağlılık şiddeti hak ettiği fikri, her şeyin zamanla düzeleceğini umma, en tehlikeli dönem olan ayrılma kararı esnasında ise ölümlü sonuçlanan çok ağır şiddet türlerine maruz kalmakla beraber aile üyeleri de ayrılmaması nedenli baskıda bulunmuşlardır. Görüşmeciler maruz kaldıkları olumsuz durumlar değiştirmek adına "sihirli değnek yardımıyla değiştirme" ilk yaşadıklarında bir kuruma başvurma, ailesini değiştirme, eğitime devam etme, olumsuz insanları hayatlılarından çıkarma gibi cevap vermişlerdir.

"Hayatımı değiştirmek isterdim. Okumak isterdim. Üniversiteye gitmek isterdim. Kendimi geliştirmek isterdim. Yani mesleğim olarak anaokulu öğretmeni ya da bir kurum çalışanı olmak insanlara faydalı biri olmak adına."G1/Y38

"Evlenmezdim atanıp öğretmen olmayı istedim. Özel sektör bana göre değil hocam şartları ağır dedim ya hijyen takıntım var" G2/Y34

"Çok şey yok o insanın hayatına hiç girmek istemezdim. Babamın karşısına geçerek onulan evlenmek istemiyorum diyebilirdim. Kader değil kendim yaptım. Sırf babamın lafını düşürmemek için kabul ettim babam öyle bir insan değildi aslında."G3/Y34

"Okuluma devam ederdim okumak başka bir şey değil çünkü bir bayan anca eğitimle kurtarır başka bir şeyle değil bir bayanın bütün garantisi eğitim başka hiçbir şey değil" G4/Y34

"Ailemi, ailemin düşüncelerini en azından onları değiştirirdim. Bunlar değiştikten sonra çok şey değişirdi zaten."G5/Y34

"O günü (cinsel şiddet)yaşamak istemezdim. İsteyerek olsaydı zorla olmasaydı her birliktelikte aklıma geliyor. Okumak için direnseydim keşke."G9/21

"O kadar kötü günüm oldu ki her şey o kadar hasret kaldım ki özlem desen var memlekete hasreti var. Evlenmezdim kendi çalışıp ayaklarımın üzerinde durup yalnız yaşardım" G11/Y42

"Rüyalar görüyorsunuz iyi bir hayat istiyordum çok hasret özlemim vardı aşırı duyarlıyım öyle empati kuruyorum odamda keşke böyle bir ailem olmasaydı. Böyle ailede dünyaya gelmeseydim" G12/Y46

"Evet, her şeyi kötü rüyada gibi değiştirmek istiyorum. Bu 8 ay gibi" G14/Y27

"Geriye dönüp yani 15 yaşıma küçük yaşta evlilik yapmamayı eğitimime devam etmeyi böyle bir annem ve babam olmamasını değiştirmek isterdim. Beni sevmeyen değer vermeyen özellikle kız çocuklarını önemsemeyen erkek çocukları değere veren kız çocuklarını ikinci plana atan ailemi değiştirmek isterdim bugün buradaysam onların neden olduğudur."G16/Y36

"Öyle bir ailenin çocuğu olmamak benim babam iyidir. Hoştur. Kendi kardeşlerine para verir o sevgi gösterir. Ben o sevgiyi tadamadım yani."G18/24

Ataerkil kalıp yargılar tarafından şekillenen aile yapısında kız çocukları ayrımcılığa maruz kalmıştır. Toplumsal roller yüzünden kız çocukları ev işlerinde anneye yardımcılık rolleri üstlenirken erkeklere daha çok dışarı işleri baba yardımcı, para kazanan roller biçilmiştir. Ayrımcılığa maruz kalan kız çocukları eğitim olanaklarından faydalanmamış, evlilik yaşının gecikmesinde eğitim önemli bir rolü olduğundan eğitim hayatının yarıda bırakılması sonucu kız çocuklarını erken yaşta evlendirmişlerdir. Eğitim sayesinde meslek edinme imkânlarına kadınlar daha kolay elde ettiklerinden, çalışma hayatına katılımları engellenmiştir. Ekonomik olarak bağımlı hale gelmesine neden olduğu söylenir.

4.7.3. Hayattan Beklentiler ve Konukevi Sonrası Planlar

Görüşmeye katılan kadınlardan hayattan beklentileri ve konukevi sonrası planları hakkında düşünceleri sorulduğunda, büyük bir kısmı kendilerine ait bir ev ve kendi ayakları üzerlerinde durabilmek için iş bulmak, evli kadınlar ise boşanmak öncelikli hedefleri arasında yer aldığını söylemişlerdir. Görüşmeciler planları hakkında şu yanıtları kullanmışlardır.

“….. Çalışma gücüm yok olsa kendi ayaklarımın üstüne dururum. Sağlığımı kazansam güzel hayalim olur. Engelli KPSS’ ye hazırlanıyorum memur olmayı isterim”G1/Y38

“Boşanmak onun soyadını taşımayacağım. Büyük kızım (17 yaş) çevik kuvvet olmasını istiyorum. Ortanca (12 yaş) göz tedavisi var onu yaptırmak istiyorum. Eğitimlerinin tamamlanmasını çünkü anne her zaman insanın başında olmuyor. Kendi ayaklarının üzerinde dururlarsa daha kolay atlatırlar.”G3/Y34

“Boşanma olursa çünkü onunla kopmam lazım iş tabi ki iş olmadan güç olmaz çocuklarıma bakmak onlar olursa her türlü geliştiririm önce bunlar.”G4/Y34

“Kendime ev tutup çalışma istiyorum. Çokta ileriye dönük değil ama mecbur olduğum şeyler var Kısacası yaşamaya çalışacağım kendi başıma.”G5/Y34

"Her şeyden önce bir iş bulup düzen kurmak istiyorum. Kendi mi çocuğumla ilgilenmek istiyorum. Yani"G6/Y36

"İş yerinde para biriktirip ev kurmak çocuk gelişimi istiyorum. O bölüme hazırlanıyorum. Akşam buraya geldiğimde sınava hazırlanıyorum. Hayalim. Gezmeyi severim, kendi ayaklarımın üstünde duruyorum artık"G7/Y34

"Ev tutup işe girmek istiyorum. Oğlan okusun sağlığı yerinde olsun düzenli bir iş ve kendi evim olsun yeter."G8/Y25

"Çocuğumu iyi ahlaklı yetiştirmek istiyorum. Babasına benzemesini istemiyorum Küfür ağzında duymak istemiyorum. 4 kardeşim annem yanımda olsun başka da bir şey istemiyorum"G9/Y21

"Üniversiteye gitmek aynı zamanda çalışmak partime annemle bir ev tutup öyle yaşamak başka bir şey istemiyorum"G10/Y20

"Artık kurum kurum gezmek istemiyorum. Sağlam düzgün işimi bulup evimde mutlu huzurlu rahat bir şekilde yaşamak istiyorum"G11/Y42

"Ukrayna'ya gidilecek ev araba satılacak buradan ev bakılacak."G14/Y27

"Çocukların yanına gitmek istiyor 4 çocuk mutlu huzurlu para kazanıp hayata devam etmek istiyor"G15/Y48

"Yani sil baştan yaşayabilirim tekrar. Boşanmayı düşünüyorum gücüm var mı bilmiyorum. Sil baştan yaşamaya ruhen ve fizikken iyi değilim destek alıyorum. Kızımın iyi bir yerlere gelmesini annesinin kaderini yaşamamasını onun için yaşıyorum"G16/Y36

"Ukrayna'yı özledim çok özledim 3.5 yıl hiç çıkmadım (Antalya'dan dışarı çıkmamış).Burada çalışacağım 2 tane daha var kreş okul çalışmam lazım" G17/Y33

"Yani buradan gittikten sonra bir iş bulmalıyım çocuğumu kuruma emanet edip alacağım kendimi toparlayacağım. Düşüncem şimdilik bu"G18/Y24

"Kendime ait bir evimin arabamın olması iş yeri olması parasal birikim olması mesela şu apartman benim içerisinde kiracılar anlaşabildiğim insanlardan olması. Yurt dışları gezmek bu da meraktır."G19/Y38

"İlk başta evimi ve adresimi değiştireceğim. Gizlilik talep edeceğim bulabilirsem çalışmak istiyorum. Bir iş kurmak sakinlik istiyorum hayatımda aslında şehir değiştirmek istiyorum tabi ki oğlumda işin işine karışır bunları zaman gösterir" G20/45

"Buradan çıktığım zaman çocuklarımı alırsam buradan iş bulursam ev tutar çalışırım. Onları almazsam yurtdışına giderim (Kıbrıs) oradaki iş imkânı fazla mutfak şeyleri geniş benim de mutfakla aram iyi sadece çalışmak için yaşamak için değil kendimi geliştirip velayet davası açıp gene hedefimde çocuklarımı almak var kendim için değil"G24/Y24

"Geleceğe dair planlarımız çok. Zaman neyi gösterecek bilmiyoruz. Öncelikle çocuklarımın eğitimlerini alıp kazansınlar. Kimsenin eline bakmasınlar benim gibi olmasınlar bende bir iş kurup önce iş son ev bulmak, çocuklarımı bakıp büyütmeyi düşünüyorum. Gelecekle ilgili fazla bir beklentim yok. Kızlarımı evlendirmeyi düşünmüyorum. Beni dinlerlerse kendileri isterlerse beklesin yanımda birbirimize bakarız ben kötü bir evlilik geçirdiğim için bunlarda nasıl olacak diye korku içinde düşünürüm"G25/Y31

"Güçlü bir kadın olmak hayaline ulaşılabilen kendi özgüveni gören kendine inanabilen kadın ailemi Her şeyleri sanırım kendimi değiştirmek isterdim değersiz olmadığımı aptal olmadığımı görmek isterdim ya da öyle biri olmak istiyorum" G26/Y22

"Yani AÖF üniversiteye başvurdum. Onu okuyacağım çocuklarımı okutacağım. Kendi ayaklarım üstünde duracağım. Çalışmak yani bu saatten sonra bu başka yok yani"G28/Y23

"Eee ben buradan iş bulursam konaklamalı bir iş sürekli çalışmayı düşünüyorum. Ev tutarsam bir başıma nasıl kalayım bazı işyerleri lojman veriyormuş. Becerebilirsem aşçılık belgesi alırım"G29/Y40

"Ev iş kafamı sokacak çatımın olması kimseye elimi açmadan yaşayabilmek kızımın işinin olması sağlığına kavuşması o mutlu olursa yüzü gülerse bende huzurlu olurum."G30/Y51

"Çocuklarımla beraber evim olsun çok isterdim. Evime işime yetebilmeyi mutlu olmak beklentim hayalim var mesela dışarı çıkıyorum çocuklarım benden bir şey istediğinde onları kendim gözüm kalıyor onları gerçekleştirmeyi çok isterdim."G31/Y27

Kadın konukevleri yönetmelik hükümleri çerçevesinde hizmetlerini devam ettirmektedir. Bakanlığa bağlı kadın konukevleri ve belediye kadın konukevleri bütçe açısından ayrılmaktadır. Belediye kadın konukevleri yerel bütçeden yararlanmakta olduğundan yönetmelikte belirtilen kadınlara verilen harçlık verilmemekte ihtiyaç sahibi kadınlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından nakdi yardım almalarında yardımcı olunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Kadına yönelik şiddet küresel ölçekte karşılaşılan ortak bir sorun olmakla beraber; ulusal alanda da bireysel ve toplumsal nedenler sonucu yaşanmaktadır. Kadınların eğitim düzeyinin düşüklüğü, aktif çalışma hayatında yer alamaması, gelir dağılımındaki adaletsizlik, sosyal dışlanma, aile yaşamında çözülme gibi olumsuzlar kadına yönelik şiddeti artırmıştır. (Çiltaş ve Var, 2019: 20).

Kadın Konukevlerinin, kadınların yaşamlarını yönlendirme ve gelecek planları yapabilmeleri için önemli bir destek görevi sunma misyonu bulunmaktadır. Kadınlar şiddet ortamından kurtulmak için, varsa beraberindeki çocukları ile birlikte sosyal, psikolojik ve ekonomik yönden güçlenebilmek, hukuki yardım alabilmek ve yaşamlarını yeniden düzenlemek için Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) aracılığıyla, kamu yararına kurumsal hizmet veren kadın konuk evlerine başvuru yapmaktadırlar (ASHB Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 2013).

Bu araştırma ile Antalya Büyükşehir Belediye Kadın Konukevinde kalan şiddet mağduru 31 kadın ile derinlemesine görüşme yöntemi gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda, kadınlar yaşam deneyimleri ve gelecek planları hakkında düşüncelerini belirlemek amaçlanmıştır. Görüşmecilerin sosyo demografik özellikleri incelendiğinde %38.75'inin 26-35 yaş aralığındaki kadınlardan oluştuğu görülmüştür. Bu durum; genç yetişkin kısmın daha fazla konukevi hizmetlerinden faydalandığı sonucunu göstermektedir. Oransal olarak konukevinden hizmet alan genç yetişkinlerin sayısının fazla olduğu düşünüldüğünde; konukevinde verilen hizmetler ile yapılacak olan eğitimlerin ve destekleme güçlendirme faaliyetlerinin bu doğrultuda şekillendirilmesi durumunda, kadınların gelecek planlarını sağlıklı bir şekilde yönetebilmesi mümkün olacaktır.

Araştırmada konukevi hizmetinden faydalan kadınların medeni durumları incelendiğinde, %48.38 oranla evli kadın sayısının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Seval (2019), kadın konukevi hizmetinden faydalanan 37 kadınla yapmış olduğu araştırmasında, evli olan kadın sayısını 26, bekâr olan kadın sayısının 2, boşanmış olan

kadın sayısının 9 olduğunu açıklamıştır. Yapılan iki araştırmadaki benzerlik, eş şiddeti nedeniyle, kadın konukevi talebi arasındaki bağlantıyı açık bir şekilde göstermektedir.

Görüşmecilerin ilk evlilik yaşının, %25.81 oran ile 14-17 yaş aralığında,, % 41.94 oranla 18-25 yaş aralığında, %12.90 ile 30-40 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Akyazı (2010), İstanbul'da bulunan bir kadın konukevinde şiddet mağduru kadınlarla yaptığı araştırmasında, ilk evlilik yaşı % 13.6 oranla 14 yaş altı oluştururken, %47.52'i 15- 18 yaş arasında olması çalışmamız bulguları ile örtüşmektedir. Evlilik yaşlarının belirtmeme sebeplerinin ise aile baskısı, tecavüz, kaçırılma gibi zorlama sonucu yapılan "evlilik" biçimlerinin olduğunu düşündürmüştür. Öte yandan bulgular erken yaşta evliliklerin, kadınların ileriki yaşantılarına olumsuz olarak yansıdığını göstermiştir.

Araştırmaya dâhil olan görüşmecilerden, % 35.49 oranla görücü usulü evlenenlerin daha fazla şiddet mağduru olduğu, tanışarak kendi isteği ile evlenenlerin ise % 29.03 oran ile 2. sırada yer aldığı görülmüştür. İki oran arasında önemli bir fark görünmemesi, evlenme şeklinin şiddet ile bağlantısının çok fazla olmadığı sonucunu düşündürmüştür.

Araştırmada görüşmecilerin %25.85'inin çocuk sahibi olmadığı, % 3.23'ünün gebelik durumunun olduğu, geriye kalan %70.97 'inin ise çocuk sahibi olduğu görülmüştür. Kadınlar, konukevlerine beraberindeki çocuklar ile birlikte gelmektedir. Bu durum da göstermektedir ki; çocukların bir taraftan anneleri ile birlikte korunduğu, diğer taraftan da akranları olmayan tanımadıkları yetişkin gruplar ile temas etmek zorunda kaldıklarını göstermiştir. Bu nedenle kadın konukevinde annesi ile birlikte kalan çocuklar için akranları ile grup çalışması yapılması, çocuklar için sosyal imkânlar sunulması gerektiği düşünülmüştür.

Araştırmaya katılan görüşmecilerin, iyi ve mutlu evlilik hakkındaki cevapları; kadınların; sevgi, saygı, sadakat gibi duygular üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Kadınların hayatlarında ihtiyaç duydukları duygular bakımından Gündüz, Yalçın ve Arslan (2021), yapmış olduğu araştırmasında; saygı (%62), sevgi (%58.7), ilgi (%50.1), sadakat (%49.8) ve merhamet (%45.7) ile benzer bulgulara ulaşmıştır. Bu doğrultuda yapılan iki araştırmadaki benzerlik dikkat çekicidir..

Araştırmanın en önemli hususlarından biri olan eğitim durumu incelendiğinde; araştırmaya konu olan kadınların; %3.23'lük oranın okuyor ama yazamıyor, %19.35'lik oranın ilkokul mezunu, 16.13'lük oranın ortaokul mezunu, % 6.45'lik oranın ön lisans mezunu, % 45.16'lık oranın lise mezunu, % 9.68'lık oranın lisans mezunu olduğu sonucuna varılmıştır. Verilerden de anlaşıldığı üzere her eğitim düzeyinden kadınının, konukevi hizmetlerinden faydalandığı görülmüştür. Eğitim sayesinde; çalışma hayatına katılımın daha kolay ve ulaşılabilir bir durum olduğu düşünülmekte, şiddet ortamına karşı kadınların savunmasızlığı önlenebilmektedir. Dolayısıyla konukevinde kalan kadınların eğitim ve istihdam fırsatlarına yönlendirilmeleri öncelikler arasında yer almalıdır.

Bir başka bakış açısıyla Türkiye'de erken yaşta yapılan evlilikler ve kız çocuğunun okutulmaması fikri, kırsal kesimlerde eğitime olan güçlükler aile bakımında üstlendikleri geleneksel rol, iş yaşamında ve toplumda karşılaşılan ayrımcılık gibi sebeplerden dolayı çoğu kız çocuğu ya hiç eğitim hayatına katılamamış ya da eğitim hayatlarını yarıda bırakıp meslek sahibi olmaları engellenmiştir. Tüm bu nedenlerin katlanması sonucu okul hayatını terk eden kız çocuklarının, erken yaşta evlendirilmesine neden olunmuştur. Eğitim düzeyinin artması ile kız çocuklarının evlilik yaşı arasında olumlu bir ilişki vardır. (UNFPA, 2020: 67). UNİCEF tarafından 2021 yılında yayınlanan erken yaşta evlilik raporunda, Dünyada en yüksek çocuk evlilik oranı %76.3 ile Nijer'de olup, 202 ülkenin yer aldığı listede Türkiye'de 18 yaşından önce evlenen çocuk oranları %14.7 ile 87. Sırada yer almıştır. 15 yaş ve öncesinde evlenen çocuk oranı sıralamasında Türkiye yüzde 2 orana sahiptir. Avrupa'da ise çocuk evliliklerinde ilk sırada ülkemiz yer almaktadır (İMDAT, 2021: 4). Bu durum da beraberinde ekonomik yoksunluk, başka bir insana ekonomik olarak bağlı olma gibi sonuçlar doğurmuştur. Bu yönüyle bakıldığında da eğitimin önemi dikkat çekmiştir.

Şiddete başvurma ve eğitim durumları arasında anlamlı ve kesin bir bağlantıdan söz edilememektedir. Literatürde şiddet uygulayan erkeklerin lise ve daha düşük eğitim düzeyinde oransal olarak daha fazla yer aldığı, eğitim düzeyinin düşük

erkeklerde eş şiddetin daha fazla olduğu, belirtilen araştırmalara karşın, yüksekokul ve daha üst seviyede eğitimi olanların da şiddette eğilimli olduğu açıklanmıştır. Her ne kadar eğitim düzeyi yükseldikçe şiddet uygulama oranı düşmüşse de her eğitim düzeyindeki bireylerin şiddet uygulayabildiği görülmüştür. Bu yönüyle bakıldığında, eğitim seviyesinin yükselmesi şiddet uygulama ihtimalini azaltmaktadır (Arabacı ve Uygun, 2022: 41).

Görüşmecilerin çalışma durumu incelendiğinde, görüşmecilerin % 61.29' unun çalışmadığı ve dolayısıyla ekonomik olarak bir başkasına bağımlı oldukları, 19.35'inin aktif olarak çalışma hayatı içinde yer aldığı ve bu sebeple kendilerine ait ekonomik gelirlerinin bulunduğu görülmüştür. Yalçın (2014), araştırmasında konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların % 87.9 ile çoğunluğun çalışmadığını belirtmiş, kadınların şiddet ortamından uzakta, güçlenme sürecinde çalışma hayatında olmalarının yaşam planları açısından destekleyici faktörlerden olduğunu vurgulamıştır. Kadının iş gücüne katılarak, kazançlarıyla beraber elde ettikleri ekonomik güç, aile içi şiddeti azaltıcı faktör yaratabilmekte, kadının ekonomik olarak özgürlüğü şiddet gördüğü kişi ile olan ilişkisini bitirme motivasyonunu güçlendirmektedir. Öte yandan; kadının gelir durumundaki artışın, eşinin şiddet uygulama ihtimalini azaltacağı, kadının ekonomik kazancı sayesinde ailenin ekonomik düzeyinde artış olacağı ve buna bağlı olarak finansal stresin azalacağı, bu sayede eş şiddetine engel olabileceği düşünülmektedir. (İpek ve Kızılgöl, 2019: 461).

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasının bulgularına göre de refah düzeyi düşük olan hanelerde yaşayan kadınların yarısı, yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kaldığını açıklamıştır (KSGM, 2009: 48). Kız çocuklarının evlenme fikriyle yetiştirilmesi ve evlenememe durumunda ise sosyal hayatlarında zorlanacaklarına dair fikirler, erken evliliklerin çoğalmasına neden olabilmektedir (Özcebe ve Biçeri 2013: 90). Araştırma bu yönüyle de benzerlik göstermektedir.

Görüşmecilerin maruz kaldıkları şiddet türlerine vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde; kadınların, hayatlarının bir döneminde en az bir şiddet türüne maruz kaldıkları, çoğu zaman birden fazla şiddet biçimlerinin aynı anda yaşandığı görülmüştür. Boyacıoğlu (2016), araştırmasında ülke genelinde kadınların % 36'sı

yani üçte birinin yaşamlarında en az bir kere şiddet türlerinden biri ya da birkaçına maruz kaldığını belirtmiştir.(akt. Sivaslıoğlu ve Erdal, 2020:358). Her iki araştırmanın bu yönüyle de örtüştüğü tespit edilmiştir

Kadın konukevi hizmetinden faydalanan şiddet mağdurlarına, şiddet uğrama sıklıklarına verdikleri cevaplar incelendiğinde; görüşmeci kadınlar; çoğunlukla, 1 hafta içerisinde 3-4 kez şiddete maruz kaldığı yönünde cevap verdikleri görülmüştür. Kandemir (2019), konukevinde kalan kadınların en fazla haftada 1-3 kez şiddet mağduru olduğu sonucu ulaşmıştır. Bu durum da her iki araştırma arasında paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan görüşmecilere yaşamış oldukları ilk şiddet deneyimlerinde yasal yollara başvurularıyla ilgili sorulara verdiği cevaplar incelendiğinde; aile mahremiyeti, "kocadır döver" düşüncesi ve şiddet uygulayan kişinin şiddeti tekrarlamasından duyulan kaygı gibi nedenlerle, şiddet karşısında sessiz kaldıkları dikkat çekmiştir. Bu durum kadınların bilinç düzeyinin yükseltilmesi için eğitim çalışmaları yapılmasının gerekliliğini göstermektedir. Şimşek (2019), Yasal haklarını öğrendikten sonra kadınların harekete geçtiklerini ifade etmiştir. Bu iki araştırma arasındaki paralellik göstermiştir.

Araştırmaya konu olan konukevinde kalan kadınlar % 32.25 oranla korunma, % 67.75 oranla da barınma amacıyla kuruma müracaat etmiştir. Küçükali (2015), araştırmasında konukevinde kalan kadınların %69.1'inin kadına yönelik şiddetten korunmak amacıyla başvurduğu, % 23. 5 'inin ekonomik yetersizlikler nedenli barınma ihtiyacı için başvurduğu sonucu görülmüştür. Bu durum iki araştırma arasında farklılık oluşturmuştur. Farklılığın sebebinin ise Antalya il genelinde 4 kadın konukevi olması, çalışma yapılan kadın konukevinin çoğunlukla barınma için müracaat eden kadınlara hizmet vermesi, diğer 3 kadın konukevinin ise şiddetten korunmak için müracaat eden kadınlara hizmet vermesi olarak değerlendirilebilir.

Kadınların, kurumda kalış süresi 2 gün ile 5 ay arasında değişmekle birlikte, kadın konuk evi hizmetinden ilk kez faydalan kadınların oranı % 51.61 iken 2 veya daha fazla tercih edenlerin oranı ise %48.39'dur. Yalçın (2014), araştırması incelendiğinde, konukevi hizmetinden faydalanan kadınların en çok %46.7 oranı ile 0-

3 ay arasında kurumda kaldıkları görülmüştür. Kurumda 4-6 ay arasında kalan kadınların oranı ise %36.4 olarak açıklamıştır. Şiddet mağduru kadınların kurumda kısa süre kaldığı sonucuna ulaşılmıştır; ayrıca söz konusu araştırmada %50.5'si daha önce farklı bir konukevinde kaldığını belirtirken, kalmadığını belirtenlerin oranı ise %49.5 olarak bulunmuştur. Bu durum iki araştırma arasında benzerlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalış (2017), kısa sürelerle konukevinde kalarak tekrardan eşi ya da ailesinin yanına dönmelerini, hayat standartlarının değişiklik olmamasından dolayı daha sonra tekrardan konukevine geldikleri açıklamıştır. Sonrasında bu durumun kısır döngüye dönüştüğü görülmüştür. Bu durumun sebebi ise kriz anında ihtiyaç duydukları desteği karşılamak için başvurdukları açıklamıştır.

6284 sayılı kanunun koruyucu tedbir kararının alınmasına rağmen kadınların, şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Bu durum yasanın uygulaması yönünde aksaklık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (Kumcağız ve ark, 2018), tarafından yapılan araştırmada şiddet mağduru kadınların %13.8'inin daha önceden tedbir kararı aldırdığını açıklamıştır; ayrıca söz konusu araştırmada tedbir kararının tek başına şiddeti engellemede etkili olmadığı ek önlemlerin alınması gerektiği açıklanmıştır. Kadınların psikolojilerinin düzenlemesiyle birlikte gelecek planlarının şekillenmesinde danışmanlık ve yönlendirme desteğinin oldukça önemli olduğu düşünülmüştür. 6284 sayılı kanun, kadına yönelik şiddeti önlemek için atılmış önemli bir hukuki adımdır. Öte yandan toplumsal bir sorunla ilgili yasal düzenleme yapmak sorunu ortadan kaldırmaya yetmeyecektir. Öncelikle yasayı uyguların ona, inanması gerekmektedir. Özellikle kadına yönelik şiddet gibi bir konuda bu durum çok daha önem taşımaktadır. Bundan dolayı 6284 sayılı yasa ile ilgili eğitimler tüm uygulayıcılara ve yasa kapsamındaki kişilere verilmesi kadına yönelik şiddetin önlenmesinde önemli bir sorumluluk oluşturmuştur (Balkan, 2017: 191).

Alınan hizmetin memnuniyet durumu incelendiğinde, kadınların; "sıcak yuva", "barınak", "huzur" gibi ifadelerle genel anlamda aldıkları hizmetten memnun kaldıkları görülmüştür. Memnuniyet durumlarına verdikleri cevapların ise yüksek düzeyde memnuniyet gösterildiği görülmüştür. Irmak (2014), araştırmasında kadınların % 59'u kalmakta oldukları kadın konuk evinden memnun olduklarını açıklamıştır. Araştırmalar bu yönüyle benzerlik göstermektedir.

Antalya Belediye Kadın Konukevinde kalan 31 şiddet mağduru kadınla yapılan araştırma bulgularına göre kadınların eğitim düzeylerinin ortalama, aktif çalışan sayısının az, genç yetişkin kadınların sayısı fazla olduğu tespit edilmiştir. Kadınların, geleceğe yönelik planları arasında; kendilerine ait bir ev, çalışma hayatına katılım, ekonomik özgürlük, çocuklarıyla birlikte şiddet ortamından uzakta yeni bir hayat yer almaktadır.

Araştırmaya konu olan konukevinde kalan kadınların, konukevi hizmetinden ayrıldıktan sonra; gelecek planlarının şekillenmesinde ekonomik özgürlüğün tek başına kriter olmadığı, sosyal, hukuki ve bireysel haklarının bilincinde olarak şiddet tehlikesine karşı kendilerini koruyabilecekleri düşünülmektedir. Araştırmaya katılan kadınların ekonomik olarak başkalarına bağımlı oldukları görülmüş, bu kadınların büyük kısmının ekonomik özgürlük talebinde bulundukları dikkat çekmiştir. Araştırma bu yönüyle gelecek planlaması yapan kadınların ekonomik sıkıntılarının giderilmesi ve istihdama katılım sağlaması halinde büyük oranda güçlendirmiş olacaklarını ortaya koymaktadır.

Kadın konukevinde kalan kadınların ortak özellikleri gelecek planlaması yaparken ekonomik olarak özgür olmak ve kendilerine ait bir ev kurmaktır. Ancak araştırmaya konu olan kadınlardan bu yönde bir girişimde bulunmadığı görülmüş, aynı kadınların birden fazla kez farklı şehirlerde ve kadın konukevlerinde hayatlarını idame ettikleri dikkat çekmiştir. Bu durum; kadınların özgüvenlerinin düşük olduğunu, benlik saygılarını kaybetmiş olduklarını göstermektedir. Kadın konukevleri sosyal servisinde çalışan meslek elemanlarının, kadınları güçlendirme yönünde sıklıkla çalışma yapmaları ile kadınların kendilerine güven duyabilecek duruma gelebilecekleri düşünülmektedir.

Araştırmaya konu olan kadınların şiddetin kendilerinden kaynakladığını düşündükleri, şiddeti kişisel sorunu gibi değerlendirdikleri, aile içi şiddeti mahrem olarak değerlendirdikleri ve paylaşmaya gerek görmedikleri, erkeklerin şiddet uygulamalarını normalleştirdikleri ve buna bağlı olarak şiddet döngüsüne girdikleri görülmüştür. Bu durum öncelikle toplumun şiddete bakış açısını değiştirmeleri gerektiğini düşündürmüştür. Toplumsal cinsiyet ve şiddete olan bakış açısını

değiştirmek küçük yaşlardan itibaren aile içinde başlayan bir durumdur. Şiddet ortamı içerisinde büyüyen bir çocuğun, ileriki yaşlarda şiddete başvurması olasıdır. Bu döngünün kırılmasının ancak çocukluk yaşlarında eğitim hayatı ile olabileceği düşünülmektedir.

Kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların gelecek planlarının şekillenmesinde sosyo- demografik özelliklerinden, kaynaklı farklılar olduğu yapılan görüşmelerde belirlenmiştir. Kadınların yaşam deneyimleri sonucu, farklı şehir ve ülkelerden, evlilik birliği, töre ve can güvenliği tehlikesi gibi nedenler ötürü kadınlar konukevine hizmetine başvurmuşlardır. Ayrıca turizm ve sanayi şehri olan Antalya'da iş olanaklarının fazlalığı da istihdam sahibi olma ve düzenli gelir elde edecekleri süreçte konukevlerinde kalmalarında etkili olmuştur. Kadınların medeni durumları ve çalışma hayatlarına katılımları arasında inceleme yapıldığında genel anlamda eşinden ayrılmış ve bekâr kadınların aktif olarak çalışma hayatında daha fazla yer aldığı görülmüştür. Bu durumun sebepleri arasında ataerkil aile yapısı geleneksek rol kaynaklı kadının daha çok ev işi çocuk ve yaşlı bakımı işlerinde faaliyet göstermesi ya da enformel sektörlerde düşük ücretlerle çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşmecilerin gelecek planları arasında, düzenli gelir getiren iş sahibi olmak yer almıştır. Eğitim düzeyinin yüksekliği ile nitelikli iş bulma arasında paralellik mevcuttur. Görüşmeci kadınların ailelerinin ve kendi eğitim durumları incelendiği daha çok eğitim düzeyi düşük aile bireylerinin olduğu sonucuna ulaşılmış, düşük eğitim düzeyi olan ailelerde, kız çocuklarının yük olarak görülmesi, akraba evlilikleri, eğitimde erkek çocuklarının öncelik gibi verilen kararlardan dolayı eğitim hayatını sonlandırılan görüşmecilerin çalışma hayatında nitelikli iş bulmalarına engellemişlerdir. Çoğunlukta eğitim düzeylerinin lise seviyesinde olmasına rağmen, nitelikli ve düzenli işlerde çalışma oranları azdır. Küçükali (2015), araştırmasında en fazla oranda %56.4 ile lise düzeyinde bulunan kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlara çalışma durumları sorulduğunda % 87.6'sı hayır olarak yanıtlamıştır. Bu durumun nedenleri arasında erken yaşta yapılan evlilikler sonucunda çocuk sahibi olma çalışma hayatına katılamama ya da geç katılma emek yoğun ve düşük ücretli işlerde çalışılmasına neden olunmuştur.

Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Sosyal Hizmet Merkezleri tarafından verilen "Evlilik Öncesi Eğitim" programlarının zorunlu hale getirilmesi, toplumun evliliğe bakış açısını (koca namustur, evlendik bir kere ne yapalım gibi) değiştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesine Dair Yönetmeliğin 19.Maddesinde ŞÖNİM aracılığı ile "Güvenlik, Danışmanlık, Yönlendirme, Psikolojik Destek, Hukuki Destek, Tıbbi Destek, Geçici Maddi Yardım, İş Bulma Konusunda Destek, Kreş, Mesleki Eğitim Kursu, Grup Çalışmaları, Çocuklar İçin Burs, Sosyal, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler "desteği sunar denilmektedir. Araştırmamıza konu olan kadınların iş bulma isteği ile mevzuatın örtüştüğü görünmektedir. Bu noktada İŞKUR ile iş birliği yapılarak, genellikle öğrenim düzeyi orta olduğu tespit edilen kadınların, ilimiz çalışma koşulları ve istihdam alanları değerlendirilerek çalışma hayatına katılabilmeleri için, çalışma alanları belirlenmeli ve kadınlar teşvik edilmelidir. Diğer taraftan STK'ler aracılığı ile ilimizde bulunan büyük ölçekli (otel, fabrika vs.) şirketler ile protokoller imzalanmalı ve kadınların çalışma hayatına daha aktif katılması sağlanmalıdır. Yapılacak olan protokoller ile sadece erkeklerin yaptığı düşünülen mesleklerin (şoförlük, badana-boya, tornacılık vs) kadınlar tarafından yapılabileceği düşüncesinin de yerleştirilmesine imkân vereceği düşünülmektedir.

Bu araştırma ile kadına yönelik şiddet ile ilgili farkındalık oluşturmak, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerkil zihniyet nedenli maruz kalınan şiddete engel olmak, yapılacak olan araştırmalara yol göstermek, kadın çalışmaları alanında politikalara katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bununla birlikte bu çalışma ile barınma, korunma ve çeşitli sebeplerle hizmetlerinden faydalanılan kadın konukevlerinde yapılacak olan çalışmalara destek olmak açısından önem teşkil etmektedir.

Bu çalışmanın sınırlılığı Antalya Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevinde hizmet alan kadınlardır. Farklı illerdeki, farklı konukevlerinden veri toplanamaması, araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Farklı il, kurum ya da ülke bazlı araştırmalar yapılarak, farklı analiz yöntemlerinin eklenmesi ile daha geniş kapsamlı bir literatür oluşturulabilir. Araştırmanın bu hali ile gelecekteki araştırmalara öncü olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça:

5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2005, Temmuz 13). T.C. Resmi Gazete.

Acar, M. E. (2021). İstanbul Sözleşmesi Maddelerinin İslam Hukuku Açsından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Acar-Savran, G. Demiryontan N.T. (2020). Kadının Görünmeyen Emeği, İstanbul: Yordam Yayınları 4. Baskı.

Afşar, S. T. (2015). Türkiye'de Şiddetin Kadın Yüzü. *Sosyoloji Konferansı*, 52(2015-2), 715-753.

Afşar, S. T., Baran, A. G. ve Koca, C.(2017). Şiddet Gören Kadınların Sığınmaevlerine Erişimini Engelleyen Etmenler. *Fe Dergi,* 9(2017), 133-150.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2014). Kadına Karşı Mücadele Alanında Çalışan Personellere Yönelik El Kitabı. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2016). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2021-2025). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, "Türkiye'de Kadın",

https://ailevecalisma.gov.tr/media/67346/turkiye-de-kadin-2021-ocak.pdf (erişim tarihi: 19.04.2021)

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı,"Türkiye'de Kadın".

https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/19172/tr-de-kadin-eylul.pdf (erişim tarihi: 19.04.2021)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara, 2015.

Akın, M. (2013). Aile İçi Şiddet. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71(1), 27-41.

Alıcı, N.ve Daşlı, G. (2019). Toplumsal Cinsiyet ve Barış. Ankara: Dipnot Yayınları.

Altınbaş, D. (2006). Feminist Tartışmalarda Liberal Feminizm. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (9), 21-52.

Altun, H. (2008), *Feminist Kuram Doğrultusunda Bir Okuma/Sahneleme ve Bir Örnek Çalışma: Denizden Gelen Kadın*, Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atalay, M. (2020). *Şiddetten Dolayı Kadın Sığınmaevi ve Acil Servise Başvuran Kadınların Durumluluk Kaygı Düzeyi, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi,* Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Atan, M. (2015). Radikal Feminizm: 'Kişisel Olan Politiktir' Söyleminde Aile. *The Journal of Europe Middle East Social Science Studies*,1(2), 1-21.

Arar, M. Yıldırım, F. ve Şahin, E. (2021). Kadına Yönelik Şiddetin Can Alan Yanı: Töre ve Namus Cinayetleri. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 23-32.

Arabacı, B., L. ve Uygun, T. (2022). Şiddet Uygulayan ve Şiddet Uygulanan Bireylerin Özellikleri. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 5(1), 38–46.

Avşar, N. (2020), *Toplumsal Cinsiyet Rolleri Açısından Erken Yaşta Evlilikler: Antalya İli Kadın Konukevleri Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aytaç, S., Eteman, S. F., Aydın, Ç. G., Reçber, B. ve Sezen, K. H. (2016). Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma, *Sosyoloji Konferansları*, (54), 275-297.

Ayan, S. (2018). Kadın Algısında Kadına Yönelik Şiddet; Türkiye'de Kadın Sığınma Evleri Üzerine Bir inceleme. Journal of Humans Sciences, 15(1), 251-264.

Aydın, A. (2014). *Ailenin Korunmasını Sağlayan Dayanışma Örüntüleri İle Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Arasındaki İlişki: Çankaya Belediyesi Kadın Sığınmaevi'nde Kalan Kadın Örneği*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akyazı, S. (2010). *Kadın Sığınmaevinde Kalan Aile İçi Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarda Ruhsal Bozukluklar*, Tıpta Uzmanlık Tezi. İstanbul: Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Araştırma Hastanesi 7. Psikiyatri Kliniği.

Aysu, A. C. (2020). *Kadına Yönelik Erkek Şiddetiyle Mücadelede Kurumlar: ŞÖNİM' ler ve Kadın Konukevleri,* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

Balkan, A. (2017). Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Uyugulanabilecek İdari Koruma Tedbirleri. *International Journal of Academic Value Studies*, 3(14), 183-191.

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı. 2016, Ankara.

Başar, F. Ve Demirci, N. (2015). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet, KASHED, 2(1), 41-52.

Başar, D. ve Sakallı, N. (2021). Israrlı Takip: Tanımı ve Sosyal Psikolojik Değişkenler ile İlişkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 22-36.

Bakırcı, K. (2015). İstanbul Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, (44), 133-204.

Bişgin, H. (2019). *Kadın Konukevinde Kalan Kadınların Şiddete Uğrama Nedenlerinin ve Şiddetle Başetme Yöntemleri Analizi: Tokat Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Birinci, G. (2017). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Kısa Tarihi I:Milletler Cemiyeti'nden Birleşmiş Milletler' e. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 7(2), 50-81.

Bora A. ve Günal A. (2016). 90'larda Türkiye'de Feminizm. İstanbul: İletişim Yayınları.

Boyacıoğlu, E. Z. (2014). Kırsal Turizmde Kadın Girişimciliği: Edirne Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 4 (2), 82-90.

Börü, Ş. B. (2017). 'Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Türkiye'nin Konumu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 0(2017), 43-63.

Butler, J. (2019). Cinsiyet Belası Feminizm Kimliğinin Altüst Edilmesi. İstanbul: Metis Yayınları.

Blackstone, A. (2003). Gender roles and society, J.R., Miller, R. M., Lerner ve L.B. Schiamberg (Ed.).Human Ecology: An Encyclopedia of Children, Families, Communities, and Environments içinde (s.335-338).

Çakır, H. (2020). Kadına Yönelik Şiddetin Kavramsal İncelemesi: Yozgat Örneği. *İmgelem Dergisi*, 4(6), 41-62.

Çakmak, D. (2007). Fransız Devrimi'nde Kadın: Eksik Yurttaş. *Ege Akademik Bakış,* 7(2), 727-745.

Candan, K. A. (2021). *Evli ve Bekâr Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri,* Doktora Tezi. Niğde: Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Caniklioğlu, S. K. (2015). Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun). *Ankara Barosu Dergisi*, (3), 355-378.

Çalış, Ş. T. (2017). *Kadın Konukevinde Kalan Kadınların Sosyal Destek Sistemleri ve gelecek Beklentileri*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çalışkan, H. ve Çevik, İ. E. (2018). Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 218-233.

Çavuşoğlu, G. Y. (2015). *Türkiye'de Kadın Hareketinin Oluşumu ve Kadının Sosyal Yaşamdaki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çağlayan, F. (2018). *Kadın Konukevinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet İle Aile İşlevleri Arasındaki İlişki: İzmir Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çelik, D. (2018). Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesin Konusunda Sağlanan Gelişmelerde Hukukun Rolü, Hukukun Gençleri Sempozyumu.

http://www.umut.org.tr/userfiles/files/PDFler/Deniz%20C%CC%A7ELI%CC%87K.pdf E.T. 08.06.2022

Çiçek, H. (2017). Döngüsel Bir Eylem/Olgu Olarak Şiddet. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34, 141-152.

Çiçen, C., Boyacıoğlu, E. Z. ve Oğuzhan, A. (2020). Turizmde Kadın İşgücünün Cinsiyet Ayrımcılığı Algısı: Edirne İlinde Bir Araştırma. Tourism and Recreation, Ek Sayı, 54-63.

Çiltaş, G. Ve Var, E. Ç. (2019). Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Konukevi Hizmetine İlişkin Bir Araştırma: Ankara Örneği. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 13-23.

Dalkılıç, A., R. (2021). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Kamu Politikası Süreç Analizi. Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 61-82.

Demir, D. (2019). *Kadına Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet: Evli Kadın ve Erkeklerde Algı, Tutum ve Yaşantıların İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demirbilek, S., Özgür-Öktem, A. ve Çoban, A. (2020). Şiddetle Mücadelede Toplumsal Bir Kurum Olarak Kadın Sığınmaevleri. *Sosyoekonomi*, 28(46), 311-348.

Dikici, E. (2016). Feminizmin Üç Ana Akımı: Liberal, Marxist ve Radikal Feminizm Teorileri. *The Journal Of Social Sicence Studies*, (43), 523-532.

Danışman, G. Uçar, C. T. ve Okay, D. (2018). Ev Şiddeti nedeniyle Kadın Konukevinde kalmakta olan kadınlarda travma sonrası stres ve travma sonrası gelişimi incelemesi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(6), 537-544.

Dinçer, O. (2014). *Eşitlik Tahayyülünün Müşterek Kurgusu: Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonunun Çalışma Öncelikleri ve Çıkan Politika Metinleri Üzerine Bir Analiz*, Uzmanlık Tezi. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Ecevit, Y. (2011). Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Giriş. Y. Ecevit ve N. Karkıner, (eds.), Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi içinde (2-29), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2307.

Erdoğan, S., Aktaş, A. ve Bayram, G. O. (2009). Sığınma evinde yaşayan bir grup kadının şiddet deneyimleri ve baş etme yaklaşımları: Niteliksel bir alışma. *Uluslararsı İnsan Bilimler Dergisi,* 6(1), 1303-5134.

Ergonen, A.T., Biçen, E. ve Ersoy, G. (2020). COVID-19 Salgınında Ev İçi Şiddet. *Adli Tıp Bülteni*, 25(1), 48-57.

Erşen, U. B. (2006). *Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve Denetim Mekanizması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eryılmaz, S. ve Deniz, G. (2019).Türkiye'de Türkiye' de Programlama Eğitimi ile İlgili Yapılan Çalışmaların İncelenmesi: Bir Betimsel Analiz Çalışması, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(4), 319-338.

Esen, E., Siyez, D., Soylu, Y. ve Demirgürz, G. (2017). Examination of gender perception of university students according to sex and sex roles. e-International Journal of Educational Research, 8(1), 46-63.

Felson, B., R. (2009). Is violence natural, unnatural, or rational? . *The British Journal of Sociology*, 60(3), 578-585.

Gaag, N.V. D. (2018). Feminizm. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Garalavo, N. (2019). *Aile İçerisinde Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri; Azerbaycan Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gaziyev, E. ve Boyacıoğlu, E. Z. (2021). Azerbaycan Ekonomisinin Gelişiminde Turizmin Yeri: Türkiye Tecrübesinin Uygulanabilirliği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 275-295.

Geçer, E. ve Kıymaz, E. (2019). Kadın Hakları ve Algısının İdeolojik Örüntüsü: KADEM Örneği. *İnsan ve İnsan Dergisi*, 6(20), 185-204.

Gedik, E. (2021). Eğitim Sosyolojisi, Vize Yayınevi.

Gezgin, İ. (2018). Şiddet Uygarlığı. *Ayrıntı Dergisi*, (27), 12-22.

Gökkaya, B. E. (2009). Türkiye'de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri, *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 167-179.

Gökkulu, G. Ve Hosta, H. (2013). Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi: Hürriyet, Sabah, Posta Gazeteleri Örneği (2005-2008). International Journal of Social Science, 6(2), 1829-1850.

Görücü, M. (2018). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Yasal Mevzuat, Emniyet Birimlerindeki Uygulama ve Antalya Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gözüm, A. (2019). *Kadın Konukevinde Kalan Eşinden Şiddet Görmüş Kadınların Boşanma Sonrası Beklentileri*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Günay, M. (2012). 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, *TAAD,* (10), 647-685.

Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırma Dergisi*, 153(153), 157-171.

Gündoğmuş, R. (2020). *Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin İlgili Uluslararası Sözleşmeler ve 6284 Sayılı Kanun Çerçevesinde Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Gündüz, O., Yalçın, M. ve Arslan, S. (2021). COVID-19 Salgın Sürecinde Kadın Konukevi Hizmetleri, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(51), 349-369.

Hassan, G. C. (2019). Femicide:aCulturalHeriage, Proceedıngs of the 1st International Conference of theJournalScuolaDemocraticaEducatıonand Post-Democracy 6-8 June 2019, Cagliari, Italy pp.215-219.

Hooks, B. (2018). Değişme İsteği Erkekler, Erkelik ve Sevgi. İstanbul: bgst Yayınları.

Imbuch, P. (2003). "The Concept Of Violence",*International Handbook of Violence Research* pp 13-39

Irmak, S. (2014). *Kadın Konukevlerinin Kadına Yönelik Şiddeti Azaltmadaki Rolleri: Kocaeli, Bursa, Yalova Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Yalova: Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İlter, N. (2014. *Toplumsal Cinsiyet Gerilimleri Üzerinden Feminizmi Tartışmak*, Yüksek Lisans Tezi. Mardin: Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İMDAT (2021). Türkiye Çocuk Evlilik Raporu 2020.

https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/1647/%C3%87ocuk%20Evlilikleri%20Raporu%20-%2020-04-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y E.T. 10.06.2022

İpek, E. ve Kızılgöl, A. Ö. (2019). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadının İşgücüne Katılımına İlişkin Mikroekonometrik Analiz: Türkiye. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 455-474.

Kadın ve Hukuk El Rehberi, (2014). İstanbul.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. 2013. Yayınlanmamış Bilgi Notları.

Kahraman, İ. Ve Özgün, Y. (2020). Kadın Danışma Merkezi İşleyişi El Kitabı, Ankara: Şen Matbaa Yayıncılık.

Kaplan, M. (2020). *İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye'deki İç Hukuka Etkisi Bağlamında 6284 Sayılı Kanun'un İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karadaş, S. (2019). *Kadınların Fransız Devrimi'ndeki Rolü: Oyuncu Claire Lacombe, Oyun Yazarı Olympe De Gouges Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaman, E. (2015). Türkiye'de Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Devletin Sorumluluğu. Internatıonal Conference On Eurasıan Economıes, 584-590.

Kareem, R. O. (2020). *Türk Ceza Kanununda ve Ailenin Korunması ve kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Işığında Kadına Yönelik Şiddet*, Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kayman, F. (2020). *Kurgusal Metinlerde Şiddet Olgusuyla Karşılaşan Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Ömer Seyfettin Öyküleri Bağlamında Şiddeti Algılamaları Üzerine Bir Araştırma,* Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.

Kaypak, Ş. ve Kahraman, M. (2016). Türkiye'de Kadının İnsan Hakları ve Anayasal Yansıması/ Women's Human Rights and Constitutional Reflections in Turkey. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 298-315.

Karabacak, N. (2019). *Kadınların Fiziksel Olmayan Şiddete Yönelik Algılarının İncelenmesi: Aksaray Kadın Konukevi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Karayel, K. H. (2019). Kadına yönelik şiddet, araştırma 93, İNSAMER

Kemaloğlu, M. (2019). *Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin (CEDAW) Türkiye Raporları ve Sivil Toplum Çerçevesinde Türkiye'de Kadının Durumunun Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kımter, N. ve Sezgin, G. (2018). Kadına Yönelik Aile İçi Fiziksel Şiddet, Fiziksel Şiddeti, Meşrulaştırma, Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Üzerine Ampirik Bir Araştırma. Kesit *Akademi Dergisi*, (17), 193-227.

Koçöz, R. (2011). Şiddet Üzerine. *Ankara Barosu Dergisi*, 0(1), 245-254

Kolburan, G. Ş. (2017). Kadın Cinayetleri Konusunda Nedensel Bir Değerlendirme: Sahip olma Güdüsü. *Adli Tıp Bülteni*, 22(3), 194-199.

Korkmaz, A. ve Başer, M. (2019). Toplumsal Cinsiyet Rolleri Bağlamında Ataerkillik ve İktidar İlişkileri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(1), 71-76.

Kumcağız, H., Avcı, İ. A., Talay, T., Gürkan, S. ve Kinsiz, D. N. (2018). Samsun Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne Başvuran Şiddet Mağduru Kadınların Başvuru Durumları ve Gereksinimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (2), 401-414.

Kutluhan, F. ve D. Zinderen, A. (2021). Kovid-19 Döneminde Veri Gazeteciliği: Koronavirüs Haberlerinin Betimsel Analizi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication,* 11(1), 85-102.

Küçükali, A. (2016). Kadın Konukevi Müdürlüklerinde Hizmet Alan Kadınları Genel Profili ve Kurumlardan Aldıkları Hizmetlerin verimliliği: Erzurum, Erzincan ve Batum Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(14), 43-57.

Meriç, N. E. (2021).*Toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına yönelik şiddet ilişkisinde öğretmenlerin tutumlarının incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Moroğlu, N. (2016). Uluslararası ve Ulusal Hukukta Kadının İnsan Hakları. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 285-317.

Mutlu, R. (2019). *Aile İçi Şiddet Nedeniyle Kadın Konukevinden Hizmet Alan Kadınların Sosyo-Demografik Faktörler Açısından Değerlendirilmesi Trakya Örneği,* Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ: Tekirdağ Namık KEMAL Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Nasıroğlu, M. (2017). Tarihten Dışlanmak: Tarih Yazımında Kadın Etkinliğinin Dolaylı Yollardan Saptanması Üzerine. *Socıal Scıences Studıes Jou*rnal, 3(12), 2243-2251.

Oktay, Y. E. (2015). Türkiye'nin ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 64, 57-118.

Okutan, N. (2007). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet- Van'da, kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Başetme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.

Özbilen, A. B. ve Arslan, M. B. S. (2012). 6284 Sayılı " Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun''un Değerlendirilmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (22), 365- 387.

Özcebe, H. ve Biçer, K. K. (2013). Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: çocuk evlilikler. *Türk Pediatri Arşivi,* 48(2), 86-93.

Özer, E. (2021). *İstanbul Sözleşmesinin Ana Akım Medyadaki Sunumu: Kadın Köşe Yazarlarının Yaklaşımı*, Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özer, R. (2019). *Şiddet Mağduru Kadınların Şiddet Deneyimleri ve Baş etme Stratejileri: Antalya Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.

Özçoban. D. A. (2018). *Kadına Yönelik Şiddet Olaylarının Önlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343

Öztürk, A. B. (2020). Bebekten Katile Erkeklik. Ankara: Nika Yayınları.

Öztürk, Ö., Öztürk, Ö. ve Tapan, B. (2016). Kadına Yönelik Şiddetin Kadın ve Toplum Sağlığı Üzerine Etkileri. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 3(4), 139-144.

Özyön, A. (2018). Charlotte Perkins Gilmanın 'Kadınlar Ülkesi' Adlı Romanının Radikal Feminist Bağlamda İncelenmesi". *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (60), 261-268.

Özsöz, C. (2008). Kültürel Feminist Teori ve Feminist Teorilere Giriş. Sosyoloji Notları, 1(6), 51-55.

Özkan, G, (2017). Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuyla İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine bir İnceleme. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 533-564.

Özçelik, F. K. (2016). Kadınlara Karşı Her Biçimiyle Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşme' sinin Usule ve Esasa İlişkin Düzenlemeleri ve Türk Anayasa Hukuku'na Yansımaları. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 0(8), 317-340.

Özgen, N, A. (2018). *Ordu İlindeki Kadın Derneklerinin Kadın Sorunlarına Bakışı: Kadına Yönelik Şiddet, Çalışma Yaşamı ve Siyasal Katılım*. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, N. (2017). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-32.

Öztürk, A. B. (2015). Kadınlarla Eğitici Eğitimi El kitabı, Ankara: Buluş Yayınları.

Özvarış, Ş. B. (2015). Toplumsal Cinsiyet, Çalışma Yaşamı ve Kadın Sağlığı, *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi* (*MSG),* 15(56), 37-43.

Pekkolay, H. (2021). *Kadın Konukevinden Ayrılış Dinamikleri: Diyarbakır Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Reçber, B. (2018). Türkiye'de Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Etkin Mi ?. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 16(4), 367-376.

Roukah, S. (2021). *Türk hukukunda kadına yönelik şiddetin önlenmesinde devletin pozitif yükümlülüğü*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sabancı Vakfı, (2016). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili İş Yeri Politikaları Geliştirme ve Uygulama Rehberi.

https://badv.sabanciuniv.edu/sites/badv.sabanciuniv.edu/files/2021-06/badv%20rehber_revised.pdf E.T. 24.12.2021.

Sabit, S. (2019). *Partneri Tarafından Şiddet Görmüş Kadınların, Şiddet Algısı, Şiddete İlişkin Tutumları ve Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi,* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Salman, K. G. (2015). *Kadın Konukevinde Kalan ve Şiddete Uğramış Kadınların İlişkin Bilişsel Çarpıtma Düzeylerinin Travamtik Stres, Depresyon ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkisi,* Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Sargın, A. (2012). Kadına yönelik şiddet ile mücadele ve şiddete uğrayan kadınlara destek mekanizmaları.

http://www.gapcatom.org/wp-content/uploads/2014/09/siddet_kitapcik.pdf E.T. 03.02.2022

Sargın, A. (2013). Yerelde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Araçlar ve Mekanizmalar, Ankara: Mattek Matbaacılık Basım Yayın Tanıtım Tic.San.Ltd.Şti.

Seval, N. H. (2019). *Kadın Konukevinde Kalan kadınların Anlatılarında Ataerkillik ve Erkeklik İmgesi,* Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi. Antalya: Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sever, Ç. (2013). Anayasa Mahkemesi'nin Kadın-Erkek Eşitliği Yaklaşımına Bir Eleştiri" Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları, Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.

Sonkaya, S. (2016). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Aksaray Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sivaslıoğlu, F. ve Erdal, N. (2020). Ailede şiddet gören çalışan kadınların iş performansı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 350-367.

Şanlı, A. S. (2019). Kültür Çalışmaları ve Feminizm Bağlamında Erkeklik Çalışmalarına Dair Bir Literatür Analizi. *İmgelem Dergisi*, 3(5), 287-304.

Şimşek, H. (2018). *Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Planlarının Niteliksel Olarak Araştırılması: Eskişehir Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tarkan, S. (2021). *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Hâkim Tarafından Verilen Tedbir Kararları,* Yüksek Lisans Tezi. Samsun: On dokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Taştan, Ç. ve Yıldız, A. K. (2019). Dünyada ve Türkiye'de Kadın Cinayetleri: 2016-2017-2018 Verileri ve Analizleri. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Tekin, H. H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(2006), 101-116.

T.C Resmi Gazete, https://www.resmigazete.gov.tr/20.03.2021 (E.T. 30.04.2021).

T.C. İç İşleri Bakanlığı Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri Sonuçları, Alınacak Önlemler, Temmuz, 2013.

T.C. İç İşleri Bakanlığı Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Jandarmanın Rolü ve Prosedürler,

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (2020). İstatistiklerle Kadın. Türkiye İstatistik Kurumu (erişim tarihi: 28.03.2021)

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Elma Teknik Basım Matbaası. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara: 2009.

Toprak, İ. (2020). *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Gelişim Süreci ve Getirdiği Yenilikler*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Tömen, G. Ve Sarvan, F. (2015). Mikrofinans Programlarının Kadın Yoksulluğu ve Girişimciliği Üzerine Etkileri: Bir Araştırma ve Bir İşbirliği Modeli Önerisi. Mediterranean Journal of Humanities, (1), 343-369.

Tuncer, O. C., Şimşek, S. S. ve Akdemir, N. (2021). Türkiye'de Yerli Dizilerin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Algısı Üzerine Etkileri. *Uluslararası Toplum Araştırma Dergisi*, 18(41), 3364-3395.

Tunç, M. (2013). Feminist Grup Çalışması: Temeli, Kapsam ve Süreci. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), 209-230.

Tire, O. (2017). Toplumsal Cinsiyet Rolleri Acısından Türkiye'de Kadın Yoksulluğu. *Mavi Atlas*, 5(1), 97-112.

UNDP. (2019). Toplumsal Cinsiyete Duyarlara İletişim Rehberi,

https://docplayer.biz.tr/159487020-Birlesmis-milletler-kalkinma-programi-undp-turkiye-haziran-2019.html E.T. 20.03.2021

UNFPA. (2020). Çocuk Yaşta Erken ve Zorla Evliliklerin Sağlık Riskleri ve Sonuçlarına Çok Sektörlü Yaklaşım.

UNİCEF (2013). Erken Yaşlarda Çocuk Refahı ve Kadın İstihdamı Politika Belgesi.

Ustabaş, S. F. (2014). Kadın Sığınmaevlerinin Olanak ve Sınırlılıkları, *Yaratıcı Drama Dergisi,* 9(18), 101-106.

Uyar, M., Yıldırım, E. N. ve Şahin, T. K. (2019). 2017 yılı içerisinde meydana gelen kadın cinayetlerinin haber kaynakları üzerinden kişi, yer ve zaman özelliklerine göre tanımlanması. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergi*si, 76(1): 75-84.

Uyar, M., Öztürk, Y., N. ve E. Şahin. K. T. (2018). Kadına Yönelik Şiddete Genel Bir Bakış. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (72), 154-162.

Ünal, B. ve Gülseren, L. (2020). COVID-19 Pandemisinin Görünmeyen Yüzü: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (tur). *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(1), 89-94.

Ünal, F., Tarhan, Ü. ve Köksal, E. Ç. (2017). Toplumsal Cinsiyet Algısını Yordamada Cinsiyet, Sınıf, Bölüm ve Toplumsal Cinsiyet Oluşumunun Rolü. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 6(1), 227-236.

Yalçın, M. (2014). *Aile İçi Şiddet Nedeniyle Kadın Konukevinden Hizmet Alan Şiddet Mağduru Kadınlar ile Kuruluşta Görev Yapan Meslek Elemanlarının Kadın Konukevi Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeleri: Ankara Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yazıcıoğlu, M. (2021). *Aile İçi Şiddet ve Cinsel Şiddet İle Mücadelede Gönüllülük Esaslı Danışmanlık Modeli Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü.

Yavuz, K. (2018). *Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede 'Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi' (ŞÖNİM) ve 'kadın Konukevinin' Rolü- Trabzon İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yetişkin, M. (2021). *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kanının Korunması*, Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.

Yetim, D. ve Şahin, M. E. (2009). Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım. Aile *Hekimliği Dergisi*, 2 (2), 48-53.

Yılmaz, S. (2018). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği. *İmgelem,* 2(2), 59-79.

Yuvalı, E. (2013). 4857 sayılı İş Kanunu'nun ve İlgili Mevzuatın Kadın İşçiler İle İlgili Hükümlerine Genel Bakış. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (20), 98-99.

Yüksel, M. (2001). *Feminist Hukuk Kuramı ve Feminist Düşünce Teorileri*, Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yüksel, S. R. (2014). Türk Medeni Kanunu Bakımından Kadın-Erkek Eşitliği. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 175-200.

Yüksel, N. A. (2020). *Aile İçi İlişkilerde Eş Şiddetini Etkileyen Faktörler ve Kadınların Aile İçi Şiddet Algısı "Karaman ili Örneği",* Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yükselbaba, Ü. (2016). Feminist Perspektiften Hukuk. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 74(1), 123-138.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://www.avrupa.info.tr/tr/pr/kadina-yonelik-siddete-dur-de-avrupa-komisyonu-ve-yuksek-temsilcisi-tarafindan-kadina-yonelik E.T. 11.05.2019.

https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/her-3-kadin-ve-kiz-cocugundan-biri-siddet-magduru/1320051. E.T. 12.05.2019.

https://kronos34.news/tr/kadina-siddet-en-cok-hangi-ulkelerde-turkiye-oecd-ulkeleri-arasinda-zirvede/ 26.04.2021.

https://insamer.com/tr/kadina-yonelik-siddet_1996.html, E.T. 10.05.2019

http://www.umut.org.tr/umut-vakfi-2018-yili-kadin-cinayetleri-haritasi/ , 11.05.2019

https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/2%20KYAIS.pdf E.T. (18.03.2021).

https://ailevecalisma.gov.tr/media/64720/ksgm-3.pdf (erişim tarihi:30.03.2021)

https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/4%20Jandarma.pdf E.T. 18.03.2021.

https://www.trthaber.com/haber/gundem/kadina-yonelik-siddetle-mucadelede-onemli-adimlar-atildi-543499.html (erişim tarihi :5.04.2021.)

http://www.gelincikprojesi.org.tr/ (12.04.2021.)

https://www.tuicakademi.org/1791-kadin-ve-kadin-yurttas-haklari-bildirisinin-birinci-dalga-feminizme-etkisi/#_ftnref2 (erişim tarihi: 19.03.2021.)

Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü (resmigazete.gov.tr) E.T. 20.12.2022.

CEDAW. (1992). 19 no'lu Tavsiye Kararı. kadinininsanhaklari.org/wpcontent/uploads/2018/08/cedaw_komitesinin_19_sayili_genel_tavsiye_karari.pdf E.T. 21.01.2022

https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2020-37221

E.T. 15.12.2021

https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2020-37211 E.T. 18.11.2021.

https://www.unicef.org/turkiye/bas%C4%B1n-b%C3%BCltenleri/bm-kad%C4%B1n-g%C3%BC%C3%A7lensin-ki-insanl%C4%B1k-g%C3%BC%C3%A7lensin

E.T 22.06.2022

Ek:1 Kadın Konukevi Müdürlüğünden Anket Onayı

T.C.
ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-22902668-020-28668 30.03.2021
Konu : Yüksek Lisans Tez Uygulaması

BAŞKANLIK MAKAMINA

İlgi : 25.03.2021 tarihli dilekçe.

İlgi dilekçe ile Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Toplumsal Cinayet ve Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans bölümünde öğrenim gören Nuran CALDU , Dr. Öğr. Üyesi Ebru Zümrüt BOYACIOĞLU danışmanlığında "Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Deneyimleri ve Gelecek Planları: Antalya İli Örneği" isimli bilimsel çalışmasını Daire Başkanlığımıza bağlı hizmet vermekte olan Kadın Sığınma Evinde yapabilmek için izin talep etmektedir.

Söz konusu Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Toplumsal Cinayet ve Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans bölümü öğrencisi Nurcan BULDU'nun Dr. Öğr. Üyesi Ebru Zümrüt BOYACIOĞLU danışmanlığında "Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Deneyimleri ve Gelecek Planları: Antalya İli Örneği" isimli bilimsel çalışmasını 29.03.2021 Pazartesi günü Daire Başkanlığımıza bağlı Aile ve Toplum Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren Kadın Sığınma Evinde yapabilmesi hususunda;

Olurlarınızı arz ederim.

Güven ULUTEKİN
Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı

OLUR
Mustafa GÜRBÜZ
Genel Sekreter Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: RYxKGf-q8IgWx-tdEWwX-U0iTQB-tLVgmEIJ Doğrulama Linki: https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-belediye-ebys

Yüksekalan Mahallesi Adnan Menderes Bulvarı No:20 07310 Muratpaşa/Antalya
Telefon No: (242)249 50 00 Faks No: (242)249 52 75
e-Posta: info@antalya.bel.tr İnternet Adresi: https://www.antalya.bel.tr
Kep Adresi: abb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Fatih ACARBULUT
Telefon No:

Ek: 2 Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma İzni

Ek:3 Yarı Yapılandırılmış Soru Formu

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

A. Kişisel bilgiler

1- Yaşınız
2- Medeni durumunuz
3- Eğitim durumunuz
4- Çocuğunuz var mı?
5- (Varsa) Çocuk sayınız
6- Mesleğiniz nedir?
7- Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?
8- Sosyal Güvenceniz Var mı?
9- Anne ve babanızın mesleği nedir?
10- Anne ve babanızın eğitim durumu nedir?

B. Gündelik Yaşam hakkında bilgiler

1- Kaç yaşında evlendiniz
2- Nasıl evlendiniz?
3- İyi bir evliliğin tanımı nedir?
4- Şiddete maruz kaldınız mı?
5- Şiddete ne sıklıkla maruz kaldınız?
6- Nasıl bir şiddet türleri ile karşılaştınız
7- Şiddet uygulayan kişi ile yakınlığınız?
8- Şiddet uygulayan kişinin eğitim durumu?
9- İlk Şiddet gördüğünüzde bir kuruma başvurdunuz mu?

C. Konukevine İlişkin Bilgiler

1. Kadın konukevine gelme süreciniz nasıl oldu?
2. Konukevi aldığınız hizmet süresi nedir ?
3. Konukevi hizmetlerinden memnun musunuz?
4. Konukevinde farklı ne tür hizmetler almak istersiniz?
5. Kadın konukevi size neler kazandırdı?

D. Gelecek Planları hakkında bilgiler?

1-Yaşadıklarınız hayatınızı nasıl etkiledi?
2- Hayatınızda değiştirebilseydiniz neleri değiştirirdiniz

3- Hayattan beklentileriniz nelerdir?
4- Konukevi sonrası planlarınız nelerdir?

Ek: 4 Görüşme İzin formu

GÖRÜŞMECİ İZİN FORMU

Bu formdaki imzam Nuran CALDU tarafından yapılan "***Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Yaşam Deneyimleri ve Gelecek Planları: Antalya ili Örneği"***" adlı çalışmaya katılmayı kabul ettiğimi gösterir. Bu çalışmada bireysel bilgileri öğrenmek ve görüşme yapmayı amaçlanmaktadır. Ayrıca bu araştırmaya katılmakla aşağıdaki hususları anladığımı da beyan ederim.

1. Yapılan araştırma için gönüllüyüm ve istediğim zaman bu araştırmadan çekilebilirim.

2. Araştırmada fiziksel ve psikolojik zarar verecek hiçbir risk yoktur.

3. Araştırmada sizden toplanan veriler gizli kalacaktır ve bütün veriler araştırmacı tarafından toplanıp analiz edilecek ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.

4. Araştırma bittikten sonra istemeniz üzerine bir özeti tarafınıza verilecektir.

Ben,
……
…....(isim) çalışmaya katılmayı kabul ederim.

Görüşmecinin İmzası Tarih